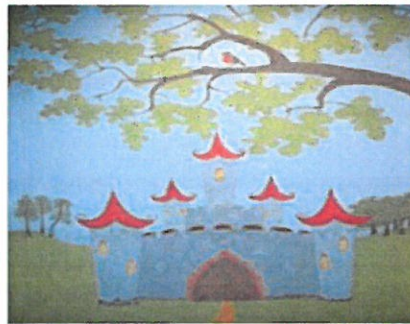

Művész úti Óvoda és Bölcsőde

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Környezeti nevelés komplexen

**Székhely: 1121 Budapest, Művész út 5-7.
OM: 200037**

Tartalom

BEVEZETŐ.....	5
AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA	6
Elhelyezkedés, adottságok.....	8
Küldetésnyilatkozat	8
AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI, CÉLJAI.....	8
ÓVODAKÉP, GYERMEKKÉP	11
A NEVELÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK.....	12
Az óvodai nevelés feladatai.....	12
Egészséges életmód alakítása	12
Érzelmi, erkölcsi és közösségi értékorientált nevelés.....	16
Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	20
AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	23
Személyi feltételek	23
Tárgyi feltételek.....	27
Az óvodai élet megszervezése	28
Hetirend, napirend.....	29
JAVASLAT AZ ÓVODAI CSOPORTOK NAPIRENDJÉRE.....	30
A gyermekekkel kapcsolatos dokumentumok.....	31
Ellenőrzési, értékelési rendszer.....	33
Ünnepek, hagyományok	34
AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATAI	36
A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE	36
GYÓGYPEDAGÓGIAI ÓVODAI CSOPORT	40
Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek.....	54
Tehetséggondozás.....	54
AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI.....	55
Játék	55
Verselés - mesélés	59
Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	64
Mozgás.....	66
A külső világ tevékeny megismerése.....	69
A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése	71
Munka jellegű tevékenységek	73
A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	77

SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG.....	80
A GYERMEKVÉDELEMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG	82
A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSI FORMÁI	84
AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK	85
A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	89
LEGITIMÁCIÓ	

BEVEZETŐ

A dokumentum jogszabályi háttere:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról,
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011.évi CXC törvény (Nkt.)
- A Kormány 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet
- 20/2012 (VIII31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet - a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet - a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet - a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 2012. évi I. törvény - a munka törvénykönyvéről
- 2011. évi CXII. törvény - az információs önrendelkezési jogról és az Információs szabadságról

AZ INTÉZMÉNY BEMUTATÁSA

Az Intézmény hivatalos adatai

Neve: **Művész úti Óvoda és Bölcsőde**
Székhelye: **1121. Budapest Művész út 5-7**

Igazgató/Intézményvezető: **Sebestyén- Cselovszki Ágnes**
Elérhetősége:

- Telefonszám: **06 (1) 391-7128**
- E-mail: muvesz.igazgato@gmail.com
- honlap: www.muveszovi.nhely.hu
- Fogadó órája: **előre egyeztetett időpontban**

A Művész úti Óvoda és bölcsőde fenntartója:

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat
Fenntartó székhelye: **1126 Budapest, XII. kerület, Böszörményi út 23-25**
Telefonszám: 06-1-224-59-00

Képviselőre jogosult: **Kovács Gergely polgármester**
Az óvoda férőhelyeinek száma: **110 fő (7 fő gyerek vehető fel az autizmus spektrum zavarral küzdő gyerekek csoportjába)**

- Óvodai csoportok száma: **5 csoport**
- A bölcsődei férőhely szám: **36 fő**
- Bölcsődei csoportok száma: **3 csoport**

Az óvoda működési köre:
Körzethatárral nem rendelkezik.

Az intézmény típusa: **többcélú köznevelési intézmény**

Az óvoda és bölcsőde felügyeleti szerve (szakmai, törvényességi): Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat

„Hozzon a gyermekeknek mindenké, amit tud.
Játékot, zenét, örömet. Hogy mit fogad el, azt bizzuk rá.
Az a szellemi táplálék válik javára, amit maga is kíván.”

(Kodály Zoltán)

Elhelyezkedés, adottságok

Intézményünk a Svábhegyen a XII. kerületben, hatalmas területen, ősfás parkban, tiszta, oxigéndús levegőjű, gyönyörű, nyugodt, csendes környezetben helyezkedik el. A terület kiváló környezeti adottsága miatt, a pedagógiai programunkban kiemelt szerepet kap a környezeti nevelés az egészséges életmód alakítása, hangsúlyozása, erősítése, a környezeti nevelés, mely átszövi a nevelési programunk egész folyamatát.

A gyermekek óvodai életében fontos szerepet tölt be a játék, a mozgás, a szabad levegőn tartózkodás, egész napjukat csendes, tiszta, jó levegőjű természetben tölthetik.

Az intézményünk fontos feladata, hogy a gyermekek számára biztosítsuk a minőségi mozgás lehetőségét a gyermekek természetes mozgását elősegítő, fejlesztő, változatos udvari játékeszközökkel.

Számos lehetőség adott a heti, akár napi, rövidebb-hosszabb kirándulásokra, sétákra a környéken, mivel könnyen és hamar elérhető a Széchenyi-hegy, Normafa, Svábhegy. A gyermekek folyamatosan közelről figyelhetik meg a természet változásait, a növényeket, a madarakat, mókusokat, játszhatnak a természetben, programokon vehetnek részt.

Az egészségmegőrzés fontos részeként, rendelkezésünkre áll egy felújított sószoba, mely a sóbarlangok hatásával egyező módon segít megelőzni a légúti megbetegedéseket.

Küldetésnyilatkozat

Óvodánk a helyi társadalom többcélú, komplex nevelési intézménye, mely türelmes, toleráns, rugalmas szocializációs kereten belül szolgálja az óvodás gyermekeket.

Munkánk során célunk, hogy kreatív, megfelelő önértékelő képességgel és reális önbizalommal bíró gyermekeket neveljünk, akik rendelkeznek olyan készségekkel, képességekkel, személyiségjegyekkel, amelyek alkalmassá teszik őket az iskolai élet megkezdésére.

Arra törekszünk, hogy harmonikus munkahelyi légkörben a családokkal partnerközpontú nevelőpartneri együttműködéssel, szakmailag felkészült, innovatív személyi és megfelelő tárgyi feltételek között boldog gyermekeket neveljünk, jó szívvel emlékezzenek az itt eltöltött évekre.

AZ ÓVODAI NEVELÉS ALAPELVEI, CÉLJAI

Pedagógiai Alapelveink

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. A Művész úti Óvoda és Bölcsőde a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, amely kiegészítője a családi nevelésnek a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció, melynek megvalósulása során a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Óvó-védő területen a célunk

A napi folyamatos gondozómunka mellett a testi, lelki szükségletek kielégítése, biztonságot nyújtó, szeretetteljes környezetben, gyermekközpontú óvodai élet megteremtése.

Szociális, érzelmi területen a célunk

Együttműködve a családdal az óvodáskorú gyermekek társas kapcsolatainak szokásainak alapvető erkölcsi normáinak megalapozása. Kiemelt figyelmet fordítunk a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésére, valamint, a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelésére.

A gyermekvilág jelenségeihez, a társaihoz és az önmagához való viszony kapcsolatában tanulják meg az érzelmeket kifejezni és kezelni.

Értelmi és anyanyelvi nevelés területén célunk

Sokoldalú tapasztalatszerzésre épülő tevékenységek segítségével a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődés elősegítése, mely minden gyermeket felkészít, lehetőségeihez, képességeihez mérten a zökkenőmentes iskolakezdesre, iskolai közösségbe történő beilleszkedésre.

A gyermek egyéni fejlettségi állapotából kiindulva, személyre – csoportra szabva megtalálni azt a módszert, mely legalkalmasabb annak végrehajtására, ahová szeretnénk eljuttatni.

Felzárkóztatás, tehetséggondozás

A közösség személyiségformáló erejét felhasználva, a gyermeki tevékenységre építve, alkotókészséget kiemelve oldjuk meg a nevelési feladatokat. Az óvodai nevelésünk pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indulunk ki, hogy

- a gyermeket, akiket a szülők ránk bíztak – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodánk kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölthet be,
- az óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesül a színvonalas nevelésben.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésünkben megjelenik a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvés, mivel az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötetéseket csak a gyermek érdekének védelmében fogalmazzunk meg. Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az alapprogram mellett figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyerekek óvodai nevelésének irányelvét is.

Az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is úgy szervezzük munkánkat, hogy érvényesülnek a következő alapelvek:

- a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi; különleges védelem illeti;
- a nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- a gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez;
- minden gyermek fejleszthető, fejlesztés során a gyermek meglévő képességiből kell kiindulni, azon képességek, melyeknek fejlődése zavart szenvedett és /vagy késve jelentkezett, szükséges megtámogatni;
- az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai módszerek a gyermek személyiségéhez igazodnak;
- gondoskodunk a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- gondoskodunk a gyermekek testi - lelki, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- biztosítjuk a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról;
- a játékon keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről;

- meghatározóvá vált a környezetvédelemre az egészséges életmódra nevelés fontossága a pedagógiai munkánkban – minta nyújtása, lehetőségek biztosítása, - környezettudat, egészségtudat alakítása.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

A nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére irányul az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Érvényesülnek a különböző - köztük az innovatív - pedagógiai törekvések, megkötések csak a gyermek érdekében tartalmaz.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek egyházi jogi személy által szervezett hit-oktatásban vehessen részt. Az állami és a helyi oktatási-nevelési intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás vagy világnézet mellett sem.

Nevelési célunk

Három éves kortól egyéni fejlődési ütem figyelembe vételével az óvodáskor végére testi-érzelmi társas-értelmi képességeik kibontakoztatásával játékközpontú óvodai és családi nevelés folyamán váljanak az iskolai életre alkalmassá. Komplex élmények biztosításával, sokoldalú képességfejlesztés segítségével a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődés elősegítése.

Óvodai nevelésünk célja az óvodáskorú gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek szem előtt tartásával:

- sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség elérésének támogatása,
- egészséges életvitellel és a környezettudatossággal összefüggő magatartás megalapozása a gyermekekben,
- kiemelt figyelmet igénylő, a lassabban fejlődő, lemaradó, magatartási és tanulási zavarral küzdő gyerekek beilleszkedési, integrált nevelése, esélyegyenlőségük biztosítása,
- kiemelkedő képességű gyermekek speciális szükségleteinek megismerése, a tehetségük kibontakozásának elősegítése.

Óvó-védő területen a célunk; A napi folyamatos gondozómunka mellett a testi, lelki szükségletek kielégítése, biztonságot nyújtó, szeretetteljes környezetben, gyermekközpontú óvodai élet megteremtése.

Szociális, érzelmi területen a célunk; Együttműködve a családdal az óvodáskorú gyermekek társas kapcsolatainak, szokásainak, alapvető erkölcsi normáinak megalapozása.

Kiemelt figyelmet fordítunk a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésére, valamint, a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelésére.

A világ jelenségeihez, a társaihoz és az önmagához való viszony kapcsolatában tanulják meg az érzelmeiket kifejezni és kezelni.

Értelmi és anyanyelvi nevelés területén célunk; Sokoldalú tapasztalatszerzésre épülő tevékenységek segítségével a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődés elősegítése, mely minden gyermeket

felkészít, lehetőségeihez, képességeihez mérten a zökkenőmentes iskolakezdésre, iskolai közösségbe történő beilleszkedésre. A gyermek egyéni fejlettségi állapotából kiindulva, személyre – csoportra szabva megtalálni azt a módszert, mely legalkalmasabb annak végrehajtására, ahová szeretnénk eljuttatni.

Felzárkóztatás, tehetséggondozás.

Környezeti nevelési és egészségnevelési elveink:

- a természet és társadalom harmóniájának elve; szokásrendszer (értelmi, érzelmi, erkölcsi, esztétikai) megalapozása,
- fenntarthatóság elve; fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdök, a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformák kialakítása,
- testi – lelki egészség elve; annak tudatosítása, hogy az egészség és a környezetvédelem érték, tenni kell érte,

A környezeti (tárgyi és személyi) feltételek folyamatos javításával törekszünk az egészséges és biztonságos környezet megvalósítására.

ÓVODAKÉP, GYERMEKKÉP

Óvodakép

Óvodai nevelésünk elősegíti az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését a gyermeki személyiség kibontakoztatását a hátrányok csökkentését az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. Az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak, módszereknek a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk. A 3-7 éves életkor érzelmileg és értelmileg a legfogékonyabb időszak az ÉN alakulása szempontjából. Jellemzője az érzelmi fogékonyság és a nagymértékű aktivitás. Gyermkeink szívesen járnak óvodánkba, jól érzik magukat a közösségben. Bizalommal és koruknak megfelelő nyitottsággal fordulnak a felnőttek felé. Érdeklődőek, a tapasztalatszerzések során élményeket élnek át a művészetekben, sportban, kultúrákban. Óvodai, pedagógiai munka segíti a gyermek EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDJÁNAK, KÖRNYEZETTUDATOS szemléletének, magatartásának megalapozását.

A körülöttünk lévő természeti környezet inspiráló a gyermek és az óvodapedagógus számára.

A tevékenységek egész napos megszervezésében abból kiindulva és arra építve szereznek ismereteket, tapasztalások segítik azok elmélyítését. A többféle tevékenység ötvözésével, komplexitásával mindenki a belülről fakadó érdeklődéssel fordul az ismeretek befogadása felé. Az óvodai élmények sokszínűsége, elsősorban a szabad játék és mozgás sajátos eszközeivel megtanítja a gyermekeket felfedezni, rácsodálkozni az őket körülvevő világra. Minden gyermeknek lehetősége van egyéni képességei szerint tevékenykedni az óvónő differenciált bánásmódja mellett. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével hozzájárul az emberi értékek közvetítéséhez.

Gyermekekép

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Az alábbi feladatok módjának, mikéntjének megfogalmazásából rajzolódik ki a gyermekkép:

- Magyar minőségi szemlélet hassa át az óvodai nevelés pedagógiai alapelveit.
- Az óvodai nevelés gyermekközpontú, az egész személyiséget fejleszti:
  - a megfelelő személyi és tárgyi környezettel,

- a magas színvonalú neveléssel, értékek hordozásával, megismertetésével,
- környezetvédelem megalapozásával,
- az egészséges életmód alakításával,
- az érzelmi neveléssel,
- az erkölcsi neveléssel,
- a közösségi neveléssel,
- az anyanyelvi neveléssel,
- az egyéni képességeknek megfelelő, tevékenységbe ágyazott értelmi fejlesztéssel,
- a testi és lelki szükségletek kielégítésével.

Fontos, hogy a nevelés-oktatás kereteinkben kiemelt helyet kapjon az érzelmekre, a gyermeki tevékenységre építő, a teljes óvodáskort átfogó nevelő - fejlesztő munka. A napirendünkben alkalmazkodunk a szülők igényeihez, az óvodával szembeni elvárásaikat hangoljuk össze a gyermekek fejlődését legjobban segítő tevékenységekkel.

Óvodai élet végére el kívánjuk érni, hogy a gyermek a különbözőségekkel természetes módon együtt éljen, korának megfelelő mértékben, szolidáris játszótársá, csoporttársá váljon. A külföldi gyermekek a magyar gyermekekkel azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvodai nevelésünket. Segítjük beilleszkedésüket, oldjuk az esetleges nyelvi nehézségeket, megértő, el- és befogadó magatartással.

Gyermekeink óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, erősítését; az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét, mely minden kisgyermeket is megillet.

A NEVELÉSI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK, AMELYEK BIZTOSÍTJÁK A GYERMEK
SZEMÉLYISÉGÉNEK FEJLŐDÉSÉT KÖZÖSSÉGI ÉLETRE TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSÉT A
KIMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSÉT
FEJLŐDÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSÉT, AMELYEK MINDEN GYERMEK ELJUT AZ
ISKOLAKEZDÉSHEZ SZÜKSÉGES ÉRTELMI, LELKI, SZOCIÁLIS ÉS TESTI
FEJLETTSÉGHEZ

Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés biztosítása,
- Az anyanyelvi-, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Egészséges életmód alakítása

Célja

Az egészséges életvitel igényének alakítása, olyan kompetenciák kialakítása, mellyel a gyermek képessé válik saját szükségletei kielégítésére, mely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, testi fejlődésének elősegítéséhez.

Feladata

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése

- az egészséges életmód, a testápolás, egészség megőrző szokások megalapozása, gyakoroltatása
- a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása; a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása, biztosítva a gyermek szabad mozgását a csoportszobában, udvaron;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása,
- a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- a gyermek testi fejlődésének elősegítése, egészséges életmód iránti igény megalapozása, környezettudatos magatartás igényének fejlesztése
- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;

Megvalósítás módja

Az óvoda építészeti adottságait figyelembe véve biztosítjuk a gyerekek szabad mozgását - változatos tevékenységét. A csoportszobát alkalmassá tesszük a különböző tevékenységek végzésére játék, étkezés, pihenés. Ugyanakkor a tevékenységekhez igazodva lehetőség van a berendezési tárgyak mozgztatásával nagyobb tér biztosítására (pl. körjáték, mozgás).

Az óvodapedagógus által izléseken berendezett csoportszoba vidámságot sugalljon megfelelő fény és friss levegő a nap minden szakában biztosított. Lehetőséget biztosítunk a gyerekek számára kis kuckók létrehozására (önállóan vagy segítséggel), ahol rövid időre, magukra maradhatnak.

A testápoláshoz megfelelő méretű, minden gyerek számára jellel ellátott eszközök állnak rendelkezésükre. Így tanulják meg saját törölközőjüket, fésűjüket használatát, fogmosó eszközök tisztántartását. Az öltözőszekrényben jellel ellátott helyen polc és ruhatartó zsák könnyíti az önállósodást. Az óvodapedagógus és dajka úgy és addig segíti a gyereket a gondozási feladatok elsajátításában (fogmosás, orrfújás, kézmosás, fésülködés, WC használat) ameddig a gyermek számára egyénileg szükséges.

Az egészséges életmód, közösségi élet szokásainak tervezése, szervezése, értékelése az óvodapedagógusok által a dajkák felé is megtörténik. Fontos, hogy a csoportban dolgozó dajka tudatosan segítse a gyerekek önállóságának fejlesztését.

A családdal együttműködve alakítjuk a gyermekek tisztaság iránti igényét, akkor érezzék jól magukat, ha tiszta ápolta a külsejüket. Váltóruhájukat, melyet a csoportszobában viselnek, udvarra menéskor tréningruhára cseréljük, amiben a szabad mozgás, kényelem is biztosított. Télen a melegebb udvari öltözék biztosítja a levegőzés, udvari élet folyamatosságát. A célszerű praktikus öltözék önállóságukat fejleszti, és a változatos óvodai tevékenységek részvételében sem akadályoz.

A fejlődés, növekedés egyik feltétele a táplálkozás. Napi tápanyagszükségletük jelentős részéhez az óvodában jutnak hozzá. Nagy gondot fordítunk az étkezés kulturált lebonyolítására.

Az esztétikusan megterített asztalnál az óvodapedagógusok tapintatosan, fokozatosan alakítják a gyermekek étkezési szokásait. A reggeli és az uzsonna folyamatos, önkiszolgálással történik, az ebéd a napirendben meghatározott időben, naposok segítségével (kivéve a kiscsoport) bonyolódik.

Nem erőltetjük az evést, ha valaki nem szeret valamilyen ételt, tapintatosan kóstolásra biztatjuk és megpróbáljuk pótolni a mennyiséget mással, hogy ne maradjon éhes.

A helyi étrend készítésénél figyelembe vesszük az egészséges táplálkozás alapelveit, a gyerekek testi fejlődését segítő tápanyagok arányát, a gyermekek igényeit.

A napi zöldség- gyümölcsfogyasztás, az étrend kiegészítőjeként, az egészséges táplálkozási szokások kialakítását szolgálja. Az étkezések előtti előkészületek várakozási idejét a folyamatossággal csökkentjük. Az óvodapedagógus a csoport összetétele szerint szervezheti az ebédeltetés idejét, formáját. Folyadékpótlásra igényük szerint egész nap folyamán van, lehetőség ivóvíz mindig van a csoportszobában.

Időjárástól függően télen is legalább egy órát az udvaron tartózkodnak a gyerekek, tavasszal – ősszel, és nyáron a délutáni játékidő is az udvarra szerveződik. Nagy hangsúlyt fektetünk a higiénés szabályok betartására, és a környezeti ártalmak elkerülésére (erős uv. sugárzás, szmog...)

Erős napfény, UV sugárzásnál az udvar árnyasabb területére szerveződik a játék. Megfelelő krémekkel védjük a nap és rovarok ellen a gyermekeket, megértetve ennek fontosságát is. Folyamatosan biztosítjuk a folyadékpótlást az udvari élet során is.

A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítése érdekében, előtérbe kerülnek a mozgással járó tevékenységek. Lehetőség van különböző labdajátékokra, nagymozgásos játékokra, egyensúlyozó érzékük fejlesztésére, biciklizésre. Ellenálló képességük erősödik, a közös sportolás élménye pozitívan hat nemcsak testi, de pszichikai fejlődésükre is.

A gyermekek testi épségének védelme, és a balesetek megelőzése, illetve hibaforrások megszüntetése, (állandó karbantartás) személyi feltételek biztosítását teszi szükségessé. A balesetmentes tevékenység szabályainak megértetése, elvárása fontos nevelési feladat.

A pihenés, alvás a napirend része, korcsoporttól függően 1-2 óra. A megfelelő feltételek, körülmények, az altatás hangulatához illő mese, halk zene, az otthonról hozott megszokott "alvótárs" biztosítja a nyugodt pihenést. Az óvónő jelenléte, az alvás, pihenés teljes ideje alatt elengedhetetlen. Segíti a kialakulóban lévő ágytisztaság erősödését, egyéni odafigyeléssel, bánásmóddal.

Egyéni igénynek megfelelően a kevesebb alvást igénylő gyermeknek segít a pihenőidő eltöltésében, egyéni tevékenykedés /mesekönyv nézegetés/ fokozatos felkelés biztosításával.

A gyermekek egészségügyi éves státusz vizsgálatát a házi orvos végzi, melynek fontosságára szülői értekezleten hívjuk fel a szülők figyelmét. Az óvoda védőnője, az un. tisztasági vizsgálatokat végzi megelőzés céljából (fejtetű vizsgálat). Valamint, Egészségügyi törzslapjukon ellátja az adminisztrációs feladatokat. Fertőző betegségek esetén a szülők tájékoztatása faliújságon keresztül történik. A mindenkori hatályos egészségügyi jogszabályoknak, ÁNTSZ előírásoknak megfelelően járunk el.

Az egészséges életmódra nevelés kialakításához, biztosítjuk, évente egy alkalommal az általános fogászati szűrést, nagycsoportosoknak a fogászati rendelővel való helyszíni ismerkedést is.

Óvodánkban kialakítandó és rögzítendő szokások

Egészséges életritmus kialakítása

- helyes napi és heti rend kialakítása,
- rendszeresen végzett tevékenységek,
- élettani szükségletek kielégítése,
- a családdal való együttműködés,
- példamutatás, segítségnyújtás.

Táplálkozási szokások

- az étkezések ritmikus időben történő elosztása, napirendbe épülése
- kellő mennyiségű folyadék biztosítása a nap bármely szakaszában

- mennyiségileg elegendő és minőségileg megfelelő ételek étrendbe iktatása
- napi gyümölcs- és zöldségfogyasztás biztosítása
- kulturált étkezési szokások kialakítása
  - alkalomhoz illő, esztétikus terítés
  - evőeszközök helyes használata
  - nyugodt kulturált étkezés
  - helyes viselkedés az asztalnál
- terítés, segédkezés az étkezés előkészületeiben, később önálló munkavégzés
- a korszerű táplálkozás biztosítása

Higiénés szokások

- a test ápolása, tisztántartása (zuhanyzás, fürdés, száj-, köröm-, haj és nemi higiéné)
- tiszta ruházat
- környezetünkben az allergénanyagok kiszűrése, felületek tisztántartása, portalanítása
- a betegségek megelőzésére vonatkozó szokások, szabályok kialakítása (köhögés, tüsszentés, orrfújás, zsebkendő használat)
- időjárásnak megfelelő réteges öltözködés
- rendszeres sószooba használat

Esztétikai szokások

- az ízléses ruházatkodás és öltözködés igényének kialakítása
- barátságos harmonikus környezet kialakítása magunk körül

Testedzés és testmozgás

- fokozott figyelmet fordítunk a gyermekkori mozgástapasztalatok megszerzésére, mert meghatározó jelentősége van a későbbi mozgásügyesség kialakulásában
- a spontán mozgásnak és a szervezett óvodai testnevelés foglalkozásoknak egyaránt kiemelt szerepe van
- jól felszerelt tornaterem és udvar állandó lehetőséget kínál a változatos mozgástevékenységekre
- heti egy alkalommal uszodába visszük a gyerekeket, ahol a kisebbeket vízhez szoktatják, a nagyobbaknak játékos úszásoktatást biztosítanak.

A pihenés és alvás szokásai

- a gyermekek számára megfelelő fekhelyet, nyugalmat, csendet biztosítunk az alvás-, pihenéshez
- az alvást már kevésbé igénylő gyermekek számára csendes tevékenységet biztosítunk

Óvodapedagógus feladata

- a mozgás megszerettetése
- a gyermek természetes mozgáskedvelésének megőrzése
- a mozgáson keresztül értelmi és szociális képességek fejlesztése
- a tartásjavítás és a mozgásügyesség fejlesztése
- képességfejlesztés az életkori mozgásfejlődési jellemzők figyelembevételével
- ingergazdag környezet biztosításával változatos és megfelelő intenzitású fejlesztés
- koordinációs képességek fejlesztése:

- a két test fél mozgásának összerendezése
  - a testkép, testfogalom és testséma fejlesztése
  - az alapmozgások koordinációjának javítása
  - a szem-, kéz koordináció fejlesztése
- a mindennapi levegőn történő szabad mozgás biztosítása
  - testnevelés foglalkozások az udvaron és a tornateremben, kis- és nagymozgásos játékok, mozgáskoordináció és tartásjavító gyakorlatok
  - térlátás fejlesztése
  - a gyermek életkorának megfelelő terhelés, állóképesség fejlesztése

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- Önállóan végzik a személyükkel kapcsolatos tisztálkodási, öltözködési teendőket, ezek igényükké válnak, és az óvodán kívüli helyzetekben is alkalmazzák.
- Figyelnek saját külsejükre, arra, hogy ruházatuk rendezett, testük ápoltság legyen.
- Képesek szükségleteik felismerésére, késleltetésére, kielégítésére, a mozgásigényük szándékos irányítására.
- Életkoruknak megfelelően edzettek, ismerik és betartják a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Az egészséges életmódhoz kapcsolódó helyes táplálkozási és higiéniai szokások beépülnek a gyermeki személyiségbe, pozitívan formálva azt. Fejlődik finommozgásuk, mozgáskoordinációjuk (*salátakészítés, vágás, keverés közben*).
- Igényükké válik a higiénés szabályok betartása az étkezési kultúra szabályai.
- Kialakulnak az egészség megőrzését alapozó szokások. Megismerik az egészséges és egészségtelen ételeket, ok-okozati összefüggéseket ismernek fel.
- Kirándulások, séták alkalmával fejlődik a természethez való pozitív érzelmi viszonyuk, ez a viselkedési forma beépül mindennapi életükbe.
- Igénylik környezetük rendjét, a hulladékot a kijelölt helyre gyűjtik, a szelektív hulladékgyűjtés okának, mikéntjének szabályait ismerik.

Érzelmi, erkölcsi és közösségi értékorientált nevelés

Cél

Az érzelmi biztonság szeretetteljes légkör biztosítása a jó szokás-és szabály-rendszer segítségével. A gyermek minél jobban beilleszkedjen Óvodánk mindennapi életébe, ezáltal megalapozzuk további életében a mikro- és makro környezetébe való beilleszkedést is.

A gyermeki én-tudat formálása, a közösségi nevelés elősegítése, együttműködő képesség kialakítása.

Az esélyegyenlőség biztosításával a Művész úti Óvoda közösségéhez tartozás érzésének kialakítása, erősítése. Az erkölcsi értékek beépítése a személyiségbe.

Feladat

- gyermek – gyermek, gyermek – felnőtt (*alkalmazotti közösség*), felnőtt – felnőtt kapcsolatának pozitív attitűdje;
- az erkölcsi tulajdonságok megalapozása, a gyermeki jellem alakítása;
- a türelem, szociális érzékenység formálása;
- az érzelmek megjelenítésének formái, önkifejező és önérvényesítő törekvések segítése;
- a bizalom, szeretet, féltés, félelem kifejezése;
- az önfegyelem, fegyelem udvariasság elsajátíttatása;
- a szokás- és normarendszer megalapozása;
- a szocializáció, társadalmi elvárások tudatosítása, a különbözőség elfogadása és tisztelete;
- a kiemelt figyelmet igénylő (hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, nehezen szocializálható, valamint kiemelkedő képességű) gyermekek elfogadó szeretete, szükség esetén segítése megfelelő szakemberek közreműködésével;
- a természetes társas kapcsolatok alakítása, segítése;
- a természetben és az emberi környezetben jelenlévő jóra és szépre való rácsodálkoztatás, mindezek megbecsülésére nevelés;
- a hagyományaink ápolása, jeles napok feldolgozása közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlásával;
- a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapozása;
- Azoknak a tulajdonságoknak az erősítése, fejlesztése, készségek, képességek kialakítása, amellyel a gyermek egyénisége legjobban felszínre kerül, ezzel gazdagítva a közösséget.
- Mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- Baráti kapcsolatok kialakulásának támogatása
- Az egyén pozitív tulajdonságainak megerősítése, türelem, kitartás, alkalmazkodóképesség
- Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése
- A szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése

A megvalósítás módja

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Ezért célunk, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Mindezt szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék. Ezért az óvoda alkalmazottai és a gyermekek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezi.

Az óvodába történő **befogadást** megelőzi egy **szülői értekezlet**, ahol a szülő megismerkedik az intézmény házirendjével a csoportban dolgozó óvónókkal a környezettel.

A befogadás egyéni tervezésére is itt nyílik lehetőség alkalmazkodva a család illetve a kisgyermek egyéni szükségleteihez.

Elkészítjük, a **gyermek óvodai jelét** melyet ajándékként hazavihet. Az óvodapedagógusok **szülői igény szerint családlátogatáson** ismerkedhetnek meg a gyerekekkel. E látogatás célja, hogy otthoni környezetben a szülők jelenlétében ismerje meg a két „idegent”, aki később az óvodába lépéskor már ismerős felnőtt, aki várja, nevére nevezi, fogadja.

„**Játszó délelőtt**” szervezünk, ahol a gyerekek az első óvodai napot szülei társaságában töltik, ismerkednek a csoportszobával, játékokkal, társaikkal az óvoda szűkebb környezetével.

Az óvodai befogadás lehetőséget ad a fokozatosságra. Az első 1-2 napban szülő jelen van, részt vesz a gondozási feladatokban, a játékokban, biztonságot ad ezzel a gyermeknek. Ismerkednek a környezettel, az óvodai élet szabályaival, a napirenddel, amelynek ismétlődő elemei a rendszerességet, a kiegyensúlyozottságot szolgálja. Megismerkednek a csoporttársakkal, a felnőttekkel, az óvoda környezetével. Az **első héten** mindkét óvodapedagógus, és a csoport dajkája fogadja a gyerekeket. **Az évközben belépő gyerekeknek is biztosítjuk a fokozatosságot.** A szülővel együttműködve, a gyermek viselkedését, reagálását megfigyelve beszéljük meg az óvodapedagógusok a közösség elfogadását leginkább segítő módszert.

Novemberig folyamatosan és fokozatosan ismerkednek az óvoda környezetével, a gondozási – tevékenységi szokásokkal, szabályokkal. Ismerkednek saját csoportjukkal, mint „kis közösség” együtt töltik az udvaron is az időt. **Fokozatosan ismerik meg az óvodai élet szabályait,** a folyamatosan ismétlődő napirend alakítja a rendszerességet életükben, kialakítja az alapvető szokásokat.

Megismerkednek egymással, megtanulják társaik nevét, jelét, (mindenki a keresztnévén szólítja a másikat). Megismerik az óvó nénit, mint új személyt, aki ezentúl törődést nyújt.

Közös élmények, közösségformálás

Az ünnepek közösségformáló ereje kiemelkedő, az együtt átélt élmény megsokszorozódik. Megünnepeljük a gyermekek **születésnapját**. Minden csoport kialakítja a maga ünneplési szokását, „köszöntés” közben megtanulják, hogyan lehet a másik embernek örömet okozni, átélhetik az adás örömszerző hatását, odafigyelést tanulnak, önzetlenséget, megtanulják kifejezni többféleképpen a szeretetet. Köszöntővel, énekekkel kedveskednek, óvodapedagógusi segítséggel ajándékot készítenek. Az óvodapedagógusok arra törekednek, hogy az ünnepektől egész nap érezze társai által, hogy ez a nap az ő ünnepe, és közben észrevétlenül érzik meg az egymás iránti figyelmesség fontosságát.

Óvodán kívüli, programok kirándulások formálják a csoportkohéziót. Az egymáshoz tartozás élményét élhetik át a közösen végzett tevékenységek által. A kiscsoportoskorúak az **óvodában szervezett programokon**, közép- és nagycsoportosok már több óvodán kívül szervezett különböző közös élmény (színház, állatkerti séta, múzeumok látogatása, kirándulás) során tapasztalják meg, hogy az élményszerzés együttesen is nagyon jó. Később felidézhető, eljátszható.

Az óvoda udvara és a természetben tett kirándulások, séták folyamán lehetőség nyílik **környezettudatos viselkedés megalapozására**; valamint érzelmi viszonyulások, a környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások, gondolkodás, értékrend, döntési képességek fejlesztésére. A több helyszín más-más viselkedési szabályt vár el, de a felnőltre és egymásra figyelni, mindenhol szükséges.

Az óvodai közösségi programokba folyamatosan kapcsolódnak be – egy kicsit mindig saját közösségükön belül érzékelik meg az ünnep közeledtét, készülődnek, díszítik a csoportszobát, érzelmileg együtt közelítik meg az ünnep hangulatát. Közben elmondják tapasztalataikat, élményeiket, amit már hasonló ünnep során megélték, majd ezek az ünnepek életkoruknak megfelelő szervezése teszi lehetővé, hogy a tágabb közösség fogalmával – viselkedési- magatartási szokásokkal ismerkedjenek. Megtanulják a nagyobbak, hogy a kisebbek felé hogyan forduljanak, észreveszik, ha segítségre van igényük – a kisebbek pedig a nagyok közt mozogva magabiztosságot, esetenként példát kapnak. Ezt segítik azok a közös ünnep hangulatát emelő programok, amikor az óvodába hívunk meg előadókat (bábművészt, zenekart, zenészt), akik a gyerekeket tevékenységre ösztönözve adnak művészi élményt. Közben ismerkednek az óvoda egész közösségével, ahol gyermek maradandó élményt kap.

Óvodapedagógus feladata

- Teremtse meg a feltételeit, hogy a gyermeket óvodában lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék
- Szokások megismertetése, tudatosítása a napi tevékenységeken belül.
- Óvodai értékek megismertetése a családdal is.
- Következetes, tudatos fejlesztés az egyéni képesség figyelembevételével
- A családi éltre alapozva határozza meg a fejlesztés irányát.
- Barátságos, derűs, pozitív, megerősítő légkör kialakítása, megtartása.
- Társas kapcsolatok alakítása, alakulásuk figyelemmel kísérése.
- Példamutatás, folyamatos pozitív értékelés, a fejlődés ütemének elemzése
- A gyermekek erkölcsi érzékenységének fejlesztése, egymás iránti tolerancia, bizalom kialakítása
- Az elemi udvariassági szokások tudatosítása és elmélyítése (*köszönés, kérem, köszönöm, válaszolás*)
- A különböző alkalmaknak megfelelő magatartásformák, viselkedés tudatosítása,
- A kapcsolatteremtéshez szükséges szociális tulajdonságok fejlesztése,
- Hazaszeretetre nevelés, szülőföld megismerése a helyi lehetőségek kiaknázásával.
- Szülőkkel való együttműködés, együttnevelés megteremtése.
- Egyéni, sokszínű tevékenység, társas együttműködés, szerepvállalás, élményszerzés biztosítása
- Önszabályozás, önkontroll, önértékelés fejlesztése

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére – Sikerkritériumok

- A gyermek erkölcsi tulajdonságainak (*együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség*) és akaratának (*önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának*), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- A gyermek érje el a szociális érettségnek azt a fokozatát, hogy képes legyen kommunikálni gyerekekkel – felnőttekkel. Érezze magát biztonságban a közösségen belül.
- Tudja kimutatni érzelmeit, okozzon örömet a társas kapcsolataiban az együttműködés, legyen képes közös megegyezésre. Elfogadható módon nyilvánítsa ki érzelmeit.
- Tudjon viselkedni az adott helyzetnek megfelelően, alapvető magatartási szokások, szabályok természetesen jelenjenek meg, (*köszönés, hangerő használata*)
- Alkalmazkodjon a közösség szabályaihoz, legyen társaival toleráns; vegye észre, ha környezetében segíteni tud, bátran kérjen ő is segítséget, ha szüksége van rá.
- Alakuljon ki feladattudata, merjen beszélgetést kezdeményezni, kérdezni.
- Legyen képes a különbözőségeket elfogadására, és természetes módon éljen együtt vele.
- Ismerje az óvodában dolgozó felnőtteket, és munkájukat, becsülje meg azokat.
- Ápolja szívesen a növényzetet, gondoskodjon az állatokról, lássa meg a természetben rejlő szépségeket, életkorának megfelelően fejlődjön a természethez való pozitív viszonya.

Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célja

A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával, a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása. Ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. Szép magyar beszédre nevelés.

Feladata

- A gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára épülő változatos tevékenységek biztosítása, amelyeken keresztül tapasztalatot szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről.
- Az anyanyelv fejlesztése hassa át az egész nap tevékenységeit, kiemelt helyet kapva a kommunikáció különböző formáinak alakítása, gyakorlása.
- Az anyanyelvi nevelés fontos tendenciája a passzív szókincs aktivizálása, a szókincs bővítése.
- Migráns gyermekek egyéni fejlesztése a magyar nyelv megismertetése terén.

Megvalósításának módja

Az anyanyelvi nevelés az óvodai élet egész folyamatában jelen van. Beszédkésztség fejlesztéséhez az óvodában meg kell teremteni az oldott, derűs légkört, ahol a gyermek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik és fejleszhető. A gyermekek a játékos tevékenységek, a társas érintkezések útján sajátítják el az anyanyelv jelrendszerét.

A beszédtanulást nagymértékben befolyásolja a családi, bölcsődei, óvodai környezet. A gyermekek szívesen túlharsogják egymást, hangosan beszélnek. Szoktatni kell őket a természetes hangerő használatára. Ezt is leghelyesebb mintaadással megtanítani és sohasem túlkiabálni a gyereket. A fegyelmezés és tisztelet ereje sem a hangerőben rejlik. A különböző fejlettségi szinten álló gyermekek differenciált fejlesztésére, a nyelvi játékok és a tevékenységeket kísérő kommunikációs helyzetek adnak lehetőséget az óvodában.

A gyermekeket arra szoktatjuk, hogy mindig ránézzenek arra, akivel beszélnek (*szemkontaktus tartása*)

Óvodapedagógus feladata

- A gyermekek eljuttatása aktív cselekedtetéssel az önkéntes érdeklődéstől a szándékos érdeklődésig
- Beszélő környezet kialakítása, beszédkedv felkeltése, fenntartása.
- Példamutatással, odafigyeléssel, meghallgatással, beszélgetéssel, gazdag metakommunikációval, kommunikációs helyzetek teremtésével, ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt.
- Anyanyelvi játékok, dramatizálás, bábozás lehetőségének biztosítása, szituációs helyzetek játszása.
- Beszédhallás, szövegértés fejlesztése,
- A beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása.
- *A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek lehetőséget teremtünk ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.*

Logopédus fejlesztése

A logopédus a nevelési év elején felméri a gyermekek beszédfejltségét, szükség esetén egyéni fejlesztésre kerül sor. Az óvodapedagógus konzultálása a logopédussal elengedhetetlen. Szükséges figyelemmel kísérni a logopédiai foglalkozásokat a napi tevékenységek során a gyermek rossz kiejtését tapintatosan, hasonló értelmű mondatba építve javítjuk. Felhívjuk a szülők figyelmét a gyakorlás fontosságára, a gyermeke beszédének alakulásáról folyamatosan tájékoztatást kap.

Naponta többször is verset, mondókákat mondunk, az otthonról hozott vagy a polcra levett mesekönyvek nézegetésével, olvasgatásával, az elmaradhatatlan mesével (mely lehet folytatásos is) csendes pihenő előtt felkeltjük a gyerekek érdeklődését a könyvek iránt. A gyermekek anyanyelvi fejlettségének mérési eredményét, a szükséges fejlesztést a gyermekek egyéni lapján, a fejlesztési tervben rögzítjük.

A logopédus feladata, értékelése

- évenként két alkalommal, egyéni méréssel a gyermekek beszéd- fejlettségi – kommunikációs készségének mérése, dislexya-disgráfia kizárása,
- a beszéd szintje az óvodába kerüléskor, a beszédhang (*alap zöngé*) minősége, a beszéd ritmusa, szókincsvizsgálat, a beszédhangok ejtése
- a gyermek fejlődésének megfigyelése
- egyéni beszédfejlődési regiszter vezetése
- a helyes ejtés anatómiai és érzékszervi feltételeinek rendezése
- a természetes ritmusú beszédhez közelítés
- segítségadás, tanácsadás, tájékoztatás, pedagógus, szülő felé.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére- Sikerkritériumok

- Óvodáskor végére a gyermek tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat.
- Mondataiban változatosan szerepeltet főneveket, igéket, mellékneveket, számneveket, névmásokat
- Megérti az utasításokat és követi azokat.
- Beszédében megjelennek az elvont fogalmak és az ok-okozati összefüggéseket jelölő szavak.
- Megfelelő hangsúllyal, hangerővel és az elvárt tempóban beszél, hatásosan kifejezve érzelmeit és gondolatait.
- A nap történéseit összefüggésben elmondja.
- Az új és ismeretlen kifejezések jelentésére rákérdez.
- Szívesen nézeget könyveket és rajzol belőlük.
- Mondanivalójának kifejezését beszéden kívüli mozgással is segíti.
- Migráns gyermekek is legyenek képesek megérteni az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, merjenek, kommunikáljanak társaikkal, legyenek képesek megértetni magukat.

Az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk

Az önálló ismeretszerzés kifejlesztése, a felfedezésre való alkalmasság kialakítása, az értelmi készségek és képességek formálása. Eljuttatni a gyerekeket a tapasztalaton alapuló gondolkodástól a fogalomalkotásig.

Feladat

- spontán és tervezetten szerzett tapasztalatok, ismeretek közvetlen tapasztalati úton történő bővítése, rendszerezése
- gyakorlás különböző tevékenységekben és élethelyzetekben az életkori sajátosságokra, élményekre és tapasztalatokra építve
- az értelmi képességek (*érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, gondolkodás, képzelet, alkotóképesség (kreativitás)*) fejlesztése
- az egyéni fejlődési ütemnek megfelelően az ismeretek, jártasságok, készségek alapozása
- hagyományok ápolása
- az írott nyelv és a jelzések iránti érdeklődés felkeltése
- az esetleges hátrányok korrekciója speciális szakemberek bevonásával

Megvalósításának módja

Hangsúlyt fektetünk személyes példamutatásunkon keresztül a becsületességre, igazmondásra, őszinteségre, igazságosságra, a jó és a rossz felismerésére, a gyengébb védelmére, segítésére, a felelősség vállalásra és a különbözőség elfogadására. A gyermekeken keresztül a szülőknek is közvetítjük ezeket az értékeket. Az óvodapedagógusok alkotó tevékenységeket biztosítanak a gyermeke számára, melyek fejlesztik a gyermek értelmi képességeit, a tapasztalatok újabb próbálkozásra készítetik és az újra átélt öröm, felgyorsítja a tanulási folyamatot.

Az értelmi fejlesztés során a gyermek eltérő tapasztalataira, egyénileg és közösen átélt élményeire, érdeklődésükre és nagyfokú kíváncsiságukra építve a cselekvés, tevékenység, a beszéd és a gondolkodás egységét biztosítjuk számukra.

Az ismeretszerzés során fontosnak tartjuk a közvetlen tapasztalatszerzést, illetve, hogy a tevékenységek komplex módon bővítsék a gyermekek ismereteit

Óvodapedagógus feladata

- a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára épülő változatos tevékenységek biztosítása, amelyeken keresztül tapasztalatot szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről
- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- a valóság-hű észlelés fejlesztése, amely során a külvilág tárgyai, jelenségei tükröződnek a tudatukban
- a figyelem összpontosítására, megfigyelésre való képesség fejlesztése
- a különböző helyzetekben biztosítsa hogy a megoldásra váró feladatok elvégzése közben a gyermekek új tapasztalatokat ismereteket szerezhessenek

- biztosítson lehetőséget a meglévő ismeretek alkalmazására, ok-okozati összefüggések felismerésére
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.
- Az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) – alkotóképesség (kreativitás) – fejlesztése.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére. – Sikerkritérium

- A gyermek akaratlagos figyelemre képes, könnyebbé válik figyelme megosztása és átvitele.
- Egyszerű, bővített vagy összetett mondatokat visszaad hallás után.
- Rövid és hosszú távú emlékezete megbízható.
- Rendelkezik rövid történetek, mesék szándékos megjegyzésének és a lényegesebb mozzanatok kérdések alapján történő felidézésének képességével.
- Átlátja az egész és részeinek viszonyát.
- Elemi fogalmi gondolkodása kialakulóban van. Ok-okozati összefüggéseket ismer fel.
- Szóbeli kifejezőkészsége fejlődik.
- A tanuláshoz szükséges, tapasztalatok alapismeretek és gyakorlati készségek kialakulnak.
- Környezetére és önmagára nézve megfelelő alapismeretekkel rendelkezik.
- Kialakul a feladattudata feladattartása, az önálló munkavégzésre való képessége.
- A gyermek érje el az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges anyanyelvi és értelmi érettségi állapotot;
  - pontos érzékelés, észlelés
  - térbeli viszonyok felismerése, megnevezése
  - képes vizuális, auditív differenciálásra
  - szándékos bevésés megjelenése
  - verbális emlékezet

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Személyi feltételek

Óvodánk működési rendjét, az érdekérvényesítést – Szülői Közösség jogosultságait – a Szervezeti Működési Szabályzatunk tartalmazza. Az intézmény dokumentumainak nyilvánossága biztosított.

A személyi feltételek biztosítottak:

A nevelőmunkát csoportonként **két óvodapedagógus** és irányításukkal **egy dajka** látja el. Munkájukat **pedagógiai asszisztens** és **logopédus** segíti, szükség esetén a **Pedagógiai Szakszolgálat**, valamint a gyermekvédelmi felelős közreműködésével a **Gyermekjóléti Szolgálat**.

A nevelő testület valamennyi tagja felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Az óvodapedagógusok és a dajkák **heti váltásban** dolgoznak.

Személyi feltételek:

igazgató	1 fő
igazgató-helyettes	1 fő
óvodapedagógus	5 fő
fejlesztőpedagógus	1 fő
pedagógiai asszisztens	2 fő
óvodapszichológus	1 fő
dajka	4 fő
óvodatitkár	1 fő
konyhai kisegítő	1 fő
gyógypedagógus	3 fő
gyógypedagógiai asszisztens	1 fő
gondnok, kertész	1 fő
összesen:	22 fő

Az Igazgatói **feladatokat**, függetlenített **igazgató** látja el, felelős az intézményben folyó pedagógiai, tanügyigazgatási feladatokért. Támogatja a minősítési és tanfelügyeleti eljárásokat. Megszervezi és ellenőrzi az önértékelési folyamatot.

Az **ügyviteli feladatok** ellátásáért az **óvodatitkár** felelős, a **konyhai dolgozó**, a **gondnok** az **egyéb feladatokat** látja el. A gondnok biztosítja az udvar napi tisztaságát, környezetünk esztétikáját. Nevelőtestületünk alkotószellemű, jó kapcsolatteremtő a másságot elfogadó, új nevelési eszmék iránt fogékonyak, a környező világra érzékenyen reagáló pedagógusként végzik munkájukat.

Az egységes nevelési célok megvalósításához szükséges az óvodapedagógusi párosok összehangolt munkája. A csoportokban mikrocsoportos fejlesztés biztosítja a differenciálás lehetőségét, a megfelelő odafigyelést, az egyéni bánásmód hatékony alkalmazását. A két óvodapedagógus közös munkája (tervezés, szervezés) ad lehetőséget az esetleges hátrányos helyzetből eredő alapvető érzelmi és értelmi szükségletek kielégítésére. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje, modell, mintát jelent a gyermek számára. Élve szakmai módszertani szabadságukkal önállóan döntenek el az adott csoport ismeretében, hogy milyen módon, milyen ütemben, milyen programok, tevékenységek segítségével végzik nevelő-oktató munkájukat.

Az **autista** gyerekek fejlesztését, autizmus területén speciálisan képzett **gyógypedagógiai végzettséggel rendelkező gyógypedagógus** látja el. A csoportban **három fő magasan képzett autizmus spektrum zavarok pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus és egy fő gyógypedagógiai asszisztens** fejleszti a gyerekeket.

A gondozónők a bölcsődében, megalapozzák az óvodába átkerülő gyermekek gondozással kapcsolatos szokásait, a közösségi magatartás alakítását, játékhoz, ismeretszerzéshez való viszonyukat. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának, hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

Fontos, hogy a csoportban dolgozó dajka tudatosan segítse a gyerekek önállóságának fejlesztését. A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozást követő **családlátogatással** elkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, az **anamnézis**

felvételével, melynek kitöltésében a szülő ad fontos információt gyermekéről. A **gyermek fejlődését folyamatosan nyomon követjük**, méréseket végzünk, **rögzítjük** és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.

Az óvodapedagógusokkal szembeni elvárások:

Legyen hiteles, fejlett én-identitással rendelkező, határozott, szuggesztív, kiegyensúlyozott, sikeres, autonóm személyiség, tartalmas, gazdag, színes, dinamikus, aki alkalmas a pozitív példaadásra, hivatásának betöltésére.

- Az óvodapedagógusok használjanak ki minden alkalmat a gyerekekkel való beszélgetésre.
- Amikor a gyermekek egy csoportjával megfigyeli a természet jelenségeit, a közlekedés forgalmát vagy bármi egyebet, készítse a gyermekeket észrevételeik elmondására. Törekedjenek arra, hogy – a gyermekek életkorának megfelelő – a tárgyhoz tartozó új szavakat is használjon, ezáltal gazdagítja a szókincsüket,
- Az óvodapedagógus beszéde legyen nyelvtanilag hibátlan, helyes ejtés és artikuláció szempontjából is példaadó. Használjon sok kifejezést, sokféle nyelvi fordulatot, beszéde legyen színes, szemléletes, a gyermekek számára érthető. Fontos az is, hogy ne beszéljen túl sokat, csak annyit, amennyi hasznos és szükséges. Ne rejtse el érzelmeit, de vigyázzon azok szóbeli kinyilvánításával.
- Az óvodapedagógus rendelkezzen pedagógiai, pszichológiai kulturáltsággal.
- A műhelymunkában elméleti és gyakorlati tudása szerint végezzen minőségi munkát.
- Szakmai teamok alakításával értékelje, elemezze munkáját.
- Házi bemutatókon őszinte, nyílt véleményalkotással segítse, járuljon hozzá a nevelői közösség szakmai fejlődéséhez.
- Törekednie kell arra, hogy ne sértse a gyermek családi nevelésének nemzeti, etnikai, világnézeti hovatartozása miatti esetleges eltérőségét. Vegye figyelembe az eltérő kultúrák megjelenését
- A gyermekek viselkedését a szerint ítélje meg, hogy milyen a személyisége, és ne aszerint, hogy mennyire felel meg az elvárásainak.
- Szeretetteljes következetességgel tudja az elvárt magatartásmintát értékelni, jelenléte biztonságos együttlét érzését adja meg a csoportban.
- Maximálisan járuljon hozzá a gyermek komfortérzésének biztosításához lelki és testi vonatkozásban egyaránt. Legyen tudatában annak, hogy az egészséges életmód kialakítása, gyakorlása az egészséges testi és szellemi fejlődés biztosítója, és az óvodai nevelés elsődleges feladata, mely az egész nap folyamán jelen van.
- A véleményalkotásával, szükséges kíváncsiságával, igényes kérdezői kultúrájával, kommunikációjával segítse, a szülők óvodához való viszonyának zavartalanságát
- Együttműködve a családdal célzottan igyekezzen kihasználni azokat az időpontokat, amikor bizonyos funkciók érése "szenzibilis fázisban" van.
- Fogadja el, és a közösségnek adja át azokat a kimagasló képességeket, amivel rendelkezik, és fogadja el, hogy van olyan terület, amiben erősítésre, fejlesztésre szorul.
- Rendelkezzen kellő önismerettel, megfelelő önképzési, továbbképzési, megújulási törekvéssel.
- A minőségi munka legyen szempont a munkája végzésében, törekedjen az igényes partnerkapcsolat fejlesztésére az óvodahasználók körében.
- Végezzen méréseket csoportján belül és az óvoda egészére vonatkozóan, azok eredményét használja fel munkájában.

- Tudja szelektálni, koordinálni a gyermekeket fejlesztő megfelelő hatásokat.
- Példamutató munkamorál, általános műveltségi igény, szakmai felkészültség jellemezze

- Tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a minősítésen a pedagógus életpálya bevezetését követően minél magasabb fokozatot érjen el.

Minden egyes gyermek külön személyiség. Először az óvodapedagógusoknak kell vele jó kapcsolatot kialakítani, egyidejűleg elvezetni azokhoz a gyermekekhez, akikkel feltételezhetően szívesen játszik majd együtt. A gyermekek közötti kapcsolatokat ápolnia, erősítenie kell. A közös játékok, a közös éneklés, mesehallgatás, séták, az események, élmények munkák, majd emlékek összekötik a csoportot.

Ezek után a gyermekek egyre gyakrabban használják a "mi", "mienk", "nálunk" kifejezéseket, ami az összetartozás, később a közösség tudatosulását jelzik.

Mindig az egész személyiség fejlesztésére törekszünk. Ezen belül legfontosabb feladatuk az érzelmi nevelés. Az óvodapedagógus segítőtársa a gyermeknek. Elsősorban megfigyel és segít. Mindig akkor és annyit amennyire szükség van. Minden egyes gyermeknek éreznie kell, hogy az óvodapedagógus ott van a háttérben, bármikor hozzá fordulhat segítségért, felvilágosításért, kellékekért.

Megvédi játékanak, tevékenységének nyugalmát. Segít abban is, hogy más gyermektől segítséget kapjon. A gyerekek megszokják, hogy ne zavarják egymást, segítsenek társaiknak. Megtanulják a problémák békés megoldását, egymás másságának megértését, értékeinek megbecsülését, esetleges gyengeségeik elfogadását, elnézését.

Az óvodapedagógusok minden egyes gyermek fejlődését saját előző teljesítményéhez, egyéni képességeihez mérik és értékelik. Nem az eredmény a fontos, hanem az igyekezet, a tevékenység. Így a gyermekeknek nem lesznek kudarcélményeik és már az óvodások is átveszik az óvodapedagógusok értékelését.

A megfigyelés állandó készenlétet jelent, amely által minden egyes gyermek folyamatosan megtapasztalja az óvodapedagógusok szeretetét, figyelmét, és amelynek segítségével megismerik a gyermek hajlamait, kialakítják közvetlen pedagógiai feladataikat, módszereiket. Amíg a humor az egyik legnagyobb érték, addig a csúfolás, a gúny bűn a pedagógiában, nem megengedhető módszer. A büntetés sok gyerekben szorongást, bizonytalanságot, félelmet válthat ki, a sorozatos büntetés szinte állandósítja ezeket az érzelmeket.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Kiemelt helyet kap a segítőmunkában a pedagógiai asszisztens. Munkáját úgy kell kialakítani, hogy abban a csoportban tevékenykedjen, ahol a legnagyobb szükség van egy harmadik odafigyelő személyre.

Alapvető elvárásaink az óvodával jogviszonyban álló alkalmazottak felé:

- munkaköri leírásban foglaltaknak megfelelően végezze nevelő munkáját,
- megfelelő magatartást tanúsításon
- személyiségjegyeivel és külső ápoltságával és megjelenésével az óvoda értékrendjét tükrözze,
- képviselje a pedagógiai programunk szellemiségét,
- rendelkezzen nyitottsággal és toleranciával a különbözőségek elfogadására,
- legyen képessége és hajlandósága az összehangolt, tudatos munkára,
- legyen diszkrét, lojális,

A Pedagógiai Programunk céljai elérését magasan kvalifikált szakemberek együttes munkájával kívánjuk biztosítani.

a) Intézményi munkaközösség feladatai

A tervezés és a gyakorlati munka területén a munkaközösség célja az óvodapedagógusok/gyógypedagógusok munkájának segítése. A bemutató foglalkozások után a

munkaközösség elemzi, megvitatja, értékeli a látottakat, és levonja a következtetéseket, melyek irányt mutatnak az elkövetkezendő időszakra. A munkaközösségi foglalkozásokon az elméleti beszámolók biztosítják az aktív, pezsgő szellemiséget, és az építő vitát, az előadónak pedig elmélyült, alapos kutatómunkára ad lehetőséget.

b) Gyakornokok mentorálása

Gyakornoki szabályzatunkban foglaltaknak megfelelően segítjük a pályakezdő fiatalokat abban, hogy megismerjék óvodánk belső értékeit, szervezeti kultúráját. Meghatározott módszertan alapján támogatást kapnak, hogy megtalálják helyüket a munkaszervezetben. Mintát kapnak a feladatok hatékony elvégzéséhez. Az igazgató szakmai segítőt nevez ki a gyakornok mellé, aki a rendszeres konzultációk alkalmával felkészíti, segíti a gyakornok tevékenységét.

c) Nevelő és munkatársi értekezletek

Témái mindig az aktuális koncepció, terv, és feladatok kidolgozásának tükrében szerveződnek. A nevelői értekezleteken fogalmazódnak meg azok az irányelvek, melyek meghatározzák a következő időszak pedagógiai munkáját. A Belső Önértékelést Támogató Csoport által meghatározott feladatok végrehajtását is ezen a fórumon tárgyaljuk meg.

d) Továbbképzések, tanfolyamok

Továbbképzéseken való részvétel a továbbképzési terv alapján történik. Ezeknél nagy hangsúly fektetünk olyan képzések kiválasztására, melyek elősegítik céljainak megvalósítását és speciális feladataink magasabb szinten való végrehajtását.

Tárgyi feltételek

Intézményünkben rendelkezésre állnak a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételek. **Az óvodánk épületében a 110 férőhelyre 5 gyermekcsoportszoba** áll rendelkezésre, amelyből jelenleg négy csoportszobában fogadunk gyermekeket.

A gyermekek óvodai életének színterei otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Lehetővé tesszük a mozgás- és játékgigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőség szerint természetes anyagokkal vesszük körül.

A csoportszobák mérete azonos, egységes kialakítású, **saját öltöző, mosdó kapcsolódik hozzájuk**. A csoportszobák elnevezése meseidéző, biztosítja, hogy a gyerekek saját kis közösségüként érezzék magukénak. Az óvodapedagógusok egyedi díszítéssel teszik hangulatossá a csoportszobákat, oly módon alakítják ki, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, egészségük megőrzését, fejlődését.

A **hosszú folyosó** biztosítja az egység megmutatását, a folyosó végén kialakított **SÓ SZOBA** minden csoportnak lehetőséget ad a heti beosztás szerint használatra.

A mozgásfejlesztő eszközökkel felszerelt **tornaterem** / bordásfal, készségfejlesztő tornaszerek (*nagymozgásos*), kézi szerek, / teszik lehetővé a gyerekek mozgásos- és játékgigényük kielégítését. Beosztását a nevelési év elején rögzítjük, kiemelt szerepe van a gyerekek mozgásigényének.

Logopédiai szobában egyéni fejlesztéshez szükséges bőséges eszközök segítik a logopédus és a fejlesztő pedagógus munkáját. Az **orvosi szoba**, szükség esetén elkülönítésre is lehetőséget biztosít.

A folyamatosan bővülő **könyvtár/ szertár** segíti a pedagógusok munkáját.

A csoportszobák berendezése gyermekméretű bútorokkal és a fejlesztést, játékot segítő eszközökkel van felszerelve. A csoportszobákban lehetőség van kis kuckók kialakítására, párnák, szőnyeg

segítségével. Biztosítjuk a különböző eszközöket, a gyermekmunkához; tábla, polc, gyurma, termékek, fonalak stb., igény szerint bármikor használhatók a nap folyamán. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és gyermekek biztonságát figyelembe véve kell elhelyezni. Az óvodai öltözőben, előtérben lehetőség van a gyermekmunkák bemutatására.

A **kettő udvar** füves, fás, földes és betonozott területekkel biztosítja a gyermekek számára a változatos mozgás lehetőségét (biciklizésre, rollerezésre, labdajátékokra, a homokozókban elmélyült tevékenységekre). Az **udvari játékok** (mászókák, kisházak, csúszdák, hinták, homokozók stb.) a természetes mozgás lehetőségeit biztosítják. Árnyas fák és napernyők lehetővé teszik az udvaron való hosszabb tartózkodást, nyáron már a reggeli órákban is.

A gyermekcsoportok udvari elhelyezése beosztás szerint történik, a beszoktatást követően lehetőség van átjárásra, egy-egy játéklehetőség felfedezésére. Arra törekszünk, hogy gyermekeink minél több időt töltsenek a szabad levegőn. Lehetőség van énekes játékok, mozgásos tevékenységek szervezésére.

Környezetünk esztétikáját, az udvar napi tisztaságát a gondnok biztosítja.

Melegítő konyhánk van. Az étkezést az FH Gasztro biztosítja. A konyhai dolgozó munkáját beosztás szerint a bölcsődei és az óvodai dajkák segítik. A napi háromszori étkezés időpontjai igazodnak a csoportok napirendjéhez.

Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvodai nevelés az óvodáinkban csak a fenntartó egyetértésével jóváhagyott pedagógiai program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével szervezzük.

Az óvodai élet megszervezéséhez az óvodapedagógusnak figyelembe kell venni:

- az óvoda alapidokumentumainak harmonizálása,
- az óvoda helyi sajátosságait figyelembe vevő tervezés,
- a gondozásnak kiemelt szerepe van a gyermekek önállóságának segítésében, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal,
- rugalmas, folyamatos napirend, amelyben a játék kitüntetett szerepet kap,
- megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, melyek harmonikus arányban vannak,
- a gyermekek fejlődésének nyomon követése és erről a szülők tájékoztatása.

Óvodába 3. életévének betöltése után vehető fel gyermek a szülő kérésére.

Az óvodába lépéskor előny:

- a szobatisztaság,
- a kialakult beszédképesség,
- önálló helyváltoztatásra való képessége.

Az adott nevelési évre jelentkezés tavasszal van, szabad férőhely esetén, egész év folyamán lehetőség van a beiratkozásra. Saját bölcsődénkből jelentkezők esetében törekszünk, hogy a gyerekközösségek lehetőség szerint az óvodában is azonos csoportba kerüljenek.

Fogadjuk a családból, más bölcsődéből érkező gyermekeket.

Az óvoda nevelő intézmény, szakmailag önálló. Az igazgató irányítja, ellenőrzi a nevelő oktatómunkát, részt vesz a pedagógiai program végrehajtásában.

A csoportok szervezése a jelentkezések arányában történik. A csoportok szervezésekor figyelembe vesszük az életkort, fejlettségi szintet, közösségformáló erőt, szülők igényét. Homogén-, és vegyes életkorú csoportok kialakítása egyaránt lehetséges. Az óvodapedagógusok munkarendjét és napirendjét ennek megfelelően alakítjuk.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – akár külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszert alkalmaz a fejlesztő pedagógus.

Hetirend, napirend

A gyerekek egészséges fejlődését, a tevékenységben megnyilvánuló fejlesztéséhez rugalmasan alkalmazkodó napirend és a hetirend biztosítja. A helyi szokások és a gyermekek egyéni szükségleteinek megjelenése a napirendben és hetirendben történik.

HETIREND

A **HETIREND** elkészítése, egyeztetése a többi csoporttal az óvodapedagógusok év eleji feladata.

A heti rendben meghatározott tevékenységi formák és az ütemtervben az óvónő általi tervezés arra irányul, hogy egész heti „tanulási” folyamat témakörei egymásra épüljenek, módot adva tapasztalatszerzésre, ismétlésre, gyakorlásra.

A **hetirend** a társadalmi-természeti környezet téma köré csoportosított ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő tevékenységek rendszerét tartalmazza. A hetirendet, a csoportban dolgozó óvodapedagógusok közösen alakítják ki, úgy, hogy az egészségneveléshez, a mozgáshoz, gondozáshoz elegendő hely, idő, és technikai segítség legyen.

A TEVÉKENYSÉGEK JAVASOLT SZERVEZETI FORMÁI

Tervszerűen szervezett tevékenységek	Párhuzamosan is végezhető differenciált és csoportos tevékenységek szervezése
<ul style="list-style-type: none"> • Mozgás • Mozgásos játék (<i>mindennapos mozgás</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> • Játék • Verselés, mesélés • Ének, zene, énekes játék, gyermektánc • Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka • Mozgás • A külső világ tevékeny megismerése • Matematikai tartalmú tapasztalatok

NAPIREND

A **napirend** a gyermekek tevékenységeit tartalmazza, a folyamatosságot és játékidő szabadságát tartjuk szem előtt. A csoport összevonás elvét a Házirend tartalmazza. Óvónői hiányzás esetén, elsősorban a váltótárs látja el a csoportot.

JAVASLAT AZ ÓVODAI CSOPORTOK NAPIRENDJÉRE

Időtartam	Tevékenység
7.00 h - 12.00 h	<ul style="list-style-type: none"> • Gondozási feladatok (tisztálkodás, étkezés, öltözködés) • Szabad játék, párhuzamosan is tervezett differenciált tevékenység a csoportszobában vagy a szabadban • Mindennapos frissítő mozgás vagy tervszerűen szervezett mozgás (teremben, tornateremben, vagy a szabadban) • Ismerkedés a külső természeti és épített világgal, megfigyelések végzése spontán és tervezetten szervezett formában • Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn • Játékba és tevékenységbe ágyazott, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése • Tevékenységekben megvalósuló tanulás <ul style="list-style-type: none"> ○ Verselés, mesélés ○ Ének, zene, énekes játék, gyermektánc ○ Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka ○ Mozgás ○ A külső világ tevékeny megismerése ○ Matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése

12.00 h - 15.00 h	<ul style="list-style-type: none"> • Öltözködés, tisztálkodás • Ebéd • Testápolás, terem előkészítése a pihenéshez • Pihenés előtti beszélgetés, mese, ének • Pihenés egyéni szükségletnek megfelelően
15.00 h - 17.30 h	<ul style="list-style-type: none"> • Szabad játék, párhuzamosan is végezhető tevékenység a szülők érkezéséig • gondozási feladatok • Játék hazamenetelig

Éves nevelési és tanulási terv

- Tartalmazza a neveltségi és fejlettségi szintet. Kiemelten a komplex környezetvédelmet és az egészségnevelés!
- Az egész a játékra épül, minden nevelési, fejlesztési területre, tevékenységi formára kiterjed.
- Minden tevékenységi területet tartalmaz. Korcsoportonként mese-vers, ének, mondóka, dalos játékok, minden területhez kapcsolódó játékaajánlás.
- Tartalmazza a szülővel való együttműködés kereteit, a kapcsolatrendszert
- Az egyéni fejlesztés és differenciált bánásmód tervezése év elején történik, év közben folyamatos korrekciókkal.
- Az egyéni fejlesztés és differenciált bánásmód tervezése az év eleji felmérés alapján a gyermekekről – mint egyedülálló és megismételhetetlen személyiségről- szól, mely havi, szükség esetén heti tervünkben jelenik meg.

Heti terv

Az óvónő számára biztosítja a folyamatosság, rendszeresség, fokozatosság, tudatosság megvalósítását.

Tervezés szempontjai:

- a gyermekeknek naponta szükségük van szervezett játékos mindennapos testmozgásra
- a heti ciklusokban a hangulati egység elvén, komplex módon jelenjenek meg a tevékenységformák, **életkornak, fejlettségnek megfelelő differenciálással**
- a heti alaphangulatot az adott évszak nyújtotta élményanyag, a hagyományok, ünnepek, a gyermekekhez közel álló események határozzák meg, amelyek több héten keresztül ismétlődhetnek
- naponta legyen lehetőség éneklésre, vizuális tevékenységekre, verselésre, mesére
- a hét keretén belül egy-egy napon, egy bizonyos tevékenységforma hangsúlyozottan jelenik meg kezdeményezve, játékba integrálva
- a gyermekeknek megadjuk a lehetőséget, hogy a megkezdett témát kedvük szerint a hét folyamán folytathassák
- a séták, kirándulások, a tapasztaltatás tervezése, mivel a tervezett témától függ, hová megyünk
- a tanulási terv elkészítéséért az adott csoportban dolgozó óvodapedagógusok a felelősök, törekedve a téma komplex megjelenítésre, feldolgozására.

NYÁRI TERV

Az időjárás figyelembevételével arra törekszünk, hogy a gyermekek szinte egész napjukat a szabadban tölthessék. Legyen módjuk szabad játék keretében társas kapcsolatok kialakítására a többi csoporttal, gyakorolják a közösségi magatartás szokásait, szabályait.

Választott tevékenységükben gyakorolják a már ismert technikákat, mozgásformákat - igényük szerint válasszanak az óvónők által felkínált tevékenységekből.

Szabadon választható tevékenységek: kézművesség, mozgásos játékok, bábozás, dramatizálás, dalosjátékok.

Ellenőrzési, értékelési rendszer

Óvodánk írásos dokumentumainak ellenőrzése

- **Pedagógiai Program**
  - **Éves munkaterv** /Aktuális szervezési - tanügy-igazgatási feladatok. A helyi program kiemelt feladatai. Elemzés, értékelés. A csoportok látogatásának tervezése. /
  - **Munkaközösségeink terve**
/Feltáró-elemző munka, kiemelt pedagógiai megfigyelések, kísérletek, bemutatók tervezése/
  - **Gyermekvédelmi munkaterv**
  - **Csoportnapló** /a gyermekcsoport nevelési tevékenységi programja
szokás - és szabályrendszer tervezése
eseményterv - programterv
a tevékenységi rendszer fejlesztési terve/
- Tanulási folyamatok tervezési naplója**
/ a tevékenységek anyagának éves tervezése, ütemezése/
- **Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentuma**
/Egyéni fejlettségét diagnosztizáló, tényfeltáró, helyzetelemző és fejlesztési feladatokat tervező dokumentum, amely 3-7 éves korig kiterjed a nevelési és a tanulási folyamatokra is. A felzárkóztatást igénylő, és a tehetséges gyermekek egyéni fejlesztési munkanapló. Szakértői Bizottság, Pedagógiai Szakszolgálat véleményét tükröző dokumentumok /
  - **Felvételi-mulasztási napló**
/ Pontos adatkezelés - naprakész nyilvántartás/
  - **Házirend**

A gyermekek fejlődését az ovikréta rendszerben rögzítjük évi 2 alkalommal.

A gyermekek megfigyelésének szempontjai alapján vezetett egyéni fejlődési dokumentum ellenőrzése, vezetése, folyamatosan történik, és az elért fejlettségi szintet dátummal regisztráljuk. Az iskolába készülő gyermekek fejlődési eredményeiről írásos értékelést ad az óvodapedagógus a sikerkritériumok figyelembevételével. A csoportok év végi értékelései határozzák meg a következő nevelési év kiemelt feladatait.

Intézményi önértékelés, eredményesség

Intézményi önértékelés készítése

Eredményesség (indikátorok teljesülése: hiányzás csökkenése, mérésnél a hozzáadott érték, iskolakezdés megfelelő időben az iskolaérettség elérése) mérése, elemzések készítése az éves óvodavezetői beszámolóban

Várható hatások, eredmények

A gyerekek beilleszkednek, biztonságban érzik magukat a befogadó óvodai közösségben.

A szülők tapasztalják a befogadó környezet pozitív hatását, ezért ők is segítséget tudnak nyújtani a gyermek elfogadásában és fejlesztésében.

Óvodánk nevelőtestülete megfelelő kompetenciával kezeli és fejleszti az átlagtól eltérő fejlődésű, helyzetű gyermekeket.

Ünnepek, hagyományok

Az ünnepek kiemelkedő események a gyermekek mindennapi életében. Perspektívát adnak, megerősítik a hagyományokat, a közös élmény erejével fokozzák a gyermekek összetartozását.

Az ünnep fényt emeli az ünnepi dekoráció, az ünneplő ruha, a meglepetések, az ajándékozás, a vendégvárás öröme. A gyermekek tapasztalatai segítik megismerni a szokások, néphagyományok és a tárgyi kultúra értékeit, szeretetét, védelmét.

Feladatunk:

- az ünnepek, hagyományok őrzésére
- a szülőkkel és gyermekekkel az ünneplés jelentőségének megéreztetése
- az óvoda és család kapcsolatának erősítése
- az ünnep, jeles nap kiemelése a mindennapi élet eseményeiből
- az ünnep érzelmi tartalommal való megtöltése
- az ünnep előkészítése és lezárása

Nemzeti ünnepeink közül kiemelkedik március 15. közös óvodai ünnepségeken emlékezünk meg a márciusi ifjakról.

Jeles napok az óvodában:

- Állatok világnapja: október 4.
- Víz Világnapja: március 22.
- Föld Napja: április 22.
- Madarak és fák napja: május 10.

Hagyományőrző ünnepeink:

- Születésnapok, névnapok
- Mihály napi vásár
- Szüreti mulatság
- Márton napi lámpás felvonulás
- Mikulás várás
- Adventi készülődés
- Karácsony
- Farsangi mulatság
- Március 15.
- Húsvéti készülődés
- Anyák napja
- Gyermeknap / Édesapák napja
- Évzáró → **nagycsoportosok búcsúzása/ballagás**

Óvodánk hagyományos ünnepei és rendezvényei

ŐSZ	<p>Mihály nap (Udvartakarítás gondnok – gyermekek –óvodai dolgozók)</p> <p>Állatok világnapja (október 4.) (Csoportok egyénileg foglalkoznak a témával, környezetükben élő állatokkal ismerkednek. Állatkerti-Vadasparki séta szervezése)</p>
TÉL	<p>Mikulás (Minden csoportba személyesen ellátogat, a Mikulást, aki megajándékozza a gyerekeket. Minden gyermek csomagot kap, a csoportok játékot kapnak. A gyerekek versekkel, énekekkel köszöntik a Mikulást).</p> <p>Adventi készülődés (Adventi időszakban a szülőkkel közösen karácsonyi díszek készítése (délután)</p> <p>Karácsonyi ünnep (Az óvónők által előadott műsorral karácsonyi készülődés lezárása)</p> <p>Farsang (A csoportok külön-külön, de azonos napon tartják egymás mulatságát meglátogatva)(közös zenei műsorral zárul v. bohóc meghívása)</p>
TAVASZ	<p>Húsvét (Csokinyuszi, csokitojáskeresés az udvaron, csoportonkénti locsolkodás) (közös bábelőadással zárul)</p> <p>Március 15. megünneplése (Nagycsoportosok: látogatást tesznek a Nemzeti Múzeumba vagy Hadtörténeti Múzeumba vagy a Parlamentbe) (Középső csoportosok: ellátogatnak a Svábhegyen lévő Jókai szoborhoz, zászlót és virágot visznek.) (Az ünnephez méltó megemlékezés a gyermekek korának megfelelően. Iskolai kórus, néptáncosok meghívása)</p> <p>Víz Napja (márc.22) (Kísérletezések a vízzel életkornak megfelelően)</p> <p>Föld Napja (április 22.)(Az óvoda udvarát közösen virággal díszítjük, ültetünk)</p> <p>(Udvartakarítás gondnok –gyermek –óvodai dolgozók.)</p> <p>(Újra hasznosítható anyagokból játékok, új tárgyak készítése) (Kiállítás)</p> <p>Anyák napja (A gyermekek verssel és saját készítésű ajándékkal lepik meg édesanyjukat és/vagy nagyszüleiket) (egyéni köszöntés, a csoportban kialakított, feldíszített „Anyák napi sarokban”)</p> <p>Madarak-, fák napja (május 10.) (Kirándulások szervezése)</p> <p>Természetbúvár foglalkozások</p> <p>Gyermeknap - Apák napja (Közös játszódélelőtt az édesapákkal) (Sportnap a gyermekekkel, mozgásos játékok, vetélkedők, közös fagyizás)</p> <p>(Zenei műsor vagy bábelőadás, bűvész)</p> <p>Évzáró (A nevelési év bezárásaként az egész évben “tanult” versekből, énekekből rövid kis „műsort” adnak elő, nagycsoportosok, középsősök)</p> <p>(Nagycsoportosok búcsúzása)</p> <p>Környezetvédelmi világnap (június 5)</p>

AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATAI

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik. Nevelési céljainkat, feladatainkat szeretnénk a szülők együttműködésével, - kölcsönös bizalomra és tiszteletre építve megvalósítani.

Cél: Korrekt, partneri együttműködés kialakítása és fenntartása a gyermekek harmonikus fejlődése, fejlesztése érdekében. Az óvodakezdéstől az óvoda befejezéséig különböző szintű kapcsolattartási, tájékoztató formák működtetése, melyeken keresztül a szülők betekintést nyerhetnek, tapasztalatot szerezhetnek és meggyőződhetnek az óvoda környezeti jellemzőiről, pedagógiai tevékenységéről, a gyermekcsoportok életéről és gyermekeik fejlődéséről.

Feladat: Együttműködési, kapcsolattartási formák kialakítása, folyamatos fejlesztése.
Az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetése.

Kapcsolatok más nevelési szintekkel

- A fenntartóval
- Az óvodai élet alatt a pedagógiai szakszolgálatok, logopédus, az egészségügyi szakszolgálatok (gyermekorvos, védőnő, Népegészségügyi Intézet), gyermek- és ifjúságvédelem intézményei a gyermek nevelését speciális szakismereteikkel segítik.
- A közművelődési intézmények (*színház, könyvtár, közösségi ház, múzeumok*) rendezvényeit, a gyermekek érdeklődését és életkori sajátosságait figyelembe véve. A hagyományörző művészek, színészek, bábosok, zenészek meghívása hozzájárulnak a gyerekek élményeinek gazdagításához.
- Kerületi és környékbeli iskolák bemutatkozása beiskolázás előtt szülői értekezleten
- Kerületi egyik Iskolába a nagycsoportosok iskolalátogatása
- A hagyományörző művészek, színészek, bábosok, zenészek meghívása hozzájárulnak a gyerekek élményeinek gazdagításához.
- Egészségügyi Alkalmassági Orvosi Ellátással, óvodai egészségnevelési hálózattal,
- Magyar Madártani Egyesülettel, Zöld óvodai hálózattal,
- ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
- Nem Adom Fel Alapítvány

A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

Sajátos nevelési igényű gyermekek

A sajátos nevelési igényű gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd.

A köznevelési törvény meghatározza, hogy a sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátást a szakértői bizottság szakértői

véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. Óvodánk ellátja Alapító Okirat alapján az olyan ép értelmű sajátos nevelési igényű gyermekek integrált óvodai nevelését, akik a szakértői és rehabilitációs bizottság véleménye alapján:

- mozgásszervi fogyatékos gyermek,
- érzékszervi (látási) fogyatékos gyermek,
- beszéd fogyatékos gyermek,
- autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek
- egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek,

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység **olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.**

A sajátos nevelési igény a szokásosnál nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye.

Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) A korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttere.

A fejlesztés magába foglalja a sajátos nevelési igény típusának megfelelően a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége:

- a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg.
- Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekre jellemző:

- a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara,
- a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés,
- a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil,
- a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv,
- hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

A korai speciális terápia hiányában a kommunikációs eszköztár fejlesztése lesz az óvodai fejlesztés fő célja, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív habilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata.

Az óvodai nevelés, a szülővel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő használandóak a fejlesztésre.

A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva.

A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

GYÓGYPEDAGÓGIAI ÓVODAI CSOPORT

Óvodai fejlesztés fő célja csoportunkban

Speciális nevelési módszerek, terápiák alkalmazásával segítjük az egyre pontosabb észlelést, fejlesztjük figyelmüket, gondolkodásukat, az emlékezetüket, elősegítjük a nonverbális és verbális kommunikáció kibontakoztatását.

A sérült (autizmussal élő) gyerekek egyéni szükségleteihez, eltérő fejlődési üteméhez (differenciált szükségletekhez) igazítjuk a segítségnyújtást és a hiányosan működő képességek korrekciójára törekszünk valamennyi területen.

A fejlesztések során szükséges (az intenzív), a jól strukturált, meglévő törekvések használata az egyéni motiváció megteremtése.

A gyermekek szükségleteihez igazodó speciális módszerek alkalmazása.

Tehetség autizmus: Az autizmus egy kognitív fejlődési zavar, melyet a tipikus agyi szerveződések jellemeznek, ezek gyakran járhatnak különböző területeken tehetségekkel, kiemelkedő

teljesítménnyel. Jelenleg több kutatás is azt mutatja, hogy a tipikustól eltérő kognitív fejlődés mellett gyakran előfordul tehetség valamely területen. Az autizmus spektrum zavarban gyakran megfigyelhetőek kiemelkedő képességek, például a rajzolás, matematika, memória, zene területén. Az autizmussal élő személyeknél is kiemelt fontossággal bír a tehetségének gondozása, használata a mindennapok során

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység célja és feladata

A meglévő ép funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében, a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása. A szükséges speciális eszközök elfogadtatása, és használatuk megtanítása.

Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A fejlesztés rövid távú céljait, minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára kell építeni.

Mindezek alapján a komplex fejlesztés magába foglalja az egyensúlyészlelés, a taktiliskinesztétikus, a vizuális, az auditív észlelés folyamatait, a nagymozgások, finommotorika, a szociális-emocionális területen mutatkozó eltérések fejlesztését, az önirányításban, önértékelésben, beilleszkedésben mutató előrehaladást, a beszéd- és nyelvi készségek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők:

A fogyatékosági típusa, súlyossága.

A fogyatékosági kialakulásának ideje (veleszületett, később kialakult).

A gyermek életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei.

Befogadó inkluzív szemléletünk alapelvei

Mint befogadó óvoda a csoport életét, értékeit, módszereit, személyi és tárgyi feltételeit úgy alakítják, hogy az érintett gyermek szükségleteit figyelembe vettük. Rendkívül fontos az egyéni differenciálás, minden egyes gyermek egyedi igényeihez, szükségleteihez való igazodás.

Minden gyermek speciális, egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz igazodik a pedagógus.

A speciális segítség igénybevétele minden gyermek joga. Kiterjed a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítására.

A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt.

Egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre.

Az első három hónapban kiemelt figyelmet fordítunk a szülőkkel történő kölcsönös kommunikációra, mely idő alatt eldönthető, hogy a gyermekek optimális fejlődésének feltételei biztosítottak-e az adott csoportban, intézményben.

Esélyegyenlőség, hátrányt csökkentő fejlesztés biztosítása

az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása hátrányt csökkentő fejlesztés,

az esélyegyenlőség biztosítása az óvodai csoportunkban a diszkrimináció kiiktatása.

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyerekek nevelési alapelvei

a sajátos nevelési igényű gyerekek is különbözőek, egyediek, ezért sajátos nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényelnek ugyanúgy, mint bárki más;

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyerek is egyedi, megismételhetetlen, ezért sajátos nevelési megközelítést, egyéni bánásmódot igényel.

Egy közös világunk van – ha csak óvjuk őt, kizárjuk őt ebből a közös világból.

Nem helyette kell cselekednünk, csak a szükséges feltételeket kell megteremtünk.

Az autista csoportban a programunknak, a gyermekek igényeit figyelembe véve a kis lépések elvét, az állandóságot, és a folyamatosságot kell szolgálnia.

A csoport életének megszervezése

Személyi feltételek

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek nevelése intézményünkben kis létszámú óvodai csoportban történik. Nevelésükhöz fejlesztésükhöz az autizmus területén speciálisan képzett személyzet szükséges autizmus spektrum zavarok pedagógiája szakirányon végzett gyógypedagógus végzettséggel.

Állandó felnőtt létszám a csoportban 5 fő szakképzettségüket tekintve:

- **3 fő gyógypedagógus**, akik (magasabban képzett) autizmus spektrum pedagógiája szakirányon végeztek, és több éve autizmussal élő gyerekek egyéni és/vagy kiscsoportos fejlesztését koordinálják
- **1 fő gyógypedagógiai asszisztens**,
- **1 fő dajka**

Tárgyi feltétel

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek csoportjában törekszünk a megfelelő téri és idő struktúrák kialakítására, a protetikusan környezet megteremtésére gyógypedagógus segítségével, gyógypedagógiai asszisztens jelenlétében.

A környezetet biztonságossá tesszük, a gyermekek testi épségét veszélyeztető eszközök és anyagok megfelelő tárolása, elhelyezése, szökés, elkóborlás megelőzése nagyon fontos. A környezet beláthatóvá tétele és a szokások együttes kialakítása biztonságot nyújt az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekeknek.

A terem bútorainak elrendezése segítheti a gyermekek önálló tevékenységét, a szabályok és határok felismerését és azokhoz való alkalmazkodást. A munkaterület, a csoportszoba csendes, ingerszegény tér, amelyben esetleg "kuckó" alakítható ki a csapongó figyelmű vagy fáradt gyermekeknek.

A különböző tevékenységekhez igazodó helyszínek kijelölése, határvonalak világos jelölése, az eszközök adott helyszínen való alkalmazása elősegíti, hogy a gyermekek önállóan felismerjék, hol tartózkodnak, milyen viselkedést vár el a környezet.

A szabadidős terület a kijárattól távol található, világosan jelölt területi határokkal, a pedagógus számára jól átláthatóan. Csak olyan játékeszköz található itt, amit tudnak használni a gyermekek.

Az étkezés helye egyértelmű a gyermekek számára. Ha nem lehet erre külön teret biztosítani, feltétlenül jelezni kell jól láthatóan (pl. asztalterítő, asztal helyzetének megváltoztatása), hogy milyen tevékenység következik.

Az önálló vécé használat, valamint toalett tréning esetén is célszerű, ha a gyermekeknek nem kell hosszú utat megtennie a csoportszobától a mosdóig.

Vizuális támogatás

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek óvodai nevelése és fejlesztése során fontosnak tartjuk, hogy értsék az őket körülvevő környezet jelzéseit, verbális, nonverbális közléseket, a kódokat, félreérthető üzeneteket. éppen ezért törekszünk arra, hogy vizuális formában kapják meg az instrukciókat, kéréseket, információkat, mert segít értelmezniük az összefüggéseket, és világossá teszi számukra a szándékot. Ezáltal csökken szorongásuk, figyelmük könnyebben felkelthető, fenntartható, magatartásuk kiegyensúlyozottabb lesz. Meg kell próbálnunk a gyengeségükből erősséget kovácsolni, a számukra jelentéssel bíró tárgyak, szimbólumok kommunikációra való használatával.

NAPIREND

Tér és idő

A biztonságérzet megteremtésének első lépése a terek jól látható kijelölése, például az étkezés, a játék, a mosdó, vagy az önálló munka színtere, amelyek az autizmussal élők mindennapjait meghatározzák. Ezzel megteremtjük a térbeli előreláthatóságot.

Az idő struktúrájának alapvető eszköze, személyre szabott napirend alkalmazása, minden gyerek képességének és szimbólum jelének megfelelően készüljön el.

A napirend a protetikusan környezet része, mely segíti az autizmussal élő személyeket, a tér és idő szervezésben. A napirend használata a csoportban minden gyermek számára egyénre szabottan valósul meg, mind formájában, mind pedig tevékenységek szintjén is.

Világos és átlátható napirendre van szükségük. A napirend tárgyak, fotók vagy képek segítségével összeállított egyéni részletességű „naptár”.

Jól követhetőek nap eseményei:

előre jelezhetőek a változások,

átláthatóvá válnak a cselekménysorozatok, összefüggések (pl. kézmosás – ebéd-fogmosás, öltözködés, udvar-vetkőzés), (mivel lehet játszani a szabad játékhelyzetben).

JAVASOLAT SPECIÁLIS CSOPORT NAPIRENDJÉRE

Időtartam	Tevékenység
8.00	Folyamatos érkezés, szabad játék egyéni napirend megnézése, Folyamatos gondozási feladatok (tisztálkodás) Folyamatos reggeli, Szabad játék helyzetben tevékenykednek - strukturált önálló feladat, autizmus specifikus fejlesztés, Mindennapos frissítő mozgás (teremben, tornateremben, vagy a szabadban), Folyamatos gondozási feladatok (tisztálkodás) Folyamatos tízórai, Csoportos foglalkozás, autizmus specifikus fejlesztés, strukturált önálló feladat, szabad játék, egyéni fejlesztés, Folyamatos gondozási feladatok (tisztálkodás öltözködés) Az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenység a szabad levegőn –
12.00-13.00	levegőzés, Folyamatos gondozási feladatok (vetkőzés, tisztálkodás), Ebéd
13.00 -15.00	Folyamatos gondozási feladatok (vetkőzés, tisztálkodás, fogmosás),
15.00– 16.00	Folyamatos tisztálkodás, uzsonna

A napirendben hangsúlyos tevékenységek közé tartoznak, az étkezés és önkiszolgálás, a szabad játék, az autizmus specifikus fejlesztés, illetve a strukturált feladatok. Kezdetben a csoportos autizmus specifikus fejlesztés, illetve a strukturált feladatok 10-15 percesek, ha szükséges ennél rövidebbek.

HETIREND

A gyerekek egészséges a tevékenységben megnyilvánuló fejlődéshez, fejlesztéshez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket.

A tevékenységek rendszeressége	heti	A heti előfordulása	A tevékenység formája
kommunikációs képességek fejlesztése		igény szerint	csopartos, egyéni
mozgás: nagymozgás és finommotorika		igény szerint	csopartos
önállóság, önkiszolgálás		igény szerint	egyéni, mikrocsoportos
Játékra nevelés		igény szerint	egyéni, csoportos, mikrocsoportos,
habitáció/rehabilitáció		igény szerint	egyéni
zenei nevelés		igény szerint	mikrocsoportos
vizuomotoros fejlesztés		igény szerint	egyéni vagy mikrocsoportos

Az egészséges életmód kialakítása

Célja:

Óvodai élete során a gyerekek egészsége, későbbi igényeinek megalapozása érdekében kapják meg a szükségleteinek megfelelő gondozást, legyen természetes számukra az egészséges életmód.

Feladatunk: Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása a gyermek testi, lelki fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt fontosságú. a sérült gyerekek is önmagához mérten fejlődjen, önállósodjon.

Feladataink:

a gyermek egészségének védelme, óvása,
 a gyermek gondozása testi-lelki szükségleteinek kielégítése,
 megtanítani szükségleteik mind önállóbb elvégzését,
 egészséges táplálkozás, testápolás szokásainak kialakítása,
 helyes öltözködési szokások kialakítása,
 környezet védelemhez, megóváshoz kapcsolódó szokások kialakítása, megalapozása,
 pihenő idő biztosítása: az óvodáskorú gyermeknek szüksége van a délutáni pihenő időre. Ez a gyermek igényeinek megfelelően lehet alvás vagy pihenés.

Módszerek: Türelem, biztatás, dicséret, pozitív példaadás.

Önkiszolgálásra nevelés

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek gyakran kerülnek úgy az óvodába, hogy az önkiszolgálási készségek még nem alakultak ki.

A tisztálkodás, öltözködés-vetkőzés, étkezés, szobatisztaságra nevelés terén minél nagyobb önállóságra neveljük az óvodásainkat.

Testápolás:

A mosdóhasználat során a gyerekek egyéni igényeikhez igazítva vizuális segítséget kapnak. Folyamatábrák segítik a vécéhasználatot, a kéz- és fogmosást.

Étkezés

A nevelési év előtt konzultálunk a gyerekek szüleivel az étkezési szokásokkal kapcsolatban, de a hiányzó készségek kialakításának megtervezését közvetlen megfigyeléseinkre alapozzuk. Különböző szabálykártyákat használunk pl.: „ülök”, „várok”, vagy kéz alaplappal. A helyzeteket megfigyelve egyéni segítséget igyekszünk nyújtani a gyerekeknek, hogy frusztrációjuk csökkenjen és az étkezés ne okozzon számukra feszültséget.

Fokozatosan alakul ki az étkezési szokások, az etetéstől az önálló kanalazáson át megtanulják a villa a szalvéta használatát a pohárból ívást és a helyes rágást.

Szobatisztaságra nevelés

Fokozatosan alkalmazott tudássá alakítani a vécéhasználatot, és olyan kommunikációs eszközt adni a kezébe melynek segítségével bárhol és egyértelműen jelezni tudja környezete számára szükségletét.

Öltözés, vetkőzés

A megfelelő szintű vizuális segédeszközök használata nagy segítséget jelent a gyerekek számára abban, hogy kövesse a ruhadarabok felvételének sorrendjét.

A fokozatosság elvével, a vizuális segédeszközökkel tanulja meg egyes ruhadarabok levételét, kis segítséggel az öltözködést, a saját ruhadarabjuk felismerését.

Az érzelmi- akaratni nevelés és a szocializáció biztosítása

A gyerekek a gyógypedagógusban érzelmi támaszt keres. Ennek elsődleges eszköze a légkör, mely érzelmi biztonságot kell, hogy nyújtson. Az óvodai élet megszervezésénél törekednünk kell arra, hogy megalapozza a szokás és normarendszer kialakulását és segítse a lemaradások csökkentését.

Feladataink

- a gyerekek tevékenység-szükségleteinek kielégítése, a szociális tanulás feltételeinek biztosítása
- befogadó attitűd, a különbözőségek elfogadása, természetessé tétele,
- érezzék magukat biztonságban, a szeretetteljes közösségben,
- óvodai kapcsolatokban a pozitív attitűd kialakítása,
- erkölcsi tulajdonságok, szociális kompetenciák fejlesztése,
- ismerjék az alapvető viselkedési és illemszabályokat tudjanak köszönni, kérni,
- tudjanak egymás mellett és egymással tevékenykedni, a felnőttek irányítását elfogadni,
- modellértékű kommunikáció a csoportban dolgozók között,

Szabály- és kommunikációs kártyák

Figyelünk a fokozatosság, az egymásutánosság és a fontossági sorrendre. A szabályjelző kártyák bevezetésénél felmérjük a gyerekeket, hogy mindenki értse, és ugyanazt jelentsék számukra a szimbólumok.

Ezeket egyéni helyzetekben kezdtük gyakorolni, felhasználva a gyerekek által már ismert szabályokat és helyzeteket, hogy ezzel is segítsük az új környezetben való használatukat.

A cselekvés hasznosságát hangsúlyozzuk, a helyes viselkedést megerősítjük.

Problémás viselkedés

Ha az autizmussal élő személy a környezete számára nem elfogadható módon viselkedik, akkor feltételezhető, hogy jelezni szeretne valamit számukra, ami neki zavaró, fájdalmas, esetleg ijesztő. Változást szeretne, vagy pont a körülmények átalakulása ellen tiltakozik.

Ha megjelenik egy problémás viselkedés, akkor komplex módon kell megközelítünk. Alaposan meg kell vizsgálnunk, fel kell tárnunk magát a viselkedést, a kontextusát, majd ezek után az eredményeket elemezzük, az okokat azonosítjuk. Ezután választjuk ki az elérni kívánt viselkedést, és a hozzá vezető technikát, eszközöket.

Beszoktatási idő

A beszoktatás igazodik a gyerekek egyéni szükségleteihez. A gyerekek beszoktatása lépcsőzetesen és fokozatosan történik. A gyerekektől függően növeljük az óvodában töltött időt. Segítségükre van, hogy a napirenden látják szülei érkezést.

Csoportszervezés

Ellátandó gyermekek létszám: *A csoport ideális létszáma 7 fő.*

Szülők számára rendelkezésre áll autizmusban tapasztalt konzultációs lehetőség.

- Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek csoportjában szakértői bizottság javaslata alapján a megengedett létszámhatárig elsősorban a minisztériumi szülők gyerekei nyernek felvételt.

-Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek nem szállíthatók buszon, csoportja nem vonható össze más csoporttal, helyettesítést gyógypedagógus láthatja el.

Csoportunkban a feladataink közé tartozik:

a gyerekek fejlődési sajátosságai alapos megismerése,

a fejlődés egyenlenségeinek a lehetőségek szerinti korrigálása, kompenzálása,

a pszichikus funkciók fejlesztése.

Ünnepek, hagyományok kialakítása

A hagyományok apróbb mozzanatokkal, indításokkal bírnak. Csoporton belül kisebb hagyományok pl. reggeli éneklés, elalvás előtti rövid mese, ének, közösen ünnepelt születésnap, névnap, egy-egy ünnep játék).

Az autizmussal élő gyermekek számára fontos a struktúra megteremtése, a közös programok és ünnepek során is. A szociális és kommunikációs terület sérülése miatt ezek a helyzetek még inkább nehezítettek a gyermekek számára, hiszen ezek a helyzetek egyben társas és gyakran kommunikációs helyzetek is. Az autizmus spektrum zavarban előforduló egyéni különbségek miatt nem elvárható minden gyermek azonos szintű részvétele. A csoportba járó gyermekek képességeikhez mérten

képesek részt venni ezeken az eseményeken. A programokon való részvétel akkor tud megvalósulni, ha a gyermekek számára megfelelően strukturált egy helyzet, spontán kiszámíthatatlan kimenetelű programok gyakran stresszt és viselkedés problémákat okoznak a személynél. Az ünnepek is hagyományképzését szolgálják, a csoportban (mikulás, karácsony, farsang, anyák, apák napja, gyereknap).

Anyanyelvi és értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az általános feladatok megvalósítása során figyelembe kell venni, a gyermek egyéni- és speciális szükségleteit, állapotát. Az anyanyelvi fejlesztés az óvodai élet valamennyi tevékenységformájában megvalósítandó feladat. Mindennapi tevékenységeink során törekszünk természetes beszédhelyzetek kialakítására. A kommunikáció fejlesztésének szolgálatába állítjuk a játékot melynek oldott légköre ideális helyzetet teremt a beszédgátlás oldásához.

Célja:

Fejlettségi szintjüknek megfelelően tudjanak kommunikálni (kérésüket, kívánságukat, szükségleteiket tudják közölni). Rövid ideig tudjanak feladathelyzetben maradni, figyelmüket az adott tevékenységre irányítani.

Feladataink:

a gyermek természetes kommunikációs késztetésének fenntartása, támogatása
beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése,
egyszerű alkalmanként gesztussal kísért verbális utasításokat hajtsanak végre,
kommunikációs jelzések (verbális, non verbális) felismerésének, használatának gyakorlása

Tevékenységek

A mindennapi tevékenységeket úgy alakítottuk ki (étkezések, szabadidő, napirend, fejlesztések), hogy a gyerekek komplex kommunikációs kompetenciára tegyenek szert, vagyis a spontán expresszív és recesszív kommunikációjuk legyen rugalmas és funkcionális, és minél több helyzetben tudják alkalmazni. Ez minden gyerek esetében egyéni igény szerint kerül kialakításra.

Játékra nevelés

Bár az óvodás korú gyermek alapvető tevékenysége a játék, az autizmussal élő gyerekek esetében ez a terület is több szempontból fejlesztést, tanulást, gyakorlást igényel.

A beavatkozás megkezdése előtt megfigyeljük a gyerekek önálló és társas szabadidejét, hogy teljesebb képet kapjunk azokról a helyzetekről, ahol irányítást, segítséget igényelnek.

Két fajta játékra van lehetőség a csoportban. Az egyik a **szabadjátéknak** az a formája, amikor két feladathelyzet vagy terápia között a gyermek olyan tevékenységet folytat, amiről megnyugszik (pl. forgószék, trambulín, labdamedence vagy sátorban való pihenés, konstruáló játék), a másik pedig egy **irányított játék**, amikor a játék helyzetet tudatos tervezés és előkészület előzi meg.

A mindennapok során igyekszünk a játék helyzetekben a környezetükkel kapcsolatos tapasztalataikat bővíteni, társas és kommunikációs helyzeteket teremteni, segíteni őket abban, hogy a szabadidő során kortárs-játék tapasztalatokhoz jussanak.

Feladataink a közös játéktevékenységbe való bekapcsolódás segítése, a játékeszközök használatának megtanítása, a sztereotíp, repetitív tevékenységek (pl. hintázás, ugrálás, futkározás), a funkciójáték elemeiben jelenjenek meg, külső segítség adása az egyes játékfajtákkal is képesek legyen játszani, a gyakorló, didaktikus és konstrukciós játékok által sikerélményhez juttatás, próbálkozzanak a szabályjátékok elfogadására, betartására, és annak megértésére valamint külső szabályhoz kell

alkalmazkodásra, a szabályokat előre, pontosan rögzítsük, attól a játék közben ne térjünk el, ne módosítsuk, mivel az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek nem képesek alkalmazkodni a változáshoz, az megzavarhatja őket, elveszíthetik a biztonságérzetüket,

Zenei nevelés az éneklés, zenélés a gyermekek mindennapi tevékenységének részévé válik.

Célja a szociális interakciók kialakítása, és megerősítése, a zene sajátos lehetőségeinek felhasználásával.

A zenei interakció lehetőséget ad a nyelv kialakulása előtti preverbális készségek fejlesztésére.

További célok az általános zenei, korai mozgásos, kognitív készségek fejlesztése, örömteli foglalkozás biztosítására. Képességek kialakításában kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánpótlásnak, a gesztussal kísért egyszerű verbális zenei utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a rendszeresen ismételt mondókáknak.

Egyszerű ritmusú gyermekénekek, mondókák segítségével az egyenletes lüktetés és a zenei hallásfejlesztés alkotják a zenei fejlesztést. Egyszerű hangszerek használata (dob, cintányér, triangulum, kasztanyetta, xilofon).

Az óvodai környezet hangjainak megfigyelése az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok az énekes játékok a gyerekek igényei alapján ismétlődnek. Tudjanak életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő dalokat, mondókákat

Verselés, mesélés

A kommunikációs nehézség miatt csak az ölbe vevő mondókák, ritmikus rövid veresek kevés esemény meséivel lehet csak felkelteni a figyelmüket abban az esetben a szenzorosan nem érzékenyek és elviselik az érintést. A lényeg kiemelése, a cselekmények követése nehézséget jelent számukra.

Jó mechanikus memóriájuk el tudják mondani a verset vagy szó szerint a mese egyes részeit.

Vizumotoros készség fejlesztése

A fejlesztés célja, a tárgyakkal való olyan szintű manipuláció, amely képessé teszi a gyermeket a tevékenység elvégzésére és a funkciónak megfelelő eszközhasználatot.

Célunk és feladatunk a vizuális és taktilis észlelés, a testséma fejlesztése a szem-kéz koordináció, alakállandóság, téri tájékozódás fejlesztése, helyes ceruzafogás megtanítása, a rajzolási, festési, mintázási kedv felkeltése, technikák, eszközök megismertetése.

Környezet megismerése az autizmus spektrum zavarral élő gyermekeknél csak korlátozott, mivel környezetük iránti érdeklődésük szűk körű.

Sokuknak problémát jelent a napszakok, a hosszabb időtartamok (hónapok, évszakok, évek) átlátása, megértése, az időbeli sorrendiséget ezek képi feldolgozásával gyakoroltatni.

A természeti környezet megfigyelését segítjük azzal, hogy kevés csak a legjellemzőbb, legfontosabb információkat biztosítjuk számukra.

A családdal kapcsolatos információkat rendszeres, tudatosítása képekkel konkrét kérdésekkel lehet, segítjük.

A matematikai ismeretek bővítéséhez sokrétű vizuális támogatást adunk (memóriajátékokkal illetve a puzzle-k készítése). Ezekben a feladatokban a jó vizuális memóriának köszönhetően az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek általában jól tudnak teljesíteni.

Mozgásfejlesztés

A fejlesztés célja, az esetleg megkésett mozgásfunkciók, az éretlen szenzomotoros információfeldolgozás, a mozgástervezés és kivitelezés, a koordinációs kombinációs képesség fejlesztése.

Fontos a gyermek képességszintjének megfelelően előre jelezni a napirendi táblán, hogy mikor lesz mozgás.

Vizuálisan (pl. képkártyákkal) jelezni kell, hogy meddig tart a foglalkozás, és ott milyen gyakorlatok lesznek, hogy a gyermek egyértelműen lássa, mit kell csinálnia.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyerekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakítása, formálása és fejlesztése során a feladatunk a mozgásigény felkeltése, kielégítése, harmonikus mozgás fejlődésének elősegítése, biztos egyensúly kialakítása, ügyesség, állóképesség, erő fejlesztése, légzéstechnika fejlesztés, testi képességek fejlődésének támogatása.

„Babzsák” foglalkozás

Fontos része a tervezésnek a tevékenységek megszervezése, hogy a gyerekek minél előbb megszokják a különböző helyszíneket, és ne okozzon számukra problémát a váltás. A külön helységben a „babzsákos” foglalkozások, egyéni és felnőtt modellel támogatott fejlesztések zajlanak.

A Babzsák Fejlesztő Programot az Autizmus Alapítvány Kísérleti Iskolájában hozták létre a '80-as évek végén. Lényege, hogy egy olyan kiscsoportos, térben, időben, tartalmában, eszközeiben megtervezett helyzetet hozzon létre, ami alkalmas lehet az autizmussal élő gyerekek, felnőttek társas helyzetekben szükséges szociális és kommunikációs készségeinek kialakítására, fejlesztésére, gyakorlására.

Úgy szervezzük a foglalkozásokat, hogy 2-3 gyermek, egy játékvezető, és egy segítő vesz részt a helyzetben. Felnőtt modellel támogatott helyzeteket azoknak a gyerekeknek szervezünk, akiknek szüksége van a helyes viselkedés, a feladatok helyes megoldásának modellezésére. A „babzsák” foglalkozások során célunk, hogy a gyerekek legyenek képesek elfogadni, elviselni az új helyzetben társaikat, a csoportos cselekvési szituációkat, képesek legyenek egymásra figyelni, és feladatokat megoldani.

A tréning során fontosak a csoportos helyzetből adódó *szociális-kommunikációs készségek fejlesztésére* irányuló helyzetek. Például a közös tárgyra irányított figyelem, a csoportra vonatkozó szabályok elfogadása, betartása, a csoporttól elvonatkoztatva összpontosítás a feladatra, figyelem a társra, irányítás és segítségadás elfogadása, AAK-s eszközök használata, kommunikációs kompetencia megtapasztalása, beszédértés, beszédhasználat, kezdeményezés, együttműködés, és időzítés gyakorlása. A „babzsákos” foglalkozások során a különböző társas helyzetekben való részvételt igyekszünk megalapozni.

A fejlesztések meghatározott időben és helyen történnek, a gyerekek számára előre jelezzük a napirendben. Az általunk elvárt szabályokat a gyerekek számára érthető formában, vizuálisan jelenítjük meg, jól láthatóvá téve az elérendő jutalmat.

A „Babzsák” foglalkozások során a gyerekek igényeihez és megértéséhez igazítva alakítjuk ki a környezetet és a játékok tartalmát. A babzsákkal a tréning során különböző nézőpontból tanítjuk a társas és kommunikációs helyzetben való részvételt.

A „babzsákos” foglalkozásokon olyan játékokat gyakorlunk a gyerekekkel, amelyek a társas helyzeteken kívül a kommunikációs funkciók gyakorlását is célozza (kérés, visszautasítás, figyelemfelhívás, információátadás, információkérés, érzelmek kifejezése, szociális rutinok), beleértve a metakommunikációs jelzések értésének és használatának elsajátítását (szemkontaktus, arckifejezések, intonáció, térközsabályozás).

Munka jellegű tevékenységek

Az egyéni fejlesztések során olyan feladatokat gyakorolunk a gyerekekkel, amelyek a hiányzó képességekre, az önálló munkavégzés előkészítésére irányulnak.

Célunk a tapasztalataik, ismereteik bővítése, hogy sajátítsák el a szükséges viselkedési és munkavégzési formákat, a közvetlen és tágabb környezetük felé váljanak nyitottabbá.

Önálló munkafeladatok:

saját hely felismerése (öltözöben, alvásnál, evésnél),
közös teremrendezés,
saját ruhadarabok, eszközök felismerése, elrakása.

Tanulás

Tanulás célja: A gyermek tapasztalatokhoz juttatása, a percepció és a gondolkodás integrálása, adaptív viselkedési és munkavégzési formák elsajátíttatása: képességfejlesztés, a gyermeket körülvevő természeti és társadalmi környezet cselekvésbe ágyazott megismertetése.

Célunk, hogy a mindennapok során a gyermekek számára egy előre bejósolható, érthető, valamint a stresszt és szorongást megelőző környezetet teremtsünk. Ahhoz, hogy ezt elérjük, szükséges a gyermek és családja megismerésén kívül olyan felméréseket végezni, melyek alapján a gyermek személyéhez, képességeihez és készségeihez illeszkedő nevelési és fejlesztési célok tudunk kitűzni. Ezen célok eléréséhez elengedhetetlen az autizmus természetéhez illesztett érzelmileg biztonságos közeg megteremtése.

Fejlesztési célok

Elsődleges fejlesztési célok autizmussal élő gyermekek autizmus-specifikus ellátása esetén az önállóság elősegítése, valamint a szociális interakciók és a kommunikációs képességek fejlesztése.

Spontán tanulást tudatosan ki kell építeni, hiszen gyakran hiányzik a természetes kíváncsiság belőlük.

Szociális tanulás támogatás közben a különböző programok egymásra épülésével sikerélményt biztosítsunk a gyerekeknek. Meg kell tanítani az összes érzékszerv bevonásával a helyes érzékelést, észlelést.

Strukturált tevékenységek

„Az egészséges gyermekek akkor érzik kompetensnek magukat, amikor játszanak. Az autista gyermekek akkor érzik kompetensnek magukat, amikor dolgoznak.” (Peeters, 2007, p. 36)

Autizmus spektrum zavarral küzdő gyerekek nevelése, fejlesztése során törekszünk arra, hogy a gyermek számára átlátható legyen, mit és hogyan kell elvégezni. Éppen ezért a feladatokat nem ömlesztve rakjuk ki számukra, hanem jól láthatóan elkülönítve, pl. kisebb dobozokba rendezve, ha egyértelművé tesszük számára, hogy hol kell kezdeni, és merre fog haladni a feladatvégzés során. A tapasztalat azt mutatja, hogy ugyanúgy, mint a tér és az idő, az önálló munka is elfogadhatóbb lesz, ha minden részlet világosan jelezve van számára.

A „Mennyi ideig?” kérdés számunkra is könnyen átérezhető, mert leküzdhetetlen feszültséget, esetleg indulatot válthat ki egy olyan helyzet, amelynek végét nem látjuk előre. Azoknak, akik autizmussal élnek, egy ilyen helyzet tele van kiszámíthatatlansággal, ami feszültséget okoz, eltereli a figyelmét, és olykor a terapeutával is megbontja az interakciót. Látható módon jeleznünk kell számukra a feladatokat, hogy meddig fog tartani, a jutalmat, és, hogy mi fog következni.

Kiegészítő terápiák

Azokat a módszereket soroljuk ide, amelyek nem kifejezetten a specifikus fejlesztést célozzák, hanem elősegítik a szociális és kommunikációs készségek sérüléséből eredő hátrányok csökkentését, például különféle mozgás- és zeneterápiák, szenzomotoros tréningek. Ide tartoznak a gyógyszeres terápiák, amelyek az autizmussal élő személy és családja életminőséget befolyásoló járulékos problémákra nyújthatnak megoldást, például az alvászavarra.

Fontosnak tartjuk a fejlesztés során olyan helyzetek kialakítását, amelyekben az autizmussal élő gyermek, felnőtt tapasztalatokat gyűjthet önmagáról, és a környezetéről. Figyelnünk kell rá, hogy az egyéni igényekhez igazítsuk elvárásainkat, amelyek teljesítése során a személy sikerélményhez jut, de figyelnünk kell arra, hogy a siker ne legyen könnyen elérhető.

Lehetőséget teremtünk a társas és kommunikációs készségek csoportos fejlesztésére, segítve ezzel az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek tapasztalatainak bővítését és az általánosítás folyamatát. Felmérjük és megtervezzük az autizmussal élő személy szabadidős tevékenységeit, hogy a strukturált helyzeteken kívül is hasznosan és hosszú távon önállóan töltsse el az idejét.

A megfelelő fejlesztési célok meghatározásához feltérképezük a gyermek viselkedését, fejlődési szintjét, erősségeit, valamint nehézségeit.

Az egyéni felmérések pontos területei:

- funkcionális kommunikáció: kommunikáció értés és használat,
- szociális interakciók, érzelmi reakciók,
- mozgás: nagymozgás és finommotorika,
- önállóság, önkiszolgálás,
- önálló és társas helyzetben végezhető tevékenységek típusa és időtartama,
- viselkedésszervezés szabadidőben és más strukturálatlan helyzetekben,
- akadémikus készségek,
- szimbólumértés szintje,
- szenzoros reakciók,
- motiváció, öröm, megnyugvás lehetősége, illetve jellemző reakciók stressz esetén,
- munkakészségek és munkaviselkedés,

- kognitív készségek,
- problémás viselkedések.

A tanulás hatására jöjjenek létre pozitív változások a megismerő tevékenységekben, a kommunikációban, a szociális kapcsolatok szervezésében, ezáltal az egész személyiség fejlődésében.

A tanulás keretei a csoportszobában és a fejlesztések helyszínén:

- egyéni fejlesztés
- segített önálló munka
- strukturált munka
- kiscsoportos foglalkozás

Gyógypedagógus módszertani feladatai:

- Befogadó környezet megteremtése, kölcsönös és folyamatos együttműködés a gyermek fejlesztésében, módszerek, eszközök, szervezeti keretek megválasztásában, konzultációegymással, a szülővel, team munka, egyéb szakemberekkel. (pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus).
- A gyerekkel való közvetlen foglalkozás.
- A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján egyéni fejlesztési terv készítése.
- A diagnózisra épülő sokoldalú képesség fejlesztés.
- Segítségnyújtás a speciális eszközök kiválasztásában.
- Koordináció a gyermek nevelése, fejlesztése során
- Kapcsolattartás a szakértői bizottságokkal.

Óvodai-iskola átmenet

Speciális gyógypedagógiai csoportunkban a nevelési célunk a sajátos nevelési igényű gyermekeket a szülőkkel együttműködve, az egyéni sajátosságokat figyelembe véve, a fejlesztési lehetőségeket maximálisan kihasználva, gyógypedagógiai, és óvodapedagógiai módszerek komplex alkalmazásával a nekik megfelelő iskolatípusra felkészítsük.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére nem meghatározhatók, az autizmus súlyossága, a gyermek mentális képességei és a fejlődési ütem közösen alakítják ezt a képet.

A sajátos nevelési igényű gyermek részére a szakértői bizottság vizsgálata alapján tesz javaslatot a beiskolázással kapcsolatban és jelöli ki azt az intézményt, beiskolázási formát ahol a gyermek a tankötelezettségét teljesíti.

Segítünk a szülőknek megkeresni a gyermek számára legmegfelelőbb intézményt és megtervezük a gyermek számára leggyorsabb intézményváltást.

Kapcsolat

Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságai,

óvodába lépés előtt: gyermekorvos, diagnosztizáló intézmény, gyermekpszichiáter, szakértői bizottság, Autizmus Alapítvány, korai fejlesztést ellátó intézmény,

óvodai ellátás alatt: gyermekpszichiáter, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai kar, Autizmus Alapítvány, Vadaskert Szakambulancia, szakértői bizottság-(kontrollvizsgálat dokumentumai)
óvodai ellátás után: befogadó intézmények pedagógusai

Dokumentáció:

- Szakértői vélemény
- Diagnosztikus mérések eredményi
- Óvodai felvételi és mulasztási napló, mely tartalmazza a gyermekekről készült szakvéleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét a szakértői vélemény számát és kiállításának keltét, valamint a felülvizsgálat időpontját.
- Kontroll vizsgálat kérő lap és pedagógiai vélemény a szakértői bizottság részére minden év június 30-ig azoknak a gyerekeknek a nevével – a bizottsági szakvélemény számával együtt – akiknek felülvizsgálata a következő nevelési évben esedékes.
- Egyéni fejlesztési tervek.
- Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció – egyéni fejlődési lap- külvív és belív.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

A köznevelés kiemelt feladata a sajátos nevelést igénylő és beilleszkedési ,tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek egyéni képességeihez alkalmazkodó fejlesztését.

Az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a Szakértői Bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Ha a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A BTMN megállapítását végző szakértői bizottság által készített szakvélemény javaslatot tesz a gyermek fejlesztő foglalkoztatására.

Hangsúlyt fektetünk, az egyéni képességekre épülő fejlesztésre, **egyéni felzárkóztatására**, melynek feladatait és eredményeit az **Ovikréta** felületen rögzítenek az óvodapedagógusok. Fejlesztő munkánkat segíti a logopédusunk, aki helyi programunkhoz alkalmazkodva, korcsoportonkénti felméréssel, egyéni fejlesztés során nyújt segítséget.

Fejlesztőpedagógus is a segíti munkánkat. A fejlesztések, felzárkóztatások feladatai a csoportnaplókban is megjelennek. Folyamatos visszamérésekkel nyomon követhető a gyermekek fejlődése, és a rászoruló gyermekek egyéni, vagy mikrocsoportos fejlesztése.

Tehetséggondozás**Cél**

Kiemelkedő képességű gyermekek alkotó-, önkifejező képességének támogatása, érvényre juttatása. Célunk, hogy a gyermek olyan többletismereteket kapjon, amelyekkel a hétköznapok során nem találkozhat.

Feladat

- Tehetségcsírák felismerése, támogatása, továbbfejlesztése.
- Művészet ismeretére, szeretetére nevelés.

- Művészeti ág művelésére nevelés.
- Kreativitás, alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása
- Környezettudatosságra összpontosító, fenntarthatóság iránti fogékonyságra irányuló nevelés
- Hagyományörzés, honismeret megalapozása.

Megvalósításának módja

Kiválóan kreatív gyermekek saját csoportjukban élik óvodás életüket. A mi feladatunk, hogy egyéni fejlesztéssel, tehetségüknek képességeiknek megfelelően, segítsük őket a továbbfejlődésben, tovább erősítsük kiemelkedő oldalukat. Azért is tartjuk fontosnak az ilyen irányú tehetségtámogatást, mert a gyermekek ugyanezeket a tevékenységeket folytathatják a kerület iskoláiban.

A kiemelkedő képességű gyerekeknél, fejlettségükhöz igazodó tevékenységet biztosítunk a közös tevékenység során nehezebb, nekik megfelelő feladatot adunk.

Az óvodapedagógusok gyermekek szüleikkel folyamatosan konzultálva, felhívják figyelmüket, hogy gyermekük mely területen kimagaslóan tehetséges, javaslatot tesznek, hogy az óvodán belül, és kívül mely területen érdemes a gyermeket magasabb szinten fejleszteni. (színjátás és drámajáték, kézműves, és ábrázolás, mozgás, úszás, népi tánc és hagyományörzés, népi gyermekjátékok)

Óvodapedagógus feladata

- Ismerje fel mely gyermek miben tehetséges
- Biztosítsa a tehetséges gyermekek számára az egyéni fejlesztést, differenciálást
- Támogassa a kimagasló képességeket, ennek megfelelően fejlessze a tehetséges gyermekeket
- Tegyen javaslatot a szülő számára a tehetséggondozás lehetőségeire
- Folyamatosan konzultáljon a szülővel

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

Játék

A gyermek játéka létforma, fejlődésének alapja. Játékának megfigyelése közben megmutatkozik személyisége, képet kaphatunk ismereteiről, élményeiről, mozgásfejlettségéről, igényéről, beszédkészségéről, szociális érettségéről, értelmi fejlettségéről.

Mint legfontosabb tevékenység - fejlesztésének legfőbb eszköze is lehet. Játék közben ismerkedik a világgal, tapasztalatokat szerez, a közös játék során az ÉN tudat mellett megjelenik a TI és MI - a közösségi összetartozás érzése.

Célja

A gyermek játékan keresztül feldolgozza a környezetéből vett benyomásokat, jelenségeket, tapasztalatokat, élményeket. Kreativitásukat fejlesztő és erősítő élménnyé váljon a játék.

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Feladata

- A szükséges feltételek biztosítása (*hely, idő, eszköz, nyugodt légkör, tapasztalatok, élmények*)
- Az óvodáskorban megjelenő játékfajták tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermek egyéni fejlettségének megfelelően.
- Mozgásos játékok, mozgástevékenységek lehetőségének biztosítása.
- Ingergazdag, a gyermeket cselekvésre ösztönző környezet kialakítása
- Társas kapcsolatok, beszédkészség fejlesztése.
- Pedagógiai tapintaton alapuló, együttműködő, megértő, szükség esetén segítő szándékú játékirányítás kialakítása.

A megvalósítás módja:

A játéktevékenység a reggeli érkezéskor kezdődik. A játékidőbe (*tevékenységbe*) integrált tanulás, egybefüggő többórás játékidőt biztosít. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét, biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A csoportszobák kialakításánál figyelembe vesszük a különböző játéklehetőségeket, biztosítva, hogy a gyermek egyénileg, esetleg egy-két társával játsszon, de módja legyen szerep- és dramatikus játékokra is. Többféle, állandó és változtatható játszósarkot alakítunk ki.

Állandó helye van a vizuális nevelést segítő eszközöknek, tevékenységeknek a szabad játékban és a játékba integrált tanulás során. A rajzoló, festő, gyurmázó, mesét hallgató, körjátékot játszó csoporthoz bárki bekapcsolódhat, az ott irányító óvodapedagógus bevonja, figyeli a másik csoportból érkező gyermeket is.

Kreatív alkotó légkör csak olyan csoportban jöhet létre, ahol a gyermek szabadon dönthet, kivel, mivel játszik, mennyi ideig tart a játéka. A kreativitást kibontakoztató eszközök gazdagítják a gyerekek elképzeléseit. A játék során fejlődik a gyermekek manuális készsége, megismerik az anyagok és tárgyak egymáshoz való viszonyát.

Fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, gyarapodik szókincsük. Alakul szem-kéz koordinációjuk, finommotorikájuk, téri észlelésük, alak-, és forma-állandóságuk, rész és egész viszonyának észlelése, képzeletük, kreativitásuk, vizuális memóriájuk.

A játékban sok lehetőség adódik kommunikációra, párbeszédre. Az óvodapedagógus beszéde modellértékű, arckifejezése, hangszíne, hangereje utánzásra készíti a gyermeket. Az óvodapedagógus játéksegítő tevékenysége szituációtól függő, legyen modellnyújtó játszótárs, engedő és elfogadó, ha kell kezdeményező.

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. Pedagógiai programunk, a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének.

Az egyes játékfajták kiemelt személyiségformáló hatása

A **GYAKORLÓ JÁTÉK** bevezetője és kiegészítője a többi játékfajtának. Főleg a 3-4 évesek játékát jellemzi, de elemei megtalálhatók később is pl. valamilyen új technikával ismerkedés gyakorlásaként. A gyakorló játékhoz több azonos méretű, azonos funkciójú játékot biztosítunk. A véletlen cselekvéshez kapcsolódó felfedezési élmény öröme újabb cselekvésre ösztönzi a gyermeket, fejlődik szem-kéz koordinációja.

A **SZIMBOLIKUS-, SZEREPJÁTÉKHOZ** különböző kiegészítőket, a báb és dramatizáláshoz állandóan elérhető, szükség szerint felhasználható játékokat tartunk a csoportszobában. Szerepjáték során alakul, szocializációs készségük, kommunikációjuk, erkölcsi-, akarati tulajdonságuk.

Ehhez a játékhoz szükséges a gyermekek átélt élményeinek sokszínűsége, hogy a valóságban átélt, tapasztalt dolgokat a gyerekek a fantáziajáték során újra átélhessék.

Az óvodapedagógusnak törekednie kell arra, hogy az együtt átélt tevékenységek a gyermekek játékában megjelenjenek és legyen módjuk gyakorolni a különböző magatartási, viselkedési szabályokat, újra átélni az élményeket játékuk során. Ehhez biztosítson megfelelő eszközöket. A szerepjáték fontos kelléke a nagyméretű tükör, mely minden csoportban megtalálható, Amikor beöltöznek a különféle ruhákba, vagy valamilyen szereppel azonosulnak, a tükörben kontrolálhatják mivoltukat. Segíti a testséma kialakulását is.

A **DRAMATIZÁLÁSNÁL**, a bábbal eleinte az óvodapedagógus játszik, ő beszélteti és mozgatja a bábót. A sok bábos élmény hatására később már maguk is eljátszanak ismert meséket, kitalált helyzeteket, szituációkat; és már ők is készítenek bábokat.

Dramatizáláskor a gyerekek beleélik magukat a szereplők helyzetébe, irodalmi élményüket dolgozzák fel, saját érzelmi töltéssel. Tiszteletbe tartjuk a szabad szerepválasztást és a sajátos önkifejezést. Ugyanakkor a verbális és metakommunikatív elemek tárházának bővülésére van lehetőség.

Az óvodapedagógus feladata, hogy helyzetet teremtsen a dramatizálásra, valamint eszközöket, kellékeket biztosítson a játékhoz. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, tapasztalatok gazdagítása az óvodapedagógus tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Az alkotó léggörít fokozhatja az óvónő kellő időben nyújtott segítségével, megerősítése.

Az **ÉPÍTŐ ÉS KONSTRUKCIÓS JÁTÉKOKHOZ**, minden csoportban megtalálhatók a klasszikus építőelemek, (pl. *duplo, lego, építőkocka stb.*) de, felhasználhatók más félkész anyagok, eszközök is; (*botok, fonalak, kartonok, kövek stb.*), melyekkel maguk és az óvónők, illetve óvónővel közösen barkácsolnak. Az így elkészült kiegészítők teszik színesebbé, gazdagabbá játékukat. Az „én alkottam”, „én csináltam”, később élménnyé alakulhat át.

SZABÁLYJÁTÉK; képesség és gondolkodást fejlesztő játékok (*kártyák, társasjátékok, dominók, stb.*), az óvónő irányítása mellett együttjátszásra, különböző magatartásformák kialakítására ad lehetőséget, szabályok betartására ösztönöz, miközben formálódnak akarati tulajdonságaik. A közösségi élet segíti a játék szabályainak, normáinak, közös formálását. Erősíti a gyermek véleménynyilvánítását, döntő képességét és a konfliktushelyzetek megoldását. A képességfejlesztő játékok évente többször is a gyerekek látószögébe kerülnek, aktivizálva, motiválva őket, emelve a játék minőségét.

UDVARI JÁTÉKOK

Az udvaron elsősorban a mozgásos játékok kerülnek előtérbe, de hosszabb kint tartózkodás esetén (*nyáron*) megteremtjük a feltételeit a csoportszobában megszokott játékok gyakorlásának is.

A kertben minden csoportnak van játszóhelye, melyet beosztás szerint használnak, hogy megismerjék a különböző játéklehetőségeket, a nagymozgásos játékok funkcióit. Az udvaron tartózkodó óvodapedagógusok minden gyerekre (*más csoportbéli*) figyelve szervezik udvari életüket.

Az udvari élet során együtt lehetnek a testvérek, csoportok közötti barátságok alakulhatnak, Megtanulják a különböző helyeken az alapvető szabályokat, melyeket később önállóan alkalmazhatnak. Gyakorolják a játék során az egymáshoz való alkalmazkodást, együttműködést, a kölcsönös kommunikációt, a társak tiszteletben tartását.

Óvodapedagógus feladata

- Igyekezzon biztosítani a folyamatos játék lehetőségét.
- A folyamatos napirenddel tegye lehetővé, hogy a játékidő a nap leghosszabb tevékenysége legyen.
- Tartsa tiszteletben a gyermeki játék önállóságát
- A játék megválasztásánál, vegye figyelembe az életkori sajátosságokat.

- Biztosítson a játékhoz ízléses, praktikus, alkotó készséget fejlesztő, színes, jó minőségű eszközöket
- Biztosítsa a lehetőséget spontán tanulásra a nap folyamán.
- Kísérletek bemutatása játékosan, a természetben játszható társas játékok megismertetése.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- A játék maradjon a semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma, legyen örömforrás a gyermek számára
- A játék legyen a belső indítékok alapján létrejövő önkéntes tevékenység, amelyben a gyermek élményeit, vágyait dolgozza fel, közben ismereteket és készségeket sajátítson el.
- A játék tükrözi a gyermek fejlettségét, és az ismeretei bővülésével változik a játék minősége is. Legyen képes egyéni ötlet, élmény alapján építeni, konstruálni.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.
- Élvezzék a szabályjátékokat, és legyenek képesek a normák betartására.
- Egészséges versenyszellemben tevékenykedjenek.
- Társas viselkedésükben jelenjenek meg az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
  - A játék személyiségformáló ereje megmutatkozik:
  - A szabálytudat kialakulásában
  - A sikerélmény feldolgozásában
  - A kudarc tűrésében
  - Konfliktusok megfelelő kezelésében
  - Közös szabályok kialakításában

Verselés - mesélés**Célja**

Az anyanyelvi kultúra és műveltség megalapozása, erkölcsi és esztétikai értékek közvetítése, és az óvodáskorú gyermek életkorának megfelelő műfajok (*mese, vers, népi mondóka*) megszerettetése. A gyermekek kommunikációs, kooperációs képességeinek fejlesztése a nyelvi játék eszközeivel, beszédkultúra, előadásmód, kifejezőkészség fejlesztése. Magyar kultúra értékeinek átörökítése.

A mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdolók, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

Feladata

- A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése
- szókinccsgazdagítás, a verbális emlékezet, nyelvi készség fejlesztése (*társalgási, kontextusos*)
- nonverbális és verbális kommunikáció, jelzések felismerése és helyes használata.
- a belső képalkotás folyamatának elősegítése, a mesetudat erősítése
- érzelmi, esztétikai nevelés

- közösségi élmény erősítése, személyiségfejlesztés a néphagyomány őrzésével a nemzetiségi és migráns gyermekek esetében is
- nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában

Megvalósítás

Az anyanyelvi nevelésnél kiemelt szerepe van a mese, vers anyagának. Változatos irodalmi élményeket, hagyományokat, szokásokat közvetít. A mese szerepe kiemelt jelentőségű az óvodáskorú gyermek életében. Biztosítja a meseélményt, a mesefigurákkal azonosulva átéli az eseményeket, esetleges azonosulása oldja szorongását, növeli magabiztosságát. Leghatékonyabb tanulási forma, szórakoztató, kellemes időtöltés, együttes élményt biztosít.

Ez a tevékenység a komplexitás elveit figyelembe véve, bármikor beilleszthető a napi tevékenységekbe, hisz az irodalmi anyag sokrétűségével kapcsolható a legváltozatosabb témakörökhöz. Hangulata motivál, kihat a gyermek személyiségének egészére. A **mese-vers tevékenység** a gyermeki igénynek megfelelően spontán vagy tervezett módon jelenik meg a napi életben. Lényeges, hogy minden esetben teremtse meg az óvodapedagógus az ideális körülményeket (hely, idő). Az állandóra kialakított hely (*meseszőnyeg, mesesarok*) jó motiváló tényező, minden csoportban létre kell hozni egy sarkot, szőnyeget, ahol bármikor mód nyílik irodalmi élménynyújtásra.

A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

Az óvodapedagógusi felkészültség lényeges szempontja a nyelvhasználat, a mimika, a gesztus az élménynyújtás elengedhetetlen feltétele. Az anyag összeállításánál a gyermekek kora, érdeklődése mellett a komplexitást figyelő szempontokat előtérbe helyezni. Mivel az évtizedes műsorban kiemelt helyet kapnak a versek, mondókák törekedni kell, hogy egy-egy rövid verset a többség év végére önállóan és szívesen el tudjon mondani. Ezt segíti a többszöri ismétlés, melyet változatosabbá tehet az eszközök (bábok, díszletek, leporellók) többféle felhasználása. A mese életkor szempontjából megfelel az óvoda gyermek szemléletmódjának és világképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. Kapjon helyet a mese feldolgozása, dramatizálása az irodalmi tevékenységbe, ahol a gyermek beleélheti magát az általa választott szerepbe. Legyen kedvenc meséjük, melyet többféle módon előadhatnak.

Bábozással, dramatizálással, különböző szituációs helyzetgyakorlattal, fejleszthető a gyermek képzelőereje, mozgáskoordinációja, metakommunikációs, szociális képességei, valamint fejleszthető, erősíthető a beleérző és azonosulási képességei is. A bábjáték örömforrás, mely alkalmas mentális sérülések feltárására és terápiára.

Az életkori sajátosságokat, figyelembe véve: **kiemelt helyet kapnak a**

Kisebbségnél: mondókák,

- egyszerű mondókamesék, rövid rögtönzött történetek,
- állatversek, állatmesék, egyszerű népmesék,
- rövid dramatizálások (*egy-egy mozzanat egyéni lejátászása*).

Később:

- egyszerűbb, de több versszakos mondókák
- állatokról szóló népmesék, rövid műmesék, történetek
- rövid ismétlésekkel, refrénekekkel tagolt versek,
- évszakváltás témáit követő, gyermek-felnőtt világot megjelenítő versek

- jelenjenek meg a dramatizálást előkészítő mesejelenetek, melyek segítik a szerepnek megfelelő viselkedést

Nagyoknál:

- kiszámolók, menetelők, mozgásos játékot kísérő kiszámolók,
- találós kérdések, tréfás mondókák, felelgetők
- tréfás állat és tündérmesék, népmesék,
- műmesék, folytatásos történetek, elbeszélések
- több versszakos versek családról, természetéről, állatokról
- a mese-vers tevékenység során kiemelt szerepet kap a kommunikációs készség fejlesztése a dramatizálás során jelenjen meg az egymás közötti szerep felosztás - a rövid történet eljátszása

Óvodapedagógus feladata

- teremtsen sok-sok beszédhelyzetet, adjon lehetőséget a gyerekeknek élményeik, gondolataik, problémáik megfogalmazására
- mindennapos mondókázás, verselés, mesélés biztosítása
- törekedjen a versek, mesék fejből elmondására
- önálló versmondásra, mesélésre ösztönzés
- bábozás, dramatizálás kezdeményezése, lehetőségének biztosítása
- népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveken keresztül irodalmi élmény nyújtása
- tapintatosan segítse a beszédhibás gyermekek fejlődését
- fordítson figyelmet a gátlásos gyermekekre, empátiával törekedjen a szóbeli aktivizálásra
- igényes, életkornak megfelelő irodalmi anyag összeállítása
- alakítsa ki a könyv iránti tiszteletet, a megóvás fontosságát
- a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése, irodalmi eszközökkel
- a gyermek fantáziájának fejlesztéséhez, adjon lehetőséget a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására, improvizálásra

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- hallgassanak, szívesen mesét, verset, a szófordulatok, kifejezések épüljenek be a szókincsükbe
- legyenek képesek önálló mesemondásra, történet befejezésére mozgással, ábrázolással történő kombinálására.
- tudjanak elmondani több versszakos verseket, jelenjen meg a versek hangsúlyozása,
- alakuljon ki a könyv iránti tiszteletük, a nap folyamán a napi élet részeként használják.
- a történetek saját fantáziájukból kiegészítve, jelenjenek meg a játékok során
- legyenek képesek improvizálni meséket, történeteket
- használják a mese eszközeit, bábokat önállóan
- bábozzanak, dramatizáljanak szívesen, a szerepeket önállóan osszák fel maguk között,

Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Célja

A művészeti nevelés megvalósításával, és a zenei élmények nyújtásával, a zenei érdeklődés felkeltése, ízlés formálása, kreativitás kibontakoztatása, a magyar zenei értékek, és a kortárs művészeti alkotások megismertetése, megszerettetése. A közös éneklés, énekes játék megszerettetése, a zenei élmények iránti igény felébresztése, a gyermek ének-zenei kultúrájának megalapozása.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközeivel, korosztályi sajátosságokra építve.

Feladata

- a gyermek zenei képességeinek fejlesztése, (zenei hallás, ritmusérzék, zenei emlékezet), a zenei anyanyelv megalapozása, alkotókedv, éneklési kedv kialakítása
- a közös éneklések, énekes játékok során mozgásfejlesztés, közösségi érzés erősítése
- a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismertetése
- a zenehallgatás anyagának kiválasztásánál a gyermekek etnikai, nemzetiségi összetételének figyelembevétele, más kultúrák zenéinek, dalainak megismertetése,

Megvalósítás módja

Az ének, zenés-énekes játékok a mindennapok tevékenysége, amely a nap bármelyik részében kezdeményezhető gyermek, óvónő által egyaránt. A **komplex tevékenységek** hangulatának emeléseként az óvodapedagógus naponta, tudatosan keresi a témához kapcsolódó zenei élmény nyújtását, de tudatosan kell törekedni a zenei neveléshez kapcsolódó feladatok beiktatására a napi tevékenységekbe (ritmusérzék fejlesztése hallásfejlesztés, zenehallgatás).

A zenei anyag összeállításának szempontjait az életkori sajátosságok határozzák meg, élménynyújtás valamint, az érzelmi közelség, hangterjedelem, ritmuskombinációk, mozgásanyag megfelelése.

Zenei anyaghoz kapcsolódó képesség, készségfejlesztés fő területei:

- a.) hallásfejlesztés (zenei és belső hallás)
- b.) ritmusérzék fejlesztés
- c.) mozgásfejlesztés

A **hallásfejlesztés** a gyermek utánzási vágyán alapszik. Hallás után tanulják a dalokat, dalos játékokat, kiemelt szerepe van a gyakorlásnak, ismétlésnek. Hallásfejlesztést segíti a környezet zörejeinek, egymás hangjának felismerése, magas-mély, halk-hangos hangok felismerése. A képességfejlesztéskor az egyéni képességekre, adottságokra támaszkodunk. Kiscsoportban fontos az egyéni kapcsolatteremtés. Az óvodapedagógus éneke már a beszoktatás napjaiban is megnyugtató, érzelmi közelséget, biztatást nyújt. A gyermek ölbe vételével, vagy néhány gyermekkel énekelve kedvet ébreszt az utánzásra. Az énekeket, a kísért mozdulatokkal gyakran ismétljük, hogy minél több dallamfordulat rögzüljön. Magas, mély hangok érzékeltetése, halk-hangos fogalmának kialakítása, különbség felismertetése a gyakorlás közben alakul.

A **ritmusérzék fejlesztését** segítik a különböző kézi hangszerek, de közösen készített játékok is. (papírdob, tojáscsörgő, dobozba tett termés) amelyek minden csoportban kell, hogy legyenek. Középső és nagy csoportban, az előző években megszerzett zenei élményekre, képességekre építve az egyszerű körjátékokat bonyolultabb mozgásokkal bővítjük, az utánzó mozdulatok változatosabb formában kerülnek gyakorlásra (csiga-kígyóvonal, sort alakító játékok). A különböző játék-helyzetekben eljátsszák önállóan azt, amit velünk „tanultak”. Olyan dalokhoz, amelyekhez nincs játék - az óvónő a gyermekek bevonásával különböző **mozgásokat** talál ki, mely segíti az egyenletes lüktetés érzékeltetését.

Később megjelennek a többszereplős párválasztós játékok kombinált mozgásokkal, térbeni tájékozódást is segítve. Fontos a ritmus, szöveg, dallam kapcsolata és ezek érzékeltetése testmozdulatokkal. A tevékenységek megvalósítása során lehetőséget adunk a **néptánc, népi játékok** megismerésére is. Lehetőséget teremtünk, hogy önmaguk örömeire ritmusokat, dallamokat, mozdulatokat találjanak ki, mely egyéni képességeik kibontakozását segíti. A játékok pozitív nevelő hatása a közös öröm, társas kapcsolat, a játék élvezete közösségi magatartásuk fejlődésére is kihatással van. A zenei nevelés nagymértékben segíti a kifejezőképességet, kommunikációt, nyelvi értékeket.

A zenei nevelés a néphagyományból indul ki - a nyelv, a dallam a mozgás tökéletes egységét követve. A ma is élő hagyományra támaszkodva az énekes játékokat és gyermektáncokat igyekszünk felhasználni a zenei nevelés során. Ha módunk van rá, csoportoknak szervezett előadásokon ismerkedünk a művészetnek ezen ágával. Ünnepeinken megjelennek az ünnep hangulatát emelő, hagyományokra építő gyermekdalok – zenehallgatásra zenei kultúrájukat fejlesztő előadóművészek által tolmácsoló művek. Egy-egy ünnepre törekszünk élő zenei élményt (*hangszeres*) nyújtani a gyerekeknek. Megteremtjük a **zenehallgatás** ideális feltételeit és tiszteletét.

Óvodapedagógus feladata

- A gyermek zenei képességeinek fejlesztése
- **Ritmusérzék fejlesztés:** (egyenletes lüktetés, és ritmus érzékeltetése, szünet jelzése, dalfelismerés ritmusról, ritmusvisszhang, kérdés-felelet játék, improvizáció, gyors-lassú megkülönböztetése, , ritmushangszerek használata)
- **Hallásfejlesztés (zenei hallás és belső hallás)** (magas-mély hangok érzékeltetése, dallamvonal térben mutatása, halk-hangos megkülönböztetése, dinamikai és tempóelemek összekapcsolása, hallás finomítása hangszín, hangirány, hangtávolság megállapításával, dallamok felismerése, dallambújtatás, motívum éneklése, visszhangjáték, kérdés-felelet, zenei improvizáció, - zenehallgatás)
- **Mozgásfejlesztés** játékos mozgások, tánc, térformák gyakorlása
- A pedagógus minta adásával spontán utánzásra ösztönzés mind éneklés, mind mozgások bemutatásával, ezek beágyazása a mindennapi tevékenységekbe
- A gyermekek életkorának és fejlettségének megfelelő zenei anyag, összeállítása
- Egyszerűbb mozgásformák, tánclepek, néptáncok, népi játékok, hagyományok megismertetése

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- Örömmel, bátran énekel akár egyedül is, szívesen játszik (kezdeményez) dalos játékokat.
- Zenei érzékenysége, fogékonysága, tiszta éneklése, életkorának megfelelő.
- Különböztessék meg a lassú, gyors tempókat, valamint a magas, mély, halk, hangos hangokat.
- Mozgásuk legyen esztétikus, ritmust követő.
- Szívesen hallgassanak zenét.
- Sajátítson el néhány, egyszerű népi szituációs játékot, dalt, mondókát.

- Legyenek képesek akusztikailag és ritmikailag is jól differenciálható motívumok elkülönítésére, improvizálására, valamint hangok felismerésére.
- Tudjon különböző mozgásokat és táncmozdulatokat társaival együtt esztétikusan, ritmust követve végezni.
- Tudja érzékelteni az egyenletes lüktetést.
- Képes egyszerűbb hangszerek használatára (dob, cintányér, háromszög).

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Célja

Különböző tevékenységek, technikák (rajzolás, festés, mintázás képalakítás, tépés, gyűrés, vágás, ragasztás varrás, kézimunka stb.), gyakorlása közben képi- térplasztikai kifejezőmód, vizuális látás, alkotókedv, formavilág, színérzékelés és a szépség iránti vonzódás felkeltése. A műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Feladata

- Megfigyelési, tapasztalatszerzési lehetőségek, élmények biztosítása.
- Esztétikai érzék, látásmód alakítása, fejlesztése.
- Az ábrázolás, kézi munka anyagainak, eszközeinek, technikájának széleskörű megismertetése, felhasználása, gyakorlása.
- A különböző tevékenységek, technikák által kreativitásuk, fantáziájuk fejlesztése.
- A mindennapi tevékenységben, játékban örömmel alkalmazzák bármelyik technikát.
- Vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás kialakítása, fejlesztése.
- A gyermek tér-forma-szín képzetének gazdagítása.
- Esztétikai érzékenységük, szép iránti igényességük, nyitottságuk alakítása.
- Kezdeményező, kreatív magatartás kifejlődésének elősegítése.

A megvalósítás módja

A beszoktatás időszakában a spontán érdeklődésre alapozva használjuk ki az eszközök motiváló hatását. Kezük munkájával örömet okozhatnak az őket körülvevő felnőtteknek, szüleiknek. Fontos, hogy pozitív kapcsolat alakuljon ki a gyermekben az ábrázolási tevékenység iránt. Biztosítjuk a nyugodt helyet, ahol a mozgó gyerekektől védett az alkotók köre.

A nagyméretű rajzlapokra **firkálgathatnak**, ujjukkal, tenyerükkel **lenyomatot** készíthetnek. A vonalak és színek kavalkádjából örömmel fedeznek fel egy-egy valamire hasonlító formát. A kezdeti ösztönös firkálás lehetőségét megadva, az **udvaron** is biztosítjuk a lehetőséget, hogy **krétával táblára, homokba pálcával**, rajzolgathassanak.

A gyermekek tetszés szerint vehetnek részt a **plasztikai alakításban**, fontos, legyen biztosítva minden nap, gyurmázási lehetőség. Az agyag, gyurma markolásása, gyurkálása, ütögetése, stb.

önmagában is öröm. Fontos a vizuális neveléshez való pozitív érzelmek formálása a már megismert technikák gyakorlása. Megjelennek a közös munkák, közös képalkotások és új technikák is jelentkezhetnek. Segítségünkkel megismerkednek a gyermekek a kézimunka alapfogásaival, **tépéssel, nyírással, ragasztással**, stb., az anyagok más-más tulajdonságaival. Ismereteik bővülésével lehetőséget biztosítunk az elsajátított technikák együttes alkalmazására, egyéni és közös munkák alkotására.

A gyermeket a változatos színhasználatra ösztönzik a **vastag, színes ceruzák, zsírkréták**, különböző vastagságú **ecsetek** eszköztára, valamint a különböző színű és vastagságú papírok, anyagok segítik a technikák változatos gyakorlását. Az egyéni képalakítás, az arányérzék, háttér megjelenése, a sok gyakorlás által fejlődik. Játéktevékenységben (egyéni igény alapján), lehetőséget biztosítunk népi technikák megismerésére, elsajátítására is. (szövés, fonás, batikolás stb.)

Párhuzamosan végezhető tevékenységként, lehetőséget ad a szabad alkotásra.

A technikák önálló, szabad megválasztása, alkalmazása kiemelt szerepet kap. Egyre aprólékosabb, precízebb munkák kerülnek előtérbe. A technikák elsajátítása, az egyéni felzárkóztatás, kötetlenül egyéni és mikro csoportos formában a legeredményesebb. A gyermekeknek lehetőséget adunk, hogy egy technikát több formában gyakorolhassanak az adott témában. A nap folyamán mindig lehetőség van a tevékenységek gyakorlására az arra kijelölt helyen az életkornak megfelelő technikák eszközök állandó helye biztosítja a gyermeknek a választási lehetőséget.

Óvodapedagógus feladatai

- Az óvodapedagógus, az alkotó gyerekeket kísérelje figyelemmel, mutassa be az anyagok eszközök használatát; a munkafogásokat, technikákat segítse felidézni.
- A tevékenységek technikai változatosságait (*festés, mintázás, vágás, ragasztás*) az óvodapedagógus tervszerű munkája, rugalmassága teremti meg.
- A nagyobb gyerekeket ösztönözze a egyes technikák alkalmazására
- Az óvodapedagógus a gyermekek rajzában megnyilvánuló jelzésekre tudatosan figyeljen.
- A közös élmények felidézésével, segítse, ösztönözze a képzelet működését.
- Az óvodapedagógus neveljen önértékelésre, mások munkájának megbecsülésére.
- Az alkotás tényét, szándékát, értékelje ne a technikai készséget.
- A gyermekmunkák mindegyike kerüljön a munkatáblára, a csoportszoba dekorációknál a gyermekmunkák kapjanak kiemelt szerepet.
- Keresse a természetes anyagok adta lehetőségeket, irányítsa rá a gyerekek figyelmét.
- Az eszközök használatánál jelenjen meg a tudatosság a felhasználásban, keressék az egészséges anyagokat azokat nem pazarló módon használják fel.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- Élményeit, tapasztalataikat képes megjeleníteni, vizuális és verbális formában, alkotásaikban
- Ismerjék meg az alkotási technikákat, anyagokat, bátran, szívesen használják azokat.
- Legyenek képesek önállóan is anyagokat és technikákat választani alkotásaikhoz.
- Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, térlátása, látásmódja legyen korának megfelelő. Szem-kéz mozgása összerendezett.
- Szerezzenek alapvető jártasságot a papír, a ceruza, a kréta, a formázóanyagok helyes használatában.
- Használják életkori sajátosságaiknak megfelelő biztonsággal az ollót. Vigyázzanak saját és társaik testi épségére.
- Váljon finom motorikus képessége, vonalvezetése lazává, biztossá.

- Szeresse maga körül a harmóniát, szívesen díszítse a környezetét. Képes legyen az esztétikai élmény befogadására.
- Ábrázolása során kitartó, és tiszteletben tartja mások alkotását.
- Tudjon különféle technikával képet alkotni, a technikát önállóan a rendelkezésére álló anyagból megválasztani.
- Környezettudatos magatartással használja az eszközöket, szükség szerint szelektáljon, bánjon gazdaságosan a különböző eszközökkel. Fedezze fel az újrahasznosítás örömét.

Mozgás

A gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. Mozgás közben tapasztalatokat gyűjt, fejlődik csont- és izomrendszere, alakulnak testi képességei, mozgáskoordinációja, finommotorikája; pontosabbak lesznek mozdulatai - képessé válik mozgásának irányítására.

Mozgás, egész személyiség fejlődését elősegíti, kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális, valamint az anyanyelvi képességek alakulását is. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszicho motoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hat a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Célja

Az egyéni szükségletek és képességek figyelembevételével a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítése, mozgáskultúrájuk, életkoruknak megfelelő mozgás képességük, készségük kialakítása, fejlesztése.

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell

a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

Feladata

- A gyerekek mozgáskedvének, a mozgás szeretetének, a mozgás iránti igényének kialakítása
- Az egészséges életvitel kialakítása, fizikai erőnlét fejlesztése
- a gyermekek természetes mozgásának (járás, futás, támasz-függésgyakorlatok, egyensúlyozás, ugrás, dobás) fejlesztése
- gimnasztikai és talajtorna elemek, labdagyakorlatok elsajátítása
- testi képességek (ügyesség, testi erő, gyorsaság, állóképesség) fejlesztése,
- helytelen testtartások felismerése, gyermekek differenciált mozgásfejlesztése tartásjavítás, gerinc prevenció, boltozaterősítés
- rendszeres testnevelési tevékenységekkel a gyermek egész szervezetének *edzése* (légző-, keringési-, csont-, és izomrendszer)
- egyensúlyérzék fejlesztése, koordinált, harmonikus mozgásvilág kialakítása, az egyszerű alapgyakorlatoktól, a bonyolultabb, nagyobb odafigyelést és ügyességet igénylő feladatokig való eljuttatás,
- fontos személyiségtulajdonságok alakítása, erősítése (bátorság, fegyelmezettség, kitartás, stb.)
- közösségi élet területén egymás segítése, egymásra odafigyelés.
- mozgáson keresztül az értelmi és szociális képességek fejlesztése

A megvalósítás módja

Az óvodánkban a gyermekeknél valljuk, hogy a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza az az időszak, amit óvodában töltenek. Ezért fontos, hogy a fejlődést sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal segítsük elő. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A **napi rendszeres** testmozgásra a csoportszobákban illetve tornaszobában, valamint udvaron van lehetőség, kis átrendezéssel, ill. a csoportszoba eszközeinek felhasználásával. A kézi szerek rendszeres használata motivál, ezért minden csoport rendelkezik alapvető eszközökkel (kendő, szalag, papírhenger).

A **tornateremben** a nagymozgáshoz szükséges tornaszerek (bordásfal) több funkciós tornaszer, (zsámoly, pad stb.) ill. labdák, babzsák és egyéb eszközök állnak rendelkezésre. Az óvodapedagógus a tevékenység anyagának tervezésénél fordítson figyelmet az eszközök többfunkciós használatára.

A szervezési feladatoknál a várakozási idő lecsökkentése és a gyakorlási lehetőség biztosítása érdekében a hely maximális kihasználása mellett a több csoportban való tevékenység javasolt. A mozgás tevékenység minden csoportnak heti két alkalommal kötelező, amely tornateremben, időjárás függvényében az udvaron, vagy a teraszon szervezhető.

A mozgás tevékenység az életkornak, fejlettségnek, terhelhetőségnek és egyéni képességeknek megfelelően tervezzük az éves anyagot. **Kiemelt feladat** a nagymozgások fejlesztése, a testséma fejlesztése, a megtanult mozgások koordináltabb, precízebb végrehajtása.

A természetes mozgások gyakorlása segíti az izom erősödését, fontos a helyes testtartás kialakítása. A nagymozgások kibővülnek ugrásokkal, bukfencekkel, szem-kéz-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatokkal, mely elősegíti a finommotorikát, és az egyensúly érzéket. Az ügyesség alakulásával a gyermek eredményesebb, amely motiváló erő a mozgás pontosabb, jobb elvégzésére - a mozgás szeretetére. A tornateremben begyakorolt nagymozgások biztonságossá teszik a természetben, udvaron a gyerek mozgását. Segíti új mozgásformák kialakulását, gyakorlását.

A mozgás tevékenységekre a gyerekek átöltöznek (*kisnadrág, póló*) a balesetek elkerülése végett a csúszásmentes tornacipő használata kötelező. A mozgás tevékenység időpontjának tervezése a csoportokkal való egyeztetés után kerül be a heti rendbe, a tornaterem maximális kihasználására törekedve. A **spontán, szabad játékban** megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekszünk arra, hogy a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kerülményében sor.

Óvodapedagógus feladata

- az óvodapedagógus a kötelező tevékenységen túl naponta biztosítsa a gyerekek szabad mozgását lehetőség szerint a szabadban vagy a csoportszobában, a tornateremben, és az udvari játék során
- az óvodapedagógus törekedjen mindig a játékos, jó hangulatú mozgás megteremtésére, motiválásként használjon kézi szereket, néha zenét
- kapjanak szerepet a lábizom-láboltozat erősítő, és a tartásjavító gyakorlatok is (*mezítlábastorna*)
- a gyakorlatok összeállításánál ügyeljen arra, hogy biztosítva legyen a folyamatos mozgás
- egészséges életmód kialakítása, tudatos szervezett mozgásfejlesztés szabad levegőn
- testi képességek fejlesztése, önbizalom erősítése
- mozgásos játékok beépítése, változatos eszközök alkalmazása
- nagymozgás és finommotorika fejlesztése, fegyelmezett mozgás elősegítése
- harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- baleset-megelőzés a megfelelő környezet biztosításával
- tartásjavítás, lábtorna beépítése a mindennapos mozgásba

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére – Sikerkritériumok

- Ismerik a természetes mozgások elemeit (*fejmelés, kúszás, mászás, ülés, állás, járások, futások*) természetes járás ritmusát, különböző alakzatokat, testrészeiket tornaszerek, eszközök nevét
- Szívesen mozognak, mozgásigényük életvitellé válik, mozgásuk összerendezett
- Kialakult testsémájuk, ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni,
- Mozgásukat tudják irányítani, tempóját szabályozni, mozgás közben irányt változtatni.
- Tudnak sort, kört és oszlopot alkotni, egy és páros lábon szökdelni, átugrani kisebb akadályokat
- Egyensúlyozni egy lábon, szereken, emelt magasságban állórajtból indulva 20-30 métert futni
- Tudnak kislabdát hajítani távolba és célba, labdát vezetni helyben
- Önfegyelmük, figyelmük megerősödik, egészséges versenyszellem alakul ki,
- Képesek alkalmazkodni a játékszabályokhoz
- A begyakorolt mozgásformákat tudják minden helyzetben alkalmazni,
- Kialakult szem – kéz - láb koordinációjuk és egyensúlyérzékük,
- Képesek megfelelő magatartásformák, erkölcsi tulajdonságok szerint mozogni (*felelősségérzet, segítőkészség, sportszerűség, szolidaritás*).

A külső világ tevékeny megismerése

Célja

Természetet szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos viselkedés megalapozása. Az életkornak megfelelő eligazodás az őt körülvevő világban, az ok-okozati összefüggések felismertetése.

Feladata

- A gyermek megismertetése a szűkebb és tágabb természeti, emberi tárgyi környezettel, minél több tapasztaltatással (mozgásos, érzékszervi). Biztonsággal igazodjanak el a környezetükben.
- A környezettudatos magatartás kifejlesztése, olyan szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek segítik a természet és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolatot.
- Néphagyományok, szokások megismertetése életkoruknak megfelelően.
- A növények, állatok természeti környezet megismerésére, védelmére nevelés
- Környezettudatos magatartás kialakítása
- Biztonságos életvitel és környezetkultúra szokásainak kialakítása
- környezetben, a tevékenységekben, az élethelyzetekben szerzett matematikai tapasztalatok integrálása
- Az önálló döntésképeség, véleményalkítás fejlesztése a társaival való kapcsolatában és a környezet alakításában
- Ismerkedés épített környezettel, műalkotásokkal, a természeti és épített környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás; készségek, képességek alakítása.

Megvalósítás módja

A (3-4 éves) gyermekek megismerkednek a közvetlen környezetükkel. A bölcsődéből jött gyermekeknek is újdonság az óvodai csoportszoba (*nagyobb székek, asztalok, öltözők stb.*) az udvari tér is kibővül, látogatást tesznek a többi csoportban, konyhában, irodában, megismerik az óvoda tágabb környezetét dolgozóit és azok munkáját. Az **udvari élet** során egész évben figyelik a **természet változásait** az időjárást a kert **őszi - téli – tavaszi nyári életét**. Tavasszal már az óvoda környékén is tervezzünk kisebb sétákat, hogy a tágabb környezet is látókörükbe kerüljön.

A *nagyobb korcsoport (5-7 éves)* már kora ősszel, több alkalommal elsétál a közeli kiránduló helyekre, ahol megfigyelhető az ottani élővilág a természet változásai. (*Széchenyi-hegy, Normafa, Városmajor, Vadaspark, Margitsziget, Állatkert, stb.*) A közös tevékenység során, megtanulják óvni, védeni a fákat, növényeket, állatokat. Megismerkednek a környezetvédelem alapjaival, formálódik a környezettudatos viselkedésük. Megismerik *föld, levegő, víz, növény- és állatvilág*, valamint a *tájvédelem* meghatározó szerepét. A **Természetbúvár** foglalkozások keretében, szakember által, rendszeres foglalkozással bővítik a gyermekek természettudományos ismereteit.

Az óvoda udvarán lehetőséget biztosítunk a növények, a **bogarak, rovarok** megfigyeltetésére.

Ősszel az őszi munkálatok, termésgyűjtés, illetve kavics-, levél-, termésgyűjtés, majd ezekből „természet sarok kialakítása” a csoportban, **tavasszal a palántázás**, kertészkedés, vagy virágok ültetése majd a növények gondozása, fejlődésük figyelemmel kísérése, természeti jelenségek hatásának megláttatása természetes környezetben, napi tapasztalások lehetőségeivel történhet. Lehetőség van csoportonként egy-egy terület ápolására, gondozására is. Megtanulják munkájukat becsülni, hogy tenni kell azért, hogy a környezetük szép maradjon. Olyan alapvető dolgokat tapasztalhatnak meg, amelyek mélyítik környezettudatos viselkedésüket, és más a mindennapi életükben is felhasználható, (mint pl. takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, illetve a hulladékkezelés, szelektálás).

Változatos tevékenységeket biztosítunk a gyermekeknek a felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre. A tevékenységekben és természetben megismert dolgokat a nevelési év folyamán, melynek keretét az évszakok adják meg, **a komplex tanulási folyamatban** feldolgozzák az óvodapedagógusok.

Ehhez kapcsolódik a növény és állatvilág, az ember és környezete, testünk, egészségünk óvása, védelme, a hagyományok témakörei. Támazkodunk a gyermek; spontán érdeklődésére, megismerési vágyára, kreativitására. A természet és a társadalmi környezet, valamint a **hagyományaink, ünnepeink** megismerését, elmélyítését segítik a különböző **múzeumi látogatások**. Ezen alkalmak, a kulturált viselkedési szabályok elsajátítását is megalapozzák.

Tapasztalás során az ismeretszerzésen túl magatartási-viselkedési szokások kialakítását is segítjük, mely később a más közösségekbe való beilleszkedés, más kultúrák befogadását alapozhatják meg. Séták alakalmával megismerkednek az elemi közlekedési szabályokkal, azokat alkalmazzák.

A módszereket, eszközöket, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítjuk. A gyermek, az érzékszerveivel megtapasztalt benyomásokon keresztül szerzett élményei, által válik alkalmassá, hogy kreatív módon fejezze ki magát. A közvetlen környezet megismerésére, az élmények tapasztalatok jól illeszthetők az **ábrázoló tevékenység** keretébe. A természetben található anyagok sokfélesége, technikai képességeit, fejlődését segítik. Minden természetben tapasztalt érzés fokozható **zenei** vagy **irodalmi** művel, az óvodapedagógus egy-egy téma megismerésénél törekedjen ideális keretet biztosítani e két tevékenységgel a **komplex élménynyújtáshoz**.

Az óvodapedagógusnak törekednie kell, hogy ezek feldolgozását mindig megelőzzék konkrét tapasztalatszerzések. A környező világ megismerése adja a legnagyobb lehetőséget a matematikai gondolkodás, összefüggések megláttatására ezért a komplexitás elveit követve e két tanulási folyamat leginkább összekapcsolható.

Óvodapedagógus feladata

- rendszeres megfigyelő, élményszerző séták, kirándulások szervezése (állatkerti, vadasparki kirándulás)
- ismeretek gyűjtése évszakokról, évszakok változásairól, jelenségekről, növényekről, állatokról
- megfelelő feltételek megteremtése a kísérletezésre, tapasztalásra, megfigyelésre.
- természetsarok kialakítása, a természetsarokban történő változások folyamatos megfigyeltetése
- az alapvető közlekedési szabályok megismertetése a gyermekekkel, a közlekedés biztonságára, önfegyelemre, egymás óvására nevelés, helyes viselkedési kultúra megalapozása
- környezettudatos magatartásformálás megalapozására, alakítására.
- különböző óvodán kívüli programok szervezése (parlament-, múzeumlátogatás, iskolai tanóra látogatás, bábszínház, opera, könyvtárlátogatás stb.)
- szelektív hulladékgyűjtés megszervezése
- a komplex ismeretszerzés tervezése, problémahelyzetek teremtése
- a szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása

A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Célja

Játékos formában a matematikai érdeklődés felkeltése. A külső világ mennyiségi és formai viszonyainak felfedeztetése, matematikai tartalmú tapasztalatok szerzése, azok tevékenységben való alkalmazása.

Feladata

- Fedezzék fel az őket körülvevő világ mennyiségi, formai, térbeli összefüggéseit. Szerezzenek a megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melynek alapján kialakulnak matematikai fogalmaik.
- Fedezzék fel az őket körülvevő világ mennyiségi, formai, térbeli összefüggéseit.
- Matematikai fogalmak pontos értelmezése, helyes társítása a megfelelő műveletekkel, formákkal.
- A matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának elősegítése
- A matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása
- Logikus gondolkodás megalapozás.
- Önálló vélemény-, ítéletalkotás elősegítése, döntési képességeinek fejlesztése

Megvalósítás módja

Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk a kisgyermek, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük. A matematikai kifejezések kezdetben passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe.

Óvodapedagógus feladata

- Matematikai fogalmak pontos értelmezése, helyes társítása a megfelelő műveletekkel, formákkal.
- A minket körülölelő világ mennyiségi, formai kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztaltatása, a matematikai érdeklődés felkeltése
- Logikus gondolkodás megalapozása, ok-okozati összefüggések megláttatása.
- Megfelelő motiváltsággal, tapasztalatszerzések biztosításával matematikai probléma megoldására ösztönzés

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- Közvetlen környezetükben érezzék biztonságban magukat.
- Tudják nevüket, címüket, szüleik nevét, foglalkozását.
- Ismerjék a napszakokat, évszakokat, érzékeljék az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- Ismerjék a közlekedés alapvető szabályait, tartásukat
- Ismerjék a környezetükben élő állatokat, növényeket, gondoskodjanak róluk, védjék őket.
- Ismerjék az ünnepekhez kötődő hagyományokat, szokásokat
- Az óvodán kívüli tevékenységek során megtapasztalt magatartási, viselkedési formákat, szabályokat sajátítsák el.
- Alakuljon ki igényük az esztétikus természeti környezet iránt, törekedjenek megővására.

- Örömmel vegyenek részt az elemi természetvédelmi tevékenységben – kertészkedés, növényápolás, élőlények óvása, madáretetés.
- Tudják, hogy növények fejlődése, állatok viselkedése és az időjárás között összefüggés van.
- Ismerjék fel a környezetükben lévő matematikai összefüggéseket, alapszinten alakuljon ki matematikai fogalmaik, számosság ismerete.
- Ismerje fel a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképességük, fejlődik tér-, sík-, és mennyiségszemléletük.
- Ismerjék a színeket, azok árnyalatait, az anyagokat, a különböző alakzatokat, formákat.
- Ismerjék fel a környezetükben lévő matematikai összefüggéseket, alapszinten alakuljon ki matematikai fogalmaik, számosság ismerete.
- Tudjanak 10-es számkörben számlálni.
- Ismerjék a tő- és sorszámneveket.
- Legyenek képesek különböző szempontok (tulajdonság) szerint halmazokat létrehozni, kettő vagy több részhalmazzra bontani, majd újraegyesíteni, a halmazokhoz hozzátenni, elvenni, egyenlővé tenni.
- Tudjon értelmezni a relációkat (kisebb-nagyobb, alacsonyabb-magasabb, hosszabb-rövidebb, vékonyabb-vastagabb, keskenyebb szélesebb, több-kevesebb, könnyebb-nehezebb).
- Legyenek képesek összehasonlítani, becsülni, mérni, párosítani.
- Vegyék észre a dolgok közötti azonosságokat, különbségeket.
- Tükör segítségével szerezzon tapasztalatot, tudják mi az a „tükörkép” (szimmetria előkészítése).
- Ismerje a síkbeli alakzatokat, azok jellemzőit (háromszög, négyszög, téglalap, négyzetlap).
- Tudjanak megnevezni, összehasonlítani néhány geometriai formát (gömb, kocka, téglatest).
- Legyenek képesek tájékozódni térben és síkban, ismerjék a az irányokat (jobbra, balra, alá, fölé, elé, mögé, mellé stb.), névutókat (alatta, fölötte, elötte, mögötte, mellette stb.).

Munka jellegű tevékenységek

Célja

A munka jellegű tevékenységek megszerettetése, melyet a gyermek önként, örömmel, szívesen (és aktívan) végez. Az elvégzett munka megbecsülése, önállóságra, kitartásra nevelés, kötelezettségvállalás, feladattudat, feladattartás kialakítása.

Feladata

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

- a munka jellegű tevékenységek feltételeinek biztosítása, (*hely, idő, eszközök, technikák*)
- a munka során tapasztalatok erősítése, jártasságok, készségek, képességek elsajátítása
- társas kapcsolataik, szociális magatartásuk, attitűdök alakítása,
- érezzék a közösségért végzett munka fontosságát, örömet,
- közösségi kapcsolatok, köteleességteljesítés alakítása,
- kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság alakítása,
- saját és mások elismerésére, munka megbecsülésére nevelés
- munka jellegű tevékenységükben is jelenjen meg a környezet védelmét segítő gondolkodás /szelektív gyűjtés/.

Munka jellegű tevékenységek

- a) önkiszolgálás
- b) környezet rendjének megőrzése → közösségi munka
- c) alkalmoszerű munka
- d) naposi munka
- e) környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

Megvalósítás módja

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az *önkiszolgálás*, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

Amikor munkajellegű tevékenységet kezdeményezünk, a gyerekek tenni vágyására támaszkodunk. A gyermek által végzett tevékenységeket, lányok és fiúk egyaránt gyakorolhatják. Játékos elemekkel, illetve cselekvő tapasztaltatással tesszük a munka jellegű tevékenységet örömforrássá. Kezdetben, a saját maguk körüli tevékenységek jelentik a munkát, amit gyakran több gyermek az óvónőnek „segítve” végez. Ilyenkor az óvodapedagógus megmutatja a munkafogásokat, dicsér, biztat, értékkel, egy-egy mozdulatával megmutatja a helyes fogást, az eszközök használatát.

A közös munka során felméri, ki mikor képes önálló munkavégzésre; egy-egy biztosan jól elvégzett feladat, növeli a gyerekek önbizalmát, sikerélményhez jut, ami további cselekvésre ösztönöz. A munkatevékenységek, amelyet a gyerekek önmagukért, vagy csoporttársaikért végeznek, a mindennapi tevékenységekbe beépülve folyamatosan jelen vannak.

a) Önkiszolgálás

Rendszeres és folyamatos tevékenység, jelentősége abban van, hogy a gyerekek gyakorolják azokat a munkajellegű feladatokat, amelyek később más tevékenységek során felhasználhatók. Ide tartoznak

a magukkal kapcsolatos teendők, a testápolás, öltözködés, étkezés. A felnőtt, a gyermek munkatempóját, önállóságát tiszteletben tartva segíti a gyermek munkáját, és nem helyette végzi a feladatot. Fontos a csoport óvodapedagógus és dajka közötti összhang.

A gondozási feladatok tervezését megbeszélés követi, ahol a csoport óvodapedagógusai megbeszélik a dajkával, mit lehet elvárni az egyes gyerektől, ki miért szorul több, kevesebb segítségre. Lényeges, hogy az önállóságra nevelés ne növelje a várakozási időt, a felnőtt aktív segítése mindig jelen legyen. Az önkiszolgálás területei: **testápolás, öltözködés, étkezés.**

b) Környezet rendjének megőrzése, közösségi munka

Fontos, hogy érezzék a rend, a rendezettség fontosságát, válják igényüké a csoportszoba, környezetük rendje, (mosdó, öltöző, udvar...). A csoportszobában, udvaron ez leginkább a játékok elrendezését, alkalmanként a gyermekasztalok, székek állandó helyére való visszakerülését jelenti. Legtöbbször ez közös tevékenység, minden gyerek részvételével, az óvónők irányításával. Később egy-egy gyermek feladata is lehet egy-egy terület rendberakása napos, vagy együtt játszó gyerekek saját maguk után rendet raknak. (babakonyha-szoba, építőjáték).

c) Alkalomszerű munka

Apró megbízások, személyre szólóan, jutalmazásként is, az önállóság kialakulását, magabiztosság fejlesztését, erősítését segíti. Vegyes korosztálynál egy –egy kisebb gyermek segítése.

d) Naposi munka

Középsős korosztálynak fokozatosan lehetőséget adunk a munka jellegű tevékenység megismerésére. Az óvodapedagógus és a dajka irányítása mellett képességeiknek és életkoruknak megfelelően végzik a terítést az asztalnál ülő társak részére. Motiválásként kötényt vagy kítűzőt kerül a gyerekekre. Naponta kerülnek megválasztásra, önkéntes alapon, esetleg kialakított szabály szerint. Fokozatosan bővül a feladatuk, környezetük rendberakásában.

e) Környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák

- ➔ Minden csoportban van, úgynevezett **élősarok**, ahová az évszaknak megfelelő termések, gyümölcsök, növények kerülnek. Az összegyűjtésnél felhívjuk figyelmüket az élő természet védelmére, a termések hasznosítására. A csoportszoba növényeinek locsolásában, átültetésében közösen tevékenykednek.
- ➔ Az előtérben elhelyezett természetsarok évszaknak megfelelő alakításában a csoportok termések, növények elhelyezésével gondozásával /locsolás/ kapcsolódnak be.
- ➔ Tavasszal az udvaron virágládákba egy-egy csoport közösen palántákat ültet, majd folyamatosan figyelik fejlődésüket, locsolják, gyomlálják. A kert alkalmas kisebb konyhakert kialakítására, melyben megfigyelhetik az általuk ültetett növények fejlődését. Elfogyasztásuk motiválja a gondozás iránti igényt. **/Föld Napja/**
- ➔ Folyamatosan biztosítunk olyan udvari eszközöket, amellyel az őszi-téli munkákban (avargyűjtés, hólapátolás) is tevékenyen részt vehetnek.
- ➔ Az állatok gondozása inkább a téli madáretetésre terjed ki, madáretetők és eleségek folyamatos kihelyezésével. Az előtérben elhelyezett akvárium a vízi élővilág szűkebb megfigyelésére ad lehetőséget.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a munka jellegű tevékenység során

A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák gyakorlása (udvarias megszólítás...), munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

Óvodapedagógus feladata

- A gyermekek óvodába lépésük pillanatától alakítani a munkavégzéshez szükséges képességeiket, készségeiket, viselkedési szokásaikat, gyarapítjuk ilyen jellegű ismereteiket.
- Megtanítani a gyermekeket a feladatok elvégzésére.
- A gyermeki kíváncsiságra, kitartásra, önfegyelemre, bátorságra, önbizalomra, segítőkészre, igényességre nevelni.
- Alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.
- A hagyományos óvodai munkavégzés mellett (önkiszolgálás, állat- és növénygondozás stb.), többféle munka tevékenységet is biztosítása
- Az adott munka eszközeinek, ésszerű használatának, fogásainak megismertetése a gyerekekkel

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- Az önkiszolgáló tevékenységre fordított idő, arányosan csökken fejlettségüknek megfelelően.
- Környezetük rendjére, saját ruhájuk rendezettségére legyenek igényesek.
- Alkalomszerű feladatokat, megbízásokat vállaljanak szívesen - pontosan végezzék el.
- A naposi tevékenységet szívesen végezzék, válják igényükké a pontos, esztétikus munka
- Óvják, védjék, tiszteljék a környezetüket, vigyázzanak tisztaságára, vegyenek részt a növények ápolásában.
- Érezzék át a közösségért végzett munka örömét, szívesen tevékenykedjenek együtt, becsüljék meg egymás munkáját.
- Ismerjék és alkalmazzák a szelektív hulladékgyűjtés lényegét, és az újrahasznosítás lehetőségét.

Célja

Az óvodai tanulás elsődleges célja, az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése; mely szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció alakulásával.

Feladata

- Az óvodai tanulás elsődleges feladata az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- Az érdeklődés felkeltése, irányítása, felfedezés lehetőségének biztosítása
- Feladattudat, feladattartás kialakítása, kompetencia alakítása
- Tanulási képesség megalapozása, kreativitás erősítése
- Komplex tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés, tapasztalatszerzés
- Szövegértelmezés, szövegalkotás, bátor megnyilatkozás motiválása

Megvalósítás módja:

A tanulási folyamatok a napi élet során összekapcsolódnak a játékkal. A nevelési folyamat egésze, annak valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy spontán, vagy tudatosan szervezett tevékenységi formán keresztül tanuljanak a gyerekek.

Lehetőséget kell adni arra, hogy minden gyermek érdeklődésének, egyéni fejlettségi szintjének megfelelően vehessen részt a tevékenységekben, saját fejlődési ütemében ismerkedjen és tapasztaljon.

Az óvodánkban *a tanulás folyamatos*, jelentős részben *utánzásos, spontán és szervezett tevékenység*, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja.

Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg, a gyermekek **komplex módon** jutnak ismeretekhez.

A módszer lényege, egy-egy témakör feldolgozása többféle megközelítés szerint. A többirányú megközelítés, feldolgozás a téma alaposabb, mélyebb megértését teszi lehetővé. A motiváció hatására a gyermek önként kapcsolódik a felkínált tevékenységbe, ami növeli aktivitását, kitartását.

Tervezéskor figyelembe vesszük a téma sokoldalú megközelítését, egymáshoz kapcsolódását. A témakörök feldolgozásához éves tervet készítenek a csoport óvodapedagógusai, melynek lebontása az óvodapedagógusok egyéni megközelítési módszerén múlik. A valóság összefüggéseinek feltárása tapasztalatszerzés, észlelés útján történik.

A **komplex ismeretnyújtás**nál arra kell törekedni, hogy **azonos témakör** feldolgozása kapcsolódjon a tevékenységekben (pl. vizuális nevelés - zenei nevelés - környezet megismerésére nevelés) egymáshoz.

Így a később bekapcsolódó gyermek is valamilyen tevékenységen keresztül ismerkedik a feldolgozásra kerülő témakörrel. Lehetőséget ad gyakorlásra, ismétlések során elmélyült tevékenykedésre.

A feldolgozásra kerülő témakör a délelőtt folyamán bármikor megvalósítható. Az ismétlés, gyakorlás a délutáni tevékenységben, is játékba integrálva történhet. Törekedni kell arra, hogy a természetben megvalósítható tapasztalatszerzések, felfedezések mindig megfelelő környezetben történjenek.

A tevékenységek felkínálása során figyelembe vesszük a **csoport összetételét** és törekszünk arra, hogy **mindenki az életkorának megfelelően bővülő anyagot kapja, tudjon saját tudására támaszkodni és annak megfelelően fejlődjön**. Az egyéni fejlődési, érési ütemet; személyre szabott pozitív értékeléssel segítjük a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodapedagógus törekszik arra, hogy változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató *tapasztalás* lehetőségét biztosítsa. A *komplex feldolgozás* erre nagy lehetőséget ad, hiszen a gyermek biztosan megtalálja a számára is kellően motivált, örömteli tevékenységet, amelyben eredményesen teljesít. Az ismeretnyújtás a játékba integrálva kerül feldolgozásra; ami sikeresnek akkor mondható, ha a gyermek az új ismeretanyaggal tovább gazdagítja saját (játékát) tevékenységét. Az óvodapedagógus differenciált, árnyalt értékelést alkalmaz (simogatást, testközelséget, mimikát, szóbeli közlést csoportosan és egyénileg is).

Az ésszerű kereteket adó **SZOKÁS-SZABÁLYRENDSZER**, mely a tanév elején kerül meghatározásra, biztonságérzetet; a két nevelő közötti összhangot, egyező nevelő hatás megteremtését célozza.

Alapja, a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani. A szokás-szabályrendszer napirendet követő tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek az **egészséges életmód**, a **társas kapcsolatok**, a **játék**, a **tanulás** területén, szokásként, szabályként jelenik meg az óvodai életben. Indokolt esetben a nevelők közös megegyezése után korrekciója lehetséges. Fontos, hogy bizonyos szokások, szabályok az egész óvodát érintő kérdésekben egységes képet mutassanak. *(tekintettel testvérekre, esetleges csoportváltásra)*

Óvodapedagógus feladata

- építsen a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire, teremtsen meg a tanulást támogató környezetet
- biztosítsa a motiváláshoz szükséges eszközök az összes tevékenységi formához megfelelően
- tervezéskor vegye figyelembe a téma sokoldalú megközelítését, egymáshoz kapcsolódását
- a gyermekek ismereteit **komplex módon** fejlessze, bővítse
- törekedjen arra, hogy változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségét biztosítsa
- az ismeretnyújtás a játékba integrálva kerüljön feldolgozásra; ami sikeresnek akkor mondható, ha a gyermek az új ismeretanyaggal tovább gazdagítja saját (játékát) tevékenységét
- alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést tárgyi jutalmazás helyett: simogatást, testközeliséget, mimikát, szóbeli közlést csoportosan és egyénileg is.
- Biztosítsa a *spontán* játékos tapasztalatszerzést, a *játékos*, cselekvéses tanulást, a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzést, a gyakorlati problémamegoldás lehetőségét

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére - Sikerkritériumok

- A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlett.
- Saját tapasztalataik által jutnak új ismeretekhez, melyek kiegészülnek szociális tanulással is.
- Gyakorlatban sajátítják el az együttélés, az egészséges életmód, a környezet védelmének szabályait, és azok megtartását.
- Képesse válnak figyelmük koncentrálására, irányítására
- Az társadalom által elfogadott és elvárt szokásokat, a rend szeretetét elfogadják, megtartják, és másokat is a betartásukra ösztönöznek.
- A megfelelő napirend életritmusa, az egészséges életmód megalapozását, egészségük védelmét szolgáló szokások, igényükké válnak.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelésünk folyamatának eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére 6 éves korban eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. Ha a gyermek 6 évesen nem, akkor 7 évesen tekinthető az óvodáskor végén belépőnek a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. Ez a rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Erről a szülőket a fél évente elkészített fejlődését mutató, mérés szerinti szakmai véleményben tájékoztatjuk.

Az iskolakezdés feltételei: -értelmi, -testi, -lelki és -szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához. **A testileg egészségesen** fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megválnak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett,

teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- cselekvő-szemléletes / képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.
- ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb
- szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet

A nálunk nevelkedett gyermekek óvodáskor végére szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

A 2014 szeptemberétől a hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt **az óvodai nevelésünk folyamatának a célja, feladata** a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai egyénenként, a fejlődés iránya, a sérülés fokának meghatározásával fogalmazható meg és tükröznie kell a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

Szociálisan hátrányos helyzetű gyermek differenciált fejlesztése

Célja

Azoknak a gyerekeknek a közösségen belüli fejlesztése, akik valamilyen oknál fogva érzelmi életükben hátrányosan indulnak. Célunk, hogy váljanak alkalmassá a társas együtt élésre, a közösségi szabályok betartására.

Okok:

- öröklött anatómiai, fiziológiai adottság,
- környezet, amelybe beleszületik és él
- a nevelés, valamint ennek családi jellemzői

Feladata

Kiegyensúlyozott óvodai légkörben érzelmi támaszt nyújtva tevékenységeken, egyénre szabott differenciált odafigyeléssel segíteni az érzelmi biztonság kialakulását. Feltárni azokat az okokat, amelyek a gyermek magatartásában negatívan jelentkeznek, törekedni megszüntetésére a családdal történő folyamatos kapcsolattartással. Szükség esetén megfelelő szakember bevonásával.

Megvalósítás módja

Az óvodapedagógusok családlátogatás során, „családi” légkörben megismerhetik a gyermek előéletét a szülők nevelési elveit, a lakás hangulatából következtethetnek a környezeti hatásokra. hogy közösségbe kerülve miért küzdenek, gátlásokkal miért szorongók, miért kommunikálnak nehezen.

Minden gyermek külön személyiség, akik eltérő környezetből jönnek más-más szokásokkal, különböző érdeklődési körrel, képességekkel. Az eltérő szociális háttér, nevelési elvek megismerése adhat alapot a gyermek egyéni bánásmódjához.

Az óvodába való beilleszkedéskor, óvodapedagógusi - szülői együttműködés során felmérhető az anyához való kötődés a szülői magatartás. A gyerek, játék közbeni tevékenységének megfigyelésével, feltárhatók azok az okok, melyek jellemzőek a gyermek pillanatnyi érzelmi életére. A megismerés hosszabb folyamat, a gyermek személyisége fejlettsége csak tevékenység közben ismerhető meg – ezért sokféle a napi életbe kapcsolható tevékenységet szervezünk.

Probléma esetén egyénre szabottan kell megismernie az óvodapedagógusnak, mely tevékenység, szituáció esetleg személy(ek) váltják ki a gyerekekben a nem kívánatos viselkedést, meddig tart, mivel szüntethető meg. Figyeljük meg kivel közlékeny a gyermek, és az óvodapedagógus törekedjen bizalmas beszélgetésre, akihez a gyermek jobban kötődik érzelmileg. Ilyen esetekben a gyermek spontán megnyilvánul. Más esetben az óvodapedagógusnak kell – saját viselkedését tudatosan irányítva – olyan módon közeledni a gyerekekhez, hogy az meglássa, érezze benne az érdeklődő partnert, aki segítségére siethet, akire számíthat szorongató helyzetében. Mivel a játék adja a legtöbb információt, ezért különösen kell figyelni a játszó gyerekekre – elemezni a látottakat, hallottakat.

Magatartási zavarok jelenléte okozhat képességei, készségei területén is fejlődésbeli hiányosságokat, **az önbizalom hiánya, figyelmetlenség, túl mozgékony** stb. a körülötte lévő

világ zavara – elfordítja érdeklődését, esetenként, egy-egy konkrét, „csak Őt” érdeklő terület felé irányítja.

Az aktuális fejlettségi szint **mérése** segítheti az óvodapedagógus munkáját, - mely területen igényel a gyermek **egyéni, differenciált fejlesztést**, amely a napi játéktevékenységben megvalósítva játékos helyzetek, feladatok segítségével oldható meg. A mikrocsoportos tevékenységi forma és az egyéni feladatadás, differenciálás más és más módon juttathatja el a számára magasabb fejlettségi szintre.

Sok szülő munkájából adódóan kevés időt tölt gyermekével. Kevés idő jut a beszélgetésre, a napi közös élményekre, az elsajátított gondozási feladatok megerősítésére. Az óvodapedagógus feladata, hogy a napirendet úgy alakítsa ki, hogy mindezekre a nap folyamán legyen idő, az átfedő időben a megosztott figyelem egy- egy arra rászoruló gyerekekre összpontosítható.

Találkozunk a **gyermekét egyedül nevelő szülők** problémájával is. Akár az anya, akár az apa lép ki a család életéből, az a gyermek számára súlyos krízist jelent és nagy a valószínűsége annak, hogy maradandó nyomokat hagy a személyiségében. A pedagógusnak arra kell törekedni, hogy pártatlanságával a gyerek érdekét szem előtt tartva, arra ösztönözze a gyermekét nevelő szülőt, hogy érezze meg a kapcsolat megőrzése, a szülők egymással való kapcsolatának kultúrája, hatással van a gyermek-szülő viszonyra. Ha a gyermek fejlődése megreked, vagy olyan magatartási zavarok tapasztalhatóak, melyre az óvoda személyi és tárgyi feltételei nem megfelelőek, speciális ellátást igényel. A szülők kellő tájékoztatása mellett, el kell érni, hogy még óvodai életében szakember foglalkozzon irányított fejlesztésével.

Óvodapedagógus feladata

- Családlátogatáson felméri a gyermek fejlődését befolyásoló tényezőket
- Egyéni szükségletek megfelelő fejlesztési terv elkészítése
- Az egyéni bánásmód, differenciálás elvének érvényesítésével történő fejlesztés
- Fejlődést segítő játékokkal a gyermek kapcsolatépítő képességeinek, önismeretének fejlesztése,
- Pozitív megerősítés, személyre szabott, cselekvéshez kötött értékelés
- Közösségi nevelés pozitív irányú erejének megtapasztaltatása
- Máság elfogadtatása a gyermekekkel,
- Kapcsolattartás a szakszolgálatokkal, rehabilitációs intézetekkel, szakértői bizottságokkal,
- Együttműködés az óvodapedagógusok és a speciális szakemberek között
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, tájékoztatás (*napi kapcsolat, fogadóórák, szülői értekezletek*)
- Szükség esetén megfelelő szakember kiválasztásához segítségadás

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végére – Sikerkritériumok

- A tevékenységek és az óvodai légkör hatására, csökken vagy megszűnik a kezdeti hátrány.
- A gyermekek szívesen járnak óvodába, szívesen játszanak együtt.
- A közös tevékenységekben aktívan és érdeklődéssel vesznek részt.
- Társaik szokatlan megnyilvánulásait megértéssel fogadják.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályainak betartása.
- Segítenek egymásnak, megértőbbek, türelmesebbek lesznek, társas viszonyaik megszilárdulnak.
- A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A gyermekvédelem célja

Prevenció során feltárni a tényeket, okokat, amelyek a gyermekek fejlődését akadályozhatják, veszélyeztethetik. Programunkban a gyermekvédelem minden esetben a törvényesség határain belül valósul meg.

Feladatok

- az ismeretek birtokában a szükséges lépések megtétele, balesetvédelem,
- a gyermekvédelmi felelős munkáját megbízás alapján végzi,
- gyermekvédelmi felelős segíti az óvodapedagógusok körültekintő gyermekvédelmi munkáját, baleset-megelőzését,
- évente kötelező a gyermekvédelmi program elkészítése, gyermekvédelmi ismeretek bővítése,
- rendszeres konzultáció, kapcsolattartás a óvodapedagógusokkal, az igazgatóval, a szociális gondozó - és családsegítő kollégával, szolgálattal, esetmegbeszélések, szupervízió szervezése,
- családlátogatások, fogadóórák szervezése,
- támogatások megszervezése, lebonyolítása, jelzőrendszer működtetése.

Megvalósítás módja

A gyermekvédelmi szempontból szükségesek a következők

Megelőzés (prevenció)

- a gyermek és szülői jogok megismertetése és érvényesítése,
- rendszeres kapcsolattartás a szülőkkel,
- együttműködés a gyermekvédelemben partner társszervekkel, a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival
- a családot, gyermeket megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése.

Feltárás

- a veszélyeztetettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, dokumentálása,
- tünetek okainak megkeresése,
- a gyermekek veszélyeztettségeinek és hátrányos helyzetének megkülönböztetése.

Megszüntetés

- felzárkóztatás megszervezése, induló hátrányok csökkentése (egészségvédő, mentálhigiénés),
- szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez,
- a gyermekek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása,
- segítő szakemberek igénybevétele a problémák típusának megfelelően,
- konkrét esetekben együttműködés a segítővel, a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival.

Gyermekvédelmi feladatokkal megbízott feladatai

- a gyermekvédelemmel kapcsolatos adminisztrációt, nyilvántartást és statisztikát vezeti, óvodai szinten nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket,
- folyamatos kapcsolatot tart a nevelőtestület tagjaival,
- törvényi változásokat, rendelkezéseket nyomon követi → naprakészen informál,
- véleményével, javaslataival segíti az igazgató-óvodavezető munkáját (étkezési kedvezmények),
- folyamatosan képzzi magát, a kerületi gyermekvédelmi munkaközösségben részt vesz,
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel

Óvodapedagógusok feladatai

- minden év elején felméri a csoportba járó gyermekek, családi és szociális helyzetét,
- probléma esetén jelez a gyermekvédelmi felelősnek és az intézmény igazgatójának,
- szükség szerint családlátogatást végez
- a törvényes adatközlést biztosítja intézkedés esetén,
- a veszélyeztetett vagy hátrányos gyermekkel differenciált bánásmódot alkalmaz.

Az óvodás gyermekek családi helyzetének évenkénti felmérésének szempontjai

Az óvodások száma összesen:

- Ebből a veszélyeztetettek száma
- Hátrányos helyzetű gyermekek száma
- Három vagy többgyermekes családban élők száma
- Csonka családban nevelkedők száma (elvált vagy egyedülálló)

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- családi környezet,
- családon kívüli környezet.

Intézmény igazgatójának feladatai

- óvodai szinten összefogja a gyermekvédelmi munkát,
- dönt és határozatot hoz az étkezési kedvezményekről az érvényes fenntartói rendeletnek megfelelően,
- a kapott jelzéseket, információkat ellenőrzi,
- gyermekvédelmi ügyekben segíti a csoportban dolgozó óvodapedagógusokat és az óvodai gyermekvédelmi felelőst,
- kapcsolatot tart a gyermekvédelemmel foglalkozó intézményekkel,
- gyermek veszélyeztetettsége esetén azonnal intézkedik,
- hatósági eljárást kezdeményez a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén,
- a megtett intézkedésekről tájékoztatja a fenntartót.

Intézményünk folyamatos kapcsolatot tart a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, a Népjóléti Iroda és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat XII. kerületi Tagintézményének munkatársaival.

A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSI FORMÁI

Családlátogatás

Óvodába kerülés előtt, családlátogatás során képet kapunk a gyermek környezetéről, családban elfoglalt helyéről, szokásairól, a szülők nevelési attitűdjéről, esetleges nevelési problémákról, és benyomásokat szerezhethetünk a gyermekről. Kérdéseink megfogalmazásánál a segíteni akarás és az együttműködési szándék a meghatározó. Gyermekről szerzett tapasztalatokat, személyiségi dokumentációban rögzítjük.

Játsszónap, befogadás

Család és óvoda közötti átmenetet segíti a családlátogatás, az első óvodai napot megelőző szülővel szervezett játsszónap, a fokozatos beszoktatás lehetősége. Így a gyermek ismerős környezetbe, az óvónőket is ismerősként fogadva, kezdheti meg óvodai évét.

Figyelembe vesszük a beszoktatásnál, hogy ki honnan jött óvodánkba, *(bölcsiből, otthonról, más intézményből)* és erre alapozva is tájékoztatjuk a szülőket a beszoktatás módszereiről. Megadva a lehetőséget, hogy belátása szerint válassza meg az óvodakezdés formáját, folyamatában konzultálva az óvodapedagógusokkal. A beszoktatás módszere és időtartama igazodik a gyerek egyéni igényeihez és ennek megfelelően működik együtt szülő és óvónő.

Befogadás formái

- Családlátogatás, Nevelési év megkezdése előtti ismerkedés
- Anyás- apás befogadás a gyermek igényei szerint
- Fokozatos befogadás

Szülői értekezlet

A szülői értekezlet célja az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, esetleges problémák megbeszélése. Az óvodapedagógus feladata, a szülők tájékoztatásán kívül, véleményük meghallgatása, javaslataik figyelembevétele, a csoport tervezett programjainak elfogadtatása. A szülői értekezlet idejéről, témájáról a csoportos faliújságon keresztül, legalább egy héttel előbb tájékoztatni kell a szülőket. A szülői értekezleten jelenléti ív írása, és jegyzőkönyv készítése kötelező.

Fogadóórák

Nevelési év elején rendszeresen a nevelési év folyamán meghatározott időpontban, az óvodapedagógus rendelkezésre áll. **Az óvodapedagógus által kezdeményezett** találkozás, a fogadóóra keretén belül tájékoztatást nyújt a mérések eredményeiről, a gyermek fejlettségéről, melyet a szülő aláírásával igazol. Tájékoztatás évente legalább kétszer (legkésőbb november 30-ig, és április 30-ig).

Komolyabb négy szemközti beszélgetést igénylő problémák megbeszélésére alkalmas találkozás kezdeményezője lehet szülő és óvónő egyaránt. A személyes beszélgetés bizalmas jellegű, melyben a közös megoldás keresésére nyílik lehetőség.

Közös programok, ünnepek

A szülők tájékoztatásának egyéb módjai

- Amennyiben elengedhetetlenül szükséges – a gyermekcsoport életét nem zavarva -, érkezéskor, távozáskor rövid, naponkénti párbeszéd.
- Az óvoda honlapján
- A hirdetőtáblára elhelyezzük az óvoda életével kapcsolatos tudnivalókat, aktuális híreket.
- A gyermeköltözőkbe levelesládát helyezünk el, ahová a szülők bedobhatják javaslataikat, kéréseiket, ötleteiket.
- E-mail, kör e-mail - en keresztül.

AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Egészségfejlesztés

Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely módot ad az embereknek, közösségeknek egészségük fokozott kézből tartására és javítására. Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik (*ha kell, korrigálják*). Gyermekkorban az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, ezért az óvodai egészségfejlesztési programunk kiemelt nevelési területünk.

Két tevékenységi szintet foglal magába, **egészségnevelést** és **mindazon környezeti tevékenységeket**, amelyek támogatják az egészséges élet feltételeit.

Célunk:

- A gyermekek egészséges életvitelének alakítása, testi fejlődésük segítése
- Helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások kialakítása/megalapozása
- Testi fejlődésük elősegítése, fejlődjön a nagymozgás, finommozgás és mozgáskoordinációjuk
- A gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változásának előidézése
- Az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés
- Környezettudatos viselkedés megalapozása, ismerjék fel a környezetvédelem fontosságát.

Feladataink

- **Prevenációs feladatok ellátása megfelelő szakemberek bevonásával** (orvos, védőnő, fogorvos, rendészeti szervek - közös programok szervezése)
- **Személyi és környezeti higiéniére nevelés**

Az egészség fő feltétele a tisztaság, mely alatt a testünk, környezetünk, ruházatunk tisztaságát értjük

- személyi higiéniére nevelés és fejlesztés (személyes tisztálkodás, testápolás, testvédelem- „nyári fényvédelem” naptej használata)
- egészségügyi szűréseket végző szakemberekkel való együttműködés (védőnő, fogorvos, orvos)
- a fertőző betegségek megelőzése
- orvosi, védőnői, fogorvosi rendelő látogatása a nagyobb gyerekekkel, (ismerkedés a munkájukkal, preventív egészségügyi foglalkozások tartása az orvos, védőnő, fogorvos által)

- környezeti higiénia fejlesztése (környezet rendjének és tisztaságának megőrzésére nevelés, szelektív hulladékgyűjtés, környezetvédelem)
- az óvoda környezeti tisztaságának megóvása, környezettudatos magatartás kialakítása
- sószoba rendszeres használata (legalább hetente 2* félórát)
- megfelelő ruházat használata (öltözködés, vetkőzés sorrendjének tudatosítása)

Egészséges táplálkozásra nevelés

A felnőttkori szokásokat, a gyermekkori minták és hatások határozzák meg. Fontos a gyermeket a korszerű egészséges táplálkozás elfogadásában megerősíteni, az otthoni esetlegesen nem megfelelő táplálkozási szokásokat is ellensúlyozó, az életkori szükségleteket kielégítő étkeztetés. **A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldség és a gyümölcsök, illetve a tejtermékek fogyasztásának ösztönzése.**

- egészséges táplálkozás biztosítása (**folyamatos folyadékbevitel, helyes étkezési szokások kialakítása, rágás fontosságának tudatosítása, friss zöldségek, gyümölcsök fogyasztása naponta, táplálék érzékeny gyermekek diétájának biztosítása**)
- Szülőkkel együttműködve, a gyermekekkel tevékenykedve, közösen sokat tehetünk gyermekeink egészséges táplálkozással fejlődésükért.
- a piacon gyakorlati tapasztalatok gyűjtése, helyszíni foglalkozások
- „*Egészséges és egészségtelen*” ételek és italok kooperatív tevékenység.

Mindennapos, rendszeres mozgásra nevelés

A gyermek mozgásigényének kielégítésével, az egészséges és biztonságos környezet megteremtésével, a harmonikus összerendezett mozgásának fejlődéséhez, fejlesztéshez adunk lehetőséget. Minél több időt (időjárástól függően napi 2-4 órát) töltünk a szabadban.

- rendszeres mozgás biztosítása (mindennapos testnevelés, szervezett játékos testnevelés, mozgás a szabadban, mezítlábas torna, úszás stb.)
- a testi képességek fejlesztése, állóképesség, fizikai erőnlét (kirándulások, séták, kocogás, futás)
- heti úszás lehetőségének biztosítása gyerekeknek 4 éves kortól
- mozgásos, verseny, fejlesztőjátékok a szabadban (szenzitív játékok)
- prevenció célzattal tartásjavító torna, mezítlábas torna
- az egészségpedagógiai cél, testedzés mellett a mozgás megszerettetése, a közös mozgás által
- kiváltott öröm átélése
- a mozgáskultúra megalapozása

Balesetmegelőzés és elsősegélynyújtás

Az óvodai elsősegélynyújtás legfontosabb eleme a balesetek megelőzése. Fontos, hogy a gyermekek rájöjjenek, hogy a balesetek egy kis odafigyeléssel és óvatossággal elkerülhetők.

Biztonságos környezet kialakítása, veszélyforrások megszüntetése,

- Az eszközhasználat megtanítása (olló, kés, villa, kerti szerszámok stb. használatának gyakorlása)
- Az utcai, közúti balesetek megelőzése, biztonságos közlekedésre nevelés (közlekedési szabályok megtanítása, gyakorlati alkalmazása séták, kirándulások során)
- Közlekedésrendészeti szakember segítségének igénybevétele; közlekedési tanpálya az udvaron; *alkalmanként* tornateremben
- Rendvédelmi szervek látogatása (rendőrség, tűzoltóság, ismerkedés a munkájukkal, programszervezés)

- Hétköznapi veszélyhelyzetek megismertetése (házimunkák, növények, állatok gondozása, ételkészítés stb. témakörökben)
- Alapvető elsősegély-nyújtási ismeretek, fogások elsajátítása
- Baleset-megelőzési ismeretek átadása (közlekedési balesetek, mérgezések, fulladás veszélyei, égési sérülések, áramütés és esés)
- Együttműködés az egészségügyi szolgálattal (védőnő, orvos, fogorvos, folyamatos kapcsolattartás, egészségügyi intézetekbe való látogatás – fogorvosi, orvosi rendelő csoportos megtekintése)
- Az óvodapedagógus példamutató magatartása az egészséget védő-óvó életmódra

A testi és lelki mentális egészség

Az óvodáskor az intenzív érzelmek időszaka, fontos feladat a lelki problémák elkerülése miatt észrevenni az esetlegesen fellépő szorongást, az önbecsülés hiányát a konfliktusok kialakulását vagy kerülését, negatív énkép meglétét. A megelőző (preventív) funkciók kialakítása fontos a gyermekek pszichés sérüléseinek megelőzésére.

- pszicho higiénia fejlesztése (testi, lelki, mentális egészségvédelem) szocializáció elősegítése, tapintatos, szeretetteljes bánásmód, rugalmasan kezelt szokás- és normarendszer kialakítása,
- beilleszkedés, integráció elősegítése
- A gyermek testi és lelki szükségleteinek feltárása (óvodába kerüléskor Anamnézis felvétele)
- Testi szükségletek kielégítése
- A természetes testközelség megléte, ringató, ölbéli játékok (simogatás, ölelés, ringatás, lovagoltató höccögtetés)
- Szülőkkel való partneri, jóemberi kapcsolat kialakítása
- A gyermekeket érő stresszek (stresszorok) felismerése (természeti tényezők, tárgyi tényezők, társas, társadalmi környezeti tényezők)
- A gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése (testi, lelki erőszakkal szemben védelem)
- Dohányzás megelőzését szolgáló óvodai tevékenységek (szabad beszélgetések, diafilmek vetítése, képek gyűjtése, nézegetése)
- Rendszeres kirándulások szervezése a Budai hegyekben (Széchenyi-hegy, Normafa, Svábhegy stb.)
- Napfény, levegő, eső hatásainak megtapasztalása

Környezettudatos magatartás megalapozása

A környezettudatos magatartáson belül a fenntarthatóság fontos értékeit (élet tisztelete, hagyomány őrzése) szem előtt tartva, minden óvodai dolgozó elsődleges feladata a helyes mintaadás, a család hatékony és folyamatos bevonásával, élethosszig tartó folyamattal gyermekeinket a környezetre figyelő modell követésére ösztönözzük.

Környezet

- A világ azon része, amelyben élünk és tevékenykedünk
- A Föld élőlények által benépesített területei: föld, víz, levegő

Cél

Olyan szokásrendszerek, viselkedési formák megalapozása, képességek és készségek tudatos fejlesztése, melyek elősegítik a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakítását, a környezeti problémák iránti érzékenység, a helyes értékrendszer a természet-, és a környezetbarát magatartás alapjainak megteremtését.

Feladat

- A társadalmi igények változásához igazodó, a gyermek életkorának megfelelő természeti-, emberi-és tárgyi környezetből szerzett tapasztalatok lehetőségeinek biztosítása, melynek birtokában biztonságosan eligazodik az őt körülvevő világban.
- Környezettudatos, környezetre figyelő magatartásformák és szokások kialakítása, amely magába foglalja a szűkebb és tágabb környezet, kulturális és természeti értékek megismertetését, megszerettetését és annak megóvására való nevelést.
- A természetet, az épített és társadalmi környezetet, az embert tisztelő szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása helyes értékrendszer megteremtése
- Fenntarthatóságra nevelés megalapozása, melynek fontos értékei az élet tisztelete, a hagyományok megőrzése, átmentésük a felnövekvő generáció számára

Megvalósulás területei

- A természet, és benne az emberi társadalom harmóniájának megőrzése, fenntartása
- Szűkebb és tágabb környezet megismerése, megbecsülése, alakítása, megóvása
- Környezettudatos gondolkodás és magatartás megalapozása tevékenységekbe ágyazottan
- Holisztikus szemlélet kialakítása
- Növény és állatvilág tisztelete, védelme, gondozása (*Madáróvodai foglalkozások*)
- Természethez, emberi alkotáshoz való pozitív viszony kialakítása
- Biztonságos, kulturált, esztétikus környezet iránti igény alakítása, (*szelektív hulladékgyűjtés*)

Óvodapedagógus feladata

- Komplex, tevékenységbe ágyazott ismeretszerzés előtérbe helyezése
- Gyermeki kíváncsiság, érdeklődés, megismerési vágy kiaknázása
- Gyermek önművelésének segítése, döntési helyzetek létrehozása
- Családi értékek figyelembevétele
- Hagyományok ápolása
- Személyes mintaadás
- A környezet tisztántartására, a környezet rendjének óvására való igény kialakítása
- Környezetkímélő, egészséget nem veszélyeztető anyagok használatának előtérbe helyezése
- Föld védelme, óvása. Szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás
- Energiatakarékos életszemléletre nevelés
- Modellkövető magatartás a víztakarékosságra:
- A víz tudatos használata a minden napokban, mosdózás, folyadékfogyasztás stb. (víz védelme, víz fontossága, víz világnapjának megünneplése változatos tevékenységekkel (március 22.))
- Környezetünk élőlényének tiszteletben tartása, óvása
- Állatvédelem (a közvetlen környezetünkben előforduló állatok védelme, megszerettetése)
- Növények védelme (óvodánkban előforduló fák bokrok részeinek óvása, védelme, növények elhullajtott részeinek, természet kincseinek keresése, felhasználása)

Intézményi feladat

Az intézmény alkalmazotti közösségében olyan értékrend kialakítása, mely az elődök értékteremtő és természetmegőrző munkáját helyezi előtérbe, és nyitott az új, innovatív megoldások keresésére és alkalmazására.

A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az óvodánk a pedagógiai program megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre. Óvodánkban tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük különösen

- az óvodai nevelésbe történő bekerülés feltételeinek meghatározásakor, a felvételi kérelmek elbírálásánál,
- az óvodai szokás – és szabályrendszerének követelménytámasztás során,
- a gyerekek mérés és értékelésénél,
- az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során,
- a különböző juttatásokhoz való hozzáférés során
- az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

Intézményünk éves munkatervében tervezi az esélyegyenlőségi terv megvalósítását segítő konkrét feladatokat, melyben jelöli a felelősöket és a határidőket. Év végi beszámolójában pedig értékeli azok megvalósulását, a szükséges korrekciókat megteszi.

Érvényességi és legitimációs záradék

Jelen Pedagógiai Program érvényessége: A fenntartó jóváhagyásának napján

A jelen Pedagógiai Program hatályba lépésével érvényét veszíti az Művész úti Óvoda és Bölcsőde eddigi Pedagógiai Programja.

A módosítás indoka: törvényi változás – Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosítása, szervezeti átalakítás, Alapító Okirat módosítás

Az **Művész úti Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja** a nevelőtestület bevonásával készült.

Az alkalmazotti közösség a 2025. év július 7. napján tartott ülésén teljes terjedelmében megismerte.

Nevelőtestület nevében: Pecsay Andrea

Alkalmazotti közösség nevében: Dopó Judit

Budapest Hegyvidék, 2025. július 7.

Nkt. 26. § (1) A nevelő és oktató munka az óvodában, az iskolában, a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot az igazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el és a fenntartó hagyja jóvá. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

Nyilatkozom, hogy az általam jóváhagyott Pedagógiai Program az éves elfogadott költségvetésen túl a fenntartóra többletköltséget nem ró.

Budapest Hegyvidék, 2025. július 7.

Sebestyén-Cselovszki Ágnes
igazgató

3. A Szülők Közössége az Művész úti Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Program módosításának okáról tájékoztatást kapott, a Pedagógiai Programot megismerte.

Budapest Hegyvidék, 2025. július 8.

Fogács Bianka

Szülői közösség nevében

Nkt.72.§. (5) A szülő joga különösen, hogy a) megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról.

FENNTARTÓI JÓVÁHAGYÁS

Az Művész úti Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programját jóváhagyásra a fenntartó Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzatnak megküldte.

Az Művész úti Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programját a fenntartó jóváhagyta.

Had. b. m. : 73/2025. (IX. 16.)

Kelt: Budapest Hegyvidék, 2025 SZEP 23

Ph.

83. § (1) jóváhagyja a köznevelési intézmény SZMSZ-ét, pedagógiai programját, éves munkatervét, pedagógus-továbbképzési intézményi programját, tantárgyfelosztását,

